

ROČNÍK XVI

4 / 2010

ADÉLA TOMÁŠ KLÁRA VOJTA TEREZA
VESELÁ LINHART VALDHANSOVÁ OCELÍK NEČASOVÁ

B U L L E T I N

MY - DĚTI ZE STANICE ZOO

GYBU PRESENTS: HANA BERÁNKOVÁ PLAY IN CO-PRODUCTION WITH NATASA ŠIMKŮ
"MY DĚTI ZE STANICE ZOO" DIRECTED BY NATASA ŠIMKŮ WITH ADÉLA VESELÁ TOMÁŠ LINHART KLÁRA VALDHANSOVÁ
VOJTA OCELÍK TEREZA NEČASOVÁ MATYÁŠ BARÁK AND AS SPECIAL GUEST PETR "PASÁK" HOMOLKA
SCREENPLAY FILIP KIRSCHNER MARTIN BURIAN DIRECTOR OF CHOREOGRAPHY PETRA MAREŠOVÁ KATKA DRTINOVÁ HONZA "L" NAVRÁTIL
COSTUMES ATELIER ELIŠKA ČOBANOVÁ EDITING FILIP KIRSCHNER QA MANAGER KAČKA ŠPAŇÁROVÁ
DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY MARTIN BURIAN TECHNICAL SUPPORT PAN ŽIŽKA

24.6.2010 9.00 - 11.00 - 17.00

NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

MIŠ není hrubka,

ale název projektu Minimalizace šikany jehož hlavním cílem je pomoci učitelům nejen poznat a správně řešit šikanu ve třídě, ale hlavně ji efektivně předcházet.

Klíčové prvky programu:

Vzdělávací semináře - čtyři dvoudenní semináře (A, B, C, D), kterých se účastní výrazná část pedagogického sboru včetně vedení. Na seminářích se učitelé seznámí s šíří a hloubkou problematiky šikanování a vytvoří svůj preventivní program proti šikanování.

Konzultace na školách - probíhají po absolvování seminářů přímo na škole a trvají minimálně 4 měsíce.

Vzdělávání se v rámci Minimalizace šikany ESF koná vždy v určitém regionu a jednoho cyklu vzdělávání se účastní 8 - 10 škol. V roce 2011 připravujeme semináře v Moravskoslezském a Středočeském kraji.

MINIMALIZACE ŠIKANY VÁM DÁLE NABÍZÍ:

Publikaci **Minimalizace šikany**, která obsahuje praktické rady nejen pro rodiče, ale i pro pedagogy (cena 199 Kč + poštovné)

Osvětové letáky s tématem ŠIKANY pro žáky a rodiče (posíláme zdarma, jen za cenu poštovného)

Webovou PORADNU: vaše dotazy zodpoví náš odborník na www.minimalizacesikany.cz

V roce 2010 probíhá osvětová kampaň s tématem KYBERŠIKANÁ.

Nabízíme vám:

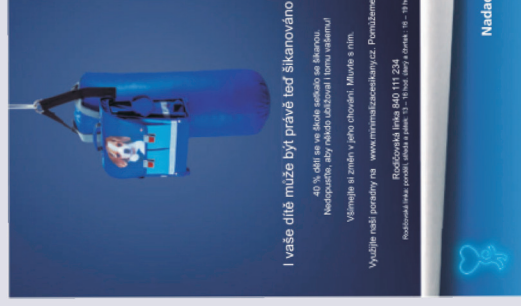
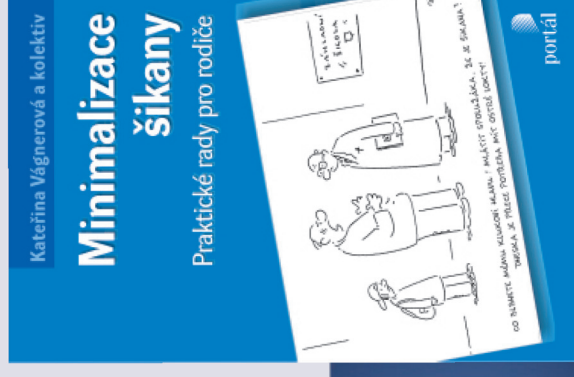
Osvětové letáky pro žáky a rodiče

(Posíláme zdarma, jen za cenu poštovného)

Více informací najdete na:

www.esf.minimalizacesikany.cz, www.minimalizacesikany.cz

Semináře Minimalizace šikany podpořilo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy z grantu ESF
Dopňkové aktivity jsou financovány Nadací O₂

BULLETIN NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

Vydavatel:

Policie České republiky
Národní protidrogová centrála
Služby kriminální policie a vyšetřování

Redakční rada:

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
plk. Ing. Petr KOČÍ
plk. Mgr. Břetislav BREJCHA
Doc. Dr. JUDr. Jan HEJDA, Ph.D.
Doc. JUDr. Jozef ČENTĚŠ, Ph.D.
Doc. JUDr. Jozef METENKO, Ph.D.
Doc. Ing. Renata ŠTABLOVÁ, CSc.
PhDr. Miroslav NOŽINA, Ph.D.
Mgr. Jaroslav ŠEJVL
pplk. JUDr. Ing. Marek BLAŽEJOVSKÝ

Vedoucí redakce:

Miloš VANĚČEK
Tel. 974 835 853, 603 191 408

Adresa:

Policejní prezidium České republiky
Poštovní příhrádka 62/NPC
170 89 Praha 7
bulletinnpc@centrum.cz

Vydává:

oddělení vydavatelství obchodního odboru
Tiskárny MV, Bartůňkova 1159/4
Poštovní schránka 10
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 341, 974 887 335
Fax.: 974 887 333

Tiskne:

Tiskárna MV, s. p. o., Bartůňkova 1159/4
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 312
Fax.: 974 887 395
Vychází 4x ročně, cena 70,- Kč
Roční předplatné 280,- Kč
Plus distribuční poplatky

Objednávky přijímá a vyřizuje:

Tiskárna MV, s. p. o., obchodní úsek
Bartůňkova 1159/4, 149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 334, 974 887 335, 974 887 341
Fax.: 974 887 333
e-mail.: pavel.komarek@tmv.cz

Distribuci vyřizuje:

Jindřich MATOUŠ – distribuce tiskovin

Za věcnou správnost příspěvků ručí autoři

Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce

Podávání novinových zásilek:

Povolila Česká pošta, s. p., Odštěpný závod Praha
Čj.: 6119/96 ze dne 15. 10. 1996

Určeno pro služební potřebu Policie ČR, Obecní policie,
Státního zastupitelství, soudů a vybraných institucí

Povoleno MK ČR – 7834

ISSN 1211-8834

Titulní strana:

Grafické zpracování Pavel VLASÁK

OBSAH:

3. ŽIVOTNÝ ŠTÝL AKO JEDEN Z MOŽNÝCH
PREDIKTOROV VÝVOJA ZÁVISLOSTI U MLA-
DÝCH DOSPELÝCH
V. STANISLAV
9. NELEGÁLNÍ VÝROBA A OBCHOD S DRO-
GAMI VE VIETNAMSKÉ KOMUNITĚ V ČR
Miroslav NOŽINA, Filip KRAUS
17. LÉČENÍ UŽIVATELÉ DROG VE VĚKU 15 – 19
LET V ČR V ROCE 2009
Běla STUDNICKOVÁ, Barbora PETRÁŠOVÁ
27. NEUROBIOLOGICKÝ VÝZKUM DROG: ETIC-
KÉ A POLITICKÉ ASPEKTY
Miloš VANĚČEK
32. VÝZBROJ A VÝSTROJ PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁ-
RODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY
Zdeněk HEJDUK
37. TISÍCE TABLET LÉKŮ URČENÝCH K VÝ-
ROBĚ DROGY PUTOVALY NA MORAVU
Soňa ŠTĚTÍNSKÁ, Dagmar SCHINDLEROVÁ
40. BOJOVAL S BANDEROVCI
David SKOŘEPA
46. INTERPELACE
Jaroslava Stránského, Hugo Bergmanna
55. KNIHOVNIČKA
Miloš VANĚČEK

Pavlik Melounek před hodinou umřel. Fífa.

Tak zněla strohá SMS, která oznámila tuto velice smutnou a hlavně překvapující zprávu. Pavla Melounka jsem poprvé potkal před několika lety, když připravoval podklady pro film Zatracení. Tehdy se obrátil na „protidrogovku“, kde jsem již pracoval. Naposledy jsme se setkali, když sháněl materiály k novému filmu o pervitinu. Donesl jsem mu nějaké video, které požadoval a dostal jsem od něj malou pozornost. DVD s filmem ZATRACENÍ, při jehož přípravě jsme se potkali poprvé. Je hrozné, jak čas letí. Naposledy využiji tykání, které jsi mi nabídl. Pavle, je velická škoda, že se budeme scházet již jen ve vzpomínkách. Zbylo na mě, abych Ti jménem všech kluků z protidrogovky řekl poslední sbohem a poděkoval za vše.

Miloš Vaněček

ŽIVOTNÝ ŠTÝL AKO JEDEN Z MOŽNÝCH PREDIKTOROV VÝVOJA ZÁVISLOSTI U MLADÝCH DOSPELÝCH

V. STANISLAV, OLÚP, Predná Hora

Súhrn

Referát sa pokúša o prepojenie Adlerovej koncepcie životného štýlu so súčasným problémom mladých dospelých, s cieľom poukázať na prínos adlerovského prístupu v oblasti teórie, výskumu a tiež v oblasti praxe. Najprv sa venujeme širšiemu teoretickému ukotveniu pojmu životného štýlu a jeho porovnávaniu. V ďalšej časti prezentujeme výsledky výskumu zameraného na súvislosť medzi životným štýlom utvárajúcim sa v detstve a možnou predikciou vývoja závislosti.

Kľúčové slová: individuálna psychológia – cit spolupatričnosti – životný štýl – závislosť

Úvod

Na mladého človeka v dnešnom svete posobí celý rad okolností, ktoré mu komplikujú život. Ak chce harmonicky a spokojne žiť, mal by plniť požadované vývinové úlohy minimálne v troch oblastiach života – partnerskej, priateľskej a pracovnej. Podmienky v primárnej rodine, rodičovské vzory, rodinná konštelácia, životný štýl, ktorý si jednotlivec utvára, ako aj očakávania spoločnosti, meradlá či kritériá úspešnosti, módné trendy, no v nadväznosti na tieto podmienky i zodpovedajúce sebapoňatie jednotlivca, to všetko sú faktory, ktoré prispievajú k celkovej efektívnosti tohto plnenia. Stratégie, ktoré si ľudia volí a v snahe zariadiť si svoj život čo najlepšie, bývajú efektívne i málo efektívne, až kontraproduktívne.

K tým posledne menovaným patri i maladaptívna stratégia užívania návykových látok a následná závislosť od týchto látok, ktorá predstavuje už závažný problém, vyžadujúci si zdĺhavé terapeutické intervencie. Predovšetkým mnohí mladí ľudia v období prechodu od adolescence do dospelosti, ktorí nedokázali zvládnuť určitú krízovú etapu svojho života, riešia vzniknutú situáciu tým, že začnú „experimentovať“ s užívaním návykových látok, čo spravidla vedie až k závislosti a s ňou súvisiacim vážnym poruchám metabolizmu, dokonca až k úmrtiu.

S termínom „životný štýl“ sa oveľa častejšie stretávame v sociologických súvislostiach, napríklad v charakteristike spôsobu života určitej socio-ekonomickej vrstvy alebo pri opise spôsobu života ľudí v určitej dobe alebo života určitej sociálnej či etnickej skupiny.

Povod a vývoj termínu „životný štýl“ široko skúmal Ansbacher (1967), ktorý objavil odkazy k osobnostnému štýlu už v *Anatómii Melanchólie* Paula Burtona (žil v období rokov 1577–1640) – „náš štýl nás klame“ a u francúzskeho naturistu Louisa de Buffona (žil v období rokov 1707–1788) – „človek sám je štýlom“ (Shulman, Mosak, 1990). Životný štýl v adlerovskej terminológii je jedinečnou schémou myslenia, prežívania a konania, ktoré je vlastné len danému jedincovi a predstavuje kontext, v ktorom chápeme všetky špecifické manifestácie“ (Shulman, Mosak, 1990). Ako píše Dreikurs: „Dynamická sila, ktorá je za všetkým naším konaním je vnútorný plán, podľa ktorého konáme a ktorý takmer nepoznáme. Naše sebapónímanie dáva podobu všetkým našim záujmom, úsiliu, pocitom a aktivitám“ (Dreikurs, 1990). Adler definoval životný štýl mnohými spôsobmi. Uvádzame aspoň niekoľko definícií: ... „životný štýl je *Ja, self, ego... osobnosť jedinca..., jednota osobnosti..., špecifická forma kreatívnej aktivity..., názor na seba a životné problémy..., konzistentný pohyb smerom k cieľu..., jedinečný zákon pohybu*“ ... (Adler, 1927, 1999, in Ansbacher a Ansbacher, 1964). Shulman a Mosak (1990) popisujú životný štýl nasledovne. Dieťa prichádza na svet vybavené receptormi, procesormi a efektormi a ešte skor ako je vyvinutý jeho nervový systém natoľko, aby umožnil plnú lokomóciu, začína sa novorodenec učiť. Učenie začína pokusom a omylom tak, ako sa dieťa snaží nájsť jednoduchý poriadok vo svete, aby sa mu mohlo prispôbiť. A tak pozoruje, organizuje, reorganizuje, porovnáva, testuje, retestuje, až nakoniec si vytvorí určité pravidlá, ktoré mu umožňujú pohybovať sa vo svete ľudí menej chaotickým spôsobom. Posudzuje príčiny a dôsledky, dobré a zlé, príjemné a nepríjemné, žiaduce a nežiaduce, až je schopné jednoduchých abstrakcií. Tieto skoré pravidlá sa ďalej vyvíjajú a postupne sú organizované do súborov obsahov,

integrujúcich schém. Tieto na začiatku primitívne, nezrelé schémy sú neustále posilňované a postupom času sa z nich stávajú zákony, tzv. „jedinečný zákon pohybu“, umožňujúci lepšie zvládanie a adaptáciu.

Tento zákon nie je založený na objektívnych okolnostiach ale na spôsobe akým si ich dieťa interpretuje, teda na *súkromnej logike*, ktorá môže byť v rozpore so *zdravým rozumom* vo všeobecnosti uznávaným názorom na svet a dianie v ňom. S podobným poňatím sa stretávame v sociálnom konštruktivizme, z ktorého filozoficky vychádza Piaget (1958), že dieťa konštruuje realitu podľa toho, čo o nej vie a vie toho relatívne málo. Vzhľadom na množstvo informácií, ktoré dieťa má, sú jeho konštrukcie veľmi logické. Jedinečné vlastné schémy Ja, životný štýl, sú podľa individuálnej psychológie vytvárané v ranom detstve, teda v čase, kedy sú kognitívne schopnosti dieťaťa značne obmedzené a pri spracovaní informácií relevantných pre Ja dochádza k skresleniu. Subjektívne schémy, vytvorené na základe súkromnej logiky sú zrozumiteľné, aj keď ich dospelí považujú za neplatné a nelogické. Jedinec nepoznáva subjektivitu toho, v čo veri a považuje to za objektívne platné. Adler konštatoval, že u pať až šesťročného dieťaťa je vyvinutý životný štýl, ktorý je vyjadrením jeho vzťahu k sere a k svetu a ktorým priebehu života jedinca zostáva relatívne stabilný (in Dreikurová – Fergusonová, 2005). Ak jedinec považuje svoje domnienky za pravdivé, väčšinou interpretuje všetky následné udalosti v rovnakej línii. Nemení svoje primárne presvedčenia ak sa ocitne v novej životnej skúsenosti. Len čo si človek začne vyberať priateľov a skúsenosti, ktoré zodpovedajú jeho životným cieľom, potom sa pravdepodobne nestretne s extrémne odlišnou informáciou o sebe, ani o ostatných. Životný štýl určuje hranice, udáva smer pohybu a tiež poskytuje spätnú väzbu, ktorá daný pohyb posilňuje alebo inhibuje. Môžeme hovoriť o stabilnej determinante – hodnotíme a interpretujeme podľa nej všetky situácie a v súlade s ňou na ne reagujeme. Ak jedinec chápe životný štýl ako základnú schému adaptácie, potom je zrejmé, že hlavné elementy sa budú vzťahovať k niektorým zásadným otázkam života jedinca, respektíve k subjektívnym presvedčeniam o týchto otázkach. Jedinec je sociálna bytosť a sám seba vníma cez svoje miesto vo svete a interakcii s ním. Niektoré aspekty Ja sú uvedomované, niektoré sú na hranici uvedomenia a iné sú neuvedomované. Celý koncept *obrazu o sebe samom* obsahuje kognitívnu zložku (sebadefinovanie, presvedčenie o vlastnom tele, o svojich osobnostných charakteristikách, hraniciach a schopnostiach), zložku emocionálnu (sebaoposudzovanie, presvedčenie o vlastnej hodnote) a zložku konatívnu (inštrukcie pre správanie). Adlerovu teóriu môžeme chápať ako teóriu poľa (Shulman, Mosak, 1990). Jedinec si nevytvára subjektívne presvedčenia

len o sebe, ale tiež o svete a vzťahoch medzi sebou a svetom. Mosak a Shulman (1990) hovoria o *predstave sveta*, ktorú tvorí súbor subjektívnych presvedčení o všetkom, čo je mimo subjektívneho Ja, a o všeobecnom „vonkajšku“, s ktorým sa musí jedinec vyrovnávať. Nie všetky aspekty vonkajšieho sveta sú rovnako významné. Niektoré jedinec ignoruje, iné sú pre neho zásadné. Predstava sveta je jedinečným konštruktom, ktorý si každý jedinec vytvára na základe svojho subjektívneho chápania a na taký svet reaguje. Mohli by sme ju rozdeliť na *obraz života* (otázky základnej existencie) a *obraz sociálneho sveta* (život medzi ľuďmi). V životnom štýle jedinca potom nájdeme jeho základnú predstavu o živote človeka. Prikladom predstavy o živote môžu byť výroky „život je nepredvídateľný“ alebo „predurčený osudom“, „plný prekvapení“, „chaotický“ a podobne. Subjektívne predstavy o sociálnom svete a o ľudských vzťahoch sú do určitej miery ovplyvnené kultúrou, ale tie najdôležitejšie presvedčenia o vzťahoch medzi ľuďmi sú individuálne a idiosynkratické. Vytvárajú sa na základe osobnej skúsenosti. Mnohé z týchto presvedčení sú za hranicou uvedomovania. Človek môže veriť, že ľudia sú priatelia alebo nepriatelia, majú alebo nemajú moc, sú prístupní alebo neprístupní, prijímajúci alebo odmietajúci a podobne. Okrem presvedčenia o sebe a o svete zahrnuje životný štýl tiež prototypické tvrdenia o ideáloch, ktoré zapadajú do určitej postupnosti: „Ak som, kto som, a život je taký, aký je, je dole žité a žiaduce, aby som sa stal, robil a bol..., ak chcem nájsť svoje miesto vo svete“. Súčasťou ideálu sú *morálne úsudky* o živote a o sebe samom: ... „ja by som malla byť..., ... život (svet) by mal byť..., ...nikdy by som nemal hrešiť..., ...vždy by som mal mať pravdu..., ...ľudia by mali vždy jednať fér..., ...boh to nemal dopustiť...“. V ideáloch sa prejavujú hodnoty a etické postoje, úsudky o tom, čo je a čo nie je dôležité, správne a žiaduce. Rovnako ako ostatné aspekty životného štýlu, sú aj ideály nkciami vytvorenými na základe subjektívneho vnímania (čo je dokonalosť pre jedného jedinca, nemusí byť dokonalosťou pre iného). Sú teda privátne, nemusia byť uvedomované a často nie sú podrobené konsenzuálnej validizácii (Shulman, Mosak, 1990). Na základe presvedčenia o realite a ideáloch si jedinec podľa Adlerovej teórie vytvára dominantný cieľ, dominantný ideál Ja, ktorý má funkciu „orientačného bodu“ v pohybe jedinca. Jedinec konštruje tento cieľ ako spôsob uspokojovania základných psychologických potrieb a ustavične sa usiluje o jeho naplnenie. Typickým príkladom dominantného cieľa sú: „...,vždy chcem byť prvý, na vrchole..., ...chcem, aby ma ostatní chránili a jednali v moj prospech..., ...nikdy nesmiem stratiť kontrolu..., ...vždy musím byť stredom pozornosti...“. V neposlednom rade sú súčasťou schematickeho súboru presvedčení, pravidiel a „zákonov“ životného

štýlu inštrukciou pre správanie metódou dosiahnutia cieľa, ktorá z týchto pravidiel vyplýva.

V predchádzajúcom texte sme poukázali na to, že pri vytváraní životného štýlu dochádza často ku skresleniu spôsobenému nedostatkom informácií a úrovni vývojových kognitívnych schopností dieťaťa. Najčastejšími skresleniami, ktoré nachádzame v súkromnej logike sú simplifikácie, nadhodnocovania a generalizácie. Dreikurs (1953) nazval tieto subjektívne skreslenia alebo skreslené presvedčenia *základnými chybami*, ktoré charakterizoval ako sociálne hodnoty, ktoré sú v rozpore s normami a spôsobmi správania uznávanými súčasťou spoločnosťou za vhodné. Konceptia základných chýb je porovnateľná nielen s teóriou atribučných skreslení, ale tiež s koncepciou *iracionálnych ideí* Alberta Ellisa (1996). Iracionálne ciele sú nevedomé hodnotenia toho, čo je správne a vhodné v našich životoch. Sú naučené v ranom štádiu života a ovplyvňujú naše očakávania a správanie. Shulman a Mosak (1990), vo svojej publikácii zhrnuli funkcie životného štýlu.

Organizujúca funkcia. Životný štýl poskytuje súbor pravidiel, podľa ktorých jedinec prisudzuje hodnoty, vytvára hierarchie a determinuje priority.

Selektívna funkcia zahŕňa určovanie smeru. Životný štýl určuje smer pohybu jedinca v priebehu jeho života. A tak jedinec, ktorý sa podľa svojho životného štýlu potrebuje vyhnúť neúspechu, sa môže vyhýbať všetkým situáciám, ktoré jeho úspech nezarúčujú. **Selektívne vnímanie.** Jedinec vníma udalosti podľa svojho životného štýlu a koná v súlade s týmito percepciami. Pokiaľ životný štýl jedinca vyjadruje, že druhí ľudia sú hostilní, potom daný človek bude hostilitu vnímať v situáciách, v ktorých ju iní vnímať nemusia. **Funkcie radaru.** Životný štýl nielen umožňuje predikciu a anticipáciu, ale tiež umožňuje dávať pozor na určité zvláštne situácie. Pokiaľ životný štýl vyjadruje, že človek bude ponížený vďaka svojej neschopnosti, potom signály poníženia a neschopnosti mažu byť rozpoznané „radarovým systémom“, ktorý jedinca varuje. Opačnou funkciou tohto radaru je rozpoznanie človeka, ktorý zapadne do našej schémy a umožní nám hrať rolu, ktorú si prajeme. **Selektívna funkcia pamäti.** Táto funkcia nám umožňuje využívať najranejšie spomienky z detstva ako diagnostický prostriedok k zisteniu životného štýlu. Pamäť je selektívna, sleduje líniu životného štýlu a spomienky z raného detstva mažu byť rekonštruované. V týchto raných spomienkach nachádzame základné metafory životného štýlu jedinca. **Funkcia kontroly skúsenosti.** Selektívna percepcia umožňuje ďalší spôsob riešenia problému, a to zvládanie problému hodnotením a klasifikovaním skúsenosti. Udalosť sa maže stať traumatizujúcou, pretože je to tak určené životným štýlom, lebo súčasné a minulé skúsenosti vnímame podľa nej. **Funkcie vytvárania mýtov.** Životný štýl je

v istom zmysle mýtom a umožňuje mýty vytvárať. Obraz seba a obraz sveta sú funkcie, pomocou ktorých sa jedinec snaží získať informácie o svete a organizuje ich. **Sebaobranná funkcia.** Ak nastane situácia alebo udalosť, ktorá by objektívne mohla znamenať spochybnenie životného štýlu, zasiahne opat' selektívna percepcia, ktorá prefiltruje, rekonštruuje alebo reinterpretuje danú udalosť tak, aby neohrozila existujúci súbor pravidiel. Túto sebaobrannú funkciu už popísal Sullivan (1956), ktorý hovorí o self-systéme a princípe selektívnej nepozornosti k určitým skúsenostiam, ktorý filtruje nepriaznivé informácie. Sullivan chápe self-systém ako dynamiku, ktorá umožňuje jedincovi zvládať úzkosť a zaisťovať pocit bezpečia tým, že zameria pozornosť na zdanlivo relevantné informácie a nevšima si irelevantné. Podobné hľadisko zastáva Festinger (1957, in Mosak a Shulman, 1990), ktorý hovorí o kognitívnej disonancii ako o rozpore medzi vonkajším správaním a vnútorným postojom, čo vyvoláva snahu uviesť oboje do súladu. Paralelu môžeme tiež nájsť v Greenwaldovom poňatí totalitného ega, ktoré vyjadruje súvislosť medzi kontrolou informácií v totalitnom politickom systéme a ochranou integrity organizácie znalosti o vlastnom Ja, istené sklonmi k sebaopisovaniu. Ide o tendencie vyhľadávať informácie relevantné pre Ja alebo vkladať seba ako objekt alebo subjekt do vnímaných príčinných súvislostí, tendencie vidieť samého seba ako dobročinného a kompetentného činiteľa, tendenciu chrániť v obraze Ja, čo už bolo vytvorené (Greenwald 1980).

Ciel práce

Pri formulácii výskumného cieľa vychádzame z nasledujúcich predpokladov. V ranom detstve sa na základe interakcie jedinca s okolím (predovšetkým s rodičmi a súrodencami) vytvára relatívne pevná štruktúra Ja, ktoráhoci sa s vekom rozvíja a obohacuje, vo svojej podstate zostáva nemenná. Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim rozvoj tejto štruktúry (životného štýlu), je cit spolupatričnosti. Sebapoňatie v adolescencii a ranej dospelosti je možné predikovať na základe „odtlačku“ detstva v pamäti jedinca. V našej práci sa pokúšame odpovedať na nasledujúce otázky:

- Aká je súvislosť medzi vnímanou kvalitou interpersonálnych vzťahov a atmosféry v rodine počas detstva, súrodeneckými teritóriami a životným štýlom (predovšetkým citom spolupatričnosti a úsilím o moc i nadradenosť)?
- Je možné na základe informácií o vnímanej atmosfére a interpersonálnych vzťahoch v rodine počas detstva, a o súrodeneckých teritóriách predikovať úroveň citu spolupatričnosti a úsilia o moc i nadradenosť?
- Ako súvisí vnímaná kvalita interpersonálnych vzťahov a atmosféry v rodine počas detstva a súrode-

neckých teritórií s úrovňou sebapoňatia mladých dospelých?

- Existuje vzťah medzi tými životného štýlu a úrovňou sebapoňatia u mladých dospelých a či je možné predikovať vznik závislosti z informácií o týchto témach?
- Ktorá zo životných úloh definovaných Adlerom a jeho nasledovníkmi vystupuje v období ranej dospelosti do popredia v intenciách subjektívnej významnosti (nakolko je daná úloha pre mladých dospelých dôležitá) a subjektívneho pocitu spokojnosti s napĺňovaním danej úlohy?
- Ako súvisí životný štýl so sebapoňatím a či je životný štýl jedným z možných prediktorov vývoja závislosti?

Metóda a výsledky

Výskum sa realizoval v Odbornom liečebnom ústave psychiatrickom, n. o. na Prednej Hore, na oddelení Medicíny drogových závislostí.

Súbor sa skladal z 85 jedincov, ich priemerný vek bol 26,3 roka. V súbore bolo 82,4 % (n = 70) mužov a 17,6 % (n = 15) žien.

Zber dát prebiehal od decembra 2007 do mája 2008, testová batéria bola administrovaná individuálne a trvala 1,5 hodiny. Účasť na výskume bola dobrovoľná a anonymná.

Formulár na analýzu životného štýlu (Nicoll, 2004a), je koncipovaný ako pološtrukturovaný dotazník zahŕňajúci tieto oblasti: anamnestické údaje o rodine, vzťahy medzi súrodencami, telesný vývin v detstve, očakávania a ambície v detstve, sociálne vzťahy v detstve, vzťahy medzi rodičmi, vzťahy medzi deťmi a rodičmi, rodinná atmosféra, rodinné mýty. Respondenti opisujú, ako subjektívne vnímajú svoje rodinné prostredie.

Vzhľadom na to, že nás zaujímali aj čiastkové aspekty rodinného prostredia, hľadali sme prostredníctvom kvalitatívnej obsahovej analýzy ďalšie špecifickejšie dimenzie, ktoré by o ňom mohli vypovedať. Pre lepšiu zrozumiteľnosť a zjednodušenosť vyjadrení sme ich nazvali faktormi.

Z našej analýzy vyplýva, že konzumácia drog predstavuje životný štýl jedincov v takých životných podmienkach, ktorý je často náročný na existenciu v sociálnom prostredí. V životných štýloch jedincov často objavujeme typické chyby ako: nadmerné zjednodušovanie, zveličovanie a chybné doplnenie časti do celku. Pomerne veľa časť respondentov má vo svojom životnom štýle presvedčenie o sebe „Musím byť vždy rozmaznávaný, som dieťa“, preto si snažia nájsť miesto tým, že využívajú ostatných. Často, ale nie nevyhnutne ide o najmladšie dieťa v rodine. K podobným zisteniam sa dopracoval Eckstein (2000), ktorý na základe metaanalýzy viacerých výskumných štúdií odhalil tendencie k psychickým zlyhaniam. Pri-

máme sa títo jedinci cítiť byť slabí, neadekvátni a reálne neschopní poradiť si v živote bez podpory niekoho iného. Svoju závislosť a bezmocnosť používajú na to, aby im ostatní slúžili. Títo jedinci si utvárajú prehnaný ideál alebo očakávania, s ktorými porovnávajú a hodnotia všetky následné životné skúsenosti. Mažu sa stať dokonca tyranmi, ak chcú byť rozmaznávaní a ak sa im to nedostáva na dostatočnej úrovni. Droga sa tak stáva spôsobom odplaty iným za nedostatok pozornosti, ak sa im nedarí dosiahnuť svoj neuvedomovaný cieľ.

Ďalšia časť respondentov má vo svojom životnom štýle presvedčenie, že „vždy musím ísť svojou cestou, musím dostať to, čo chcem“. Títo jedinci sa snažia zneužívaním drogy využívať iných ľudí, manipulovať nimi a nútiť ich, aby im slúžili a „obskakovali ich“. Využívajú tak svoj šarm, náladovosť, hnev, ponížovanie, aby si mohli robiť čo chcú. Ich potreba brať je zdá sa „nenásytná“. Zistili sme, že v životnom štýle jedincov sa často objavuje „vždy musím byť nevinnou obeťou“. Títo jedinci majú tendenciu svojou závislosťou vyhľadávať „katastrofy“. Objavuje sa náchylnosť k rezignácii a sebalútosť. Sekundárne tým môžu od ostatných získavať sympatiu a lútosť na jednej strane, na druhej strane u iných vyvolávajú zlosť a nenávisť ako odplatu za to, že im nie je dávajúca pozornosť v dostatočnej miere. Častý je aj deformovaný postoj „musím vždy trpieť“. Cieľom jedinca je dosiahnuť spravodlivosť tým, že on sa správa nespravodlivo a hľadá rozne nespravodlivosti u všetkých ostatných. Vyzdvihuje seba a poukazuje na to, ako trpí, ak sa o neho nezaujímajú alebo nechápu jeho starosti. Svoju závislosť potrebuje na to, aby ho ostatní za ňu mohli tyranizovať a aby on nad nimi cítil morálnu nadradenosť. Pomerne často sa objavuje v raných spomienkach „musím vždy riadiť ostatných, seba a celý život“. Týmto deformovaným presvedčením sa jedinec usiluje prostredníctvom zneužívania drogy „riadiť“ ostatných alebo zabezpečiť, aby nikto neovládal jeho. Cíti, že život je príliš zmatený a neverí jemu, ani ostatným ľuďom. Požaduje, aby sa ostatní k nemu správali spravodlivo, správne a 0010. Tým, že zneužíva drogy určuje, čo majú robiť ostatní. Neustále sa s ľuďmi porovnáva a je veľmi súťaživý a dominantný. V takom prípade ide o kompenzáciu ustrašenia, neistoty a odradeného dieťaťa. U mladých dospelých sme zistili výskyt deformovaného postoja „musím byť vždy nadradený nad ostatnými“. Nadmerným zneužívaním drogy sa odplácajú za to, že v detstve i v mladosti neboli v centre pozornosti a tým získavajú nadradenosť „chcem byť najlepší v najhoršom“.

„Musím mať vždy pravdu“, „musím vždy byť v opozícii všetkému“ a „vždy musím bojovať“, tieto deformované pravidlá si jedinci osvojili ako odplatu za nedostatočnú pozornosť od svojich najbližších.

Život považujú za vojnu a zneužívaním látok bojujú proti všetkému a všetkým. Používajú sebaponižovanie alebo ponížujú iných, aby realita súhlasila s tým ako ju vnímajú ignorujú to, čo nechcú vidieť. „Vzrušenie je to, čo hľadám“ a „musím sa za každú cenu zabávať“. Jedinci s týmto presvedčením nenávidia rutinu a činnosť, ktorá sa opakuje. Hľadajú nové jedinečné zážitky a majú záľubu v ustavičnom vzrušení, ruchu a neporiadku. Keď sa život javí ako nudný a monotónny, je tu droga, ktorá im „vyrobí“ vzrušenie. Často na jednej strane vyžadujú prítomnosť iných a na druhej strane vyhľadávajú a nachádzajú vzrušenie v izolácii pri prežívaní strachu. „Som výnimočný, vždy sa ku mne musia správať výnimočne, som iný, som niečo extra“. Tieto chybné presvedčenia nachádzame u jedincov, ktorí chcú byť rozmaznávaní. Nadmerným zneužívaním drogy ovládajú svoju rodinu a blízkych, aby sa im dostávalo pozornosti. Ide tu o postoj k nadradenosti ako formu kompenzácie skrytých citov menejcennosti. Tieto prejavy môžu byť neurotického charakteru a bývajú často nadmerne zveličené. Títo jedinci racionalizujú, intelektualizujú, istým myšlienkam sa vyhýbajú a pokúšajú sa ospravedlňovať za svoje chybné sociálne interakcie. Je to napriek častým neúspechom založené na chybných presvedčeniach, ktoré o sebe majú a zotrvávajú v nich so zvýšeným úsilím a intenzitou.

V odpovediach na nami položené výskumné otázky možno konštatovať, že kvalita rodinných interpersonálnych vzťahov a atmosféry počas detstva významne súvisí s tým, akým spôsobom si jedinec hľadá v konkurencii so svojimi súrodencami miesto v rodine a následne v spoločnosti. Významnú úlohu tu zohrávajú vzájomné vzťahy medzi rodičmi a medzi rodičmi a deťmi, pocit bezpečia, istoty a predvídateľnosti v rodine. Nachádzame tu jeden z možných prediktorov vývoja závislosti, pretože charakter rodinnej konštelácie tak, ako je interpretovaný jedincem, ovplyvňuje utváranie životného štýlu.

Taktiež súvislosť úrovne citu spolupatričnosti a úsilia o moc a nadradenosť sa nám javí ako jeden z možných prediktorov vývoja závislosti. Rodinná konštelácia významne súvisí so sebaapoňatím jedincovo. Veľmi významnú úlohu tu zohrávajú vzťahy rodičov, vzťah k matke, spoľahlivosť a angažovanosť rodičov a hlavne dodávanie odvahy a istoty človeku.

Ďalej sme zistili, že cit spolupatričnosti významne súvisí s úrovňou sebaapoňatia. Ukázalo sa, že čím nižší je cit spolupatričnosti, ktorý je ukotvený v životnom štýle, tým horšie sa jedinec orientuje sám v sebe a vo svojom sociálnom prostredí. Má zníženú schopnosť vnímať hodnotu seba ako človeka, ale aj svoju hodnotu pre druhých, má problém s oceňovaním svojich vlastných schopností, cíti sa neakceptovaný a sám sebe pripisuje neúspech za osobné zlyhanie.

Úsilie o moc a nadradenosť nachádzame uko-

tvené v stratégiách konania a správania aj medzi vrstovníkmi, kde jedinec nadmerne presadzuje svoju silu, kritiku, agresiu a panovačnosť. V období ranej dospelosti vystupujú do popredia všetky tri hlavné životné úlohy – povolanie, intímne vzťahy, aj sociálne vzťahy. Naši respondenti sú relatívne spokojní v sociálnych a krátkodobých intímnych vzťahoch, najmä ale vo svojom povolaní.

Preskúmali sme vzťahy medzi životnými úlohami a rodinnou konšteláciou v detstve. Ako významná sa ukazuje kvalita interpersonálnych vzťahov v rodine a pocity istoty a bezpečia. Ukázalo sa, že drogová závislosť jedinci majú o sebe negatívny obraz, hodnotia sa ako menej kompetentní, nie sú sebaistí a podľa toho konajú. Pohyb smerom k napĺňaniu životných úloh významne súvisí s pozitívnym hodnotením seba samého tak, ako to predpokladá individuálna psychológia.

V nami získaných informáciách o deformovaných presvedčeniach mladých dospelých o sebe samých, o ľuďoch a o svete nachádzame významný vzťah, ktorý je jedným z možných prediktorov vývoja závislosti.

Diskusia a záver

Vcelku je možné zhrnúť, že dieťa si na základe interakcií s primárnou osobou v ranom detstve vytvára tzv. vnútorný pracovný model (Hašto, 2005). Tento model predstavujú mentálne reprezentácie seba, druhých a vzájomných vzťahov. Sebahodnotenie dieťaťa potom do značnej miery závisí od toho, či vníma svojich rodičov ako emocionálne dosiahnuteľných a podporujúcich alebo odmietajúcich.

Z toho možno odvodiť, že jedinec s vysokým sebahodnotením v sebe „nesie“ milujúceho rodiča, ktorý je hrdý na jeho úspechy a akceptuje aj prehry. Na druhej strane jedinec s nízkym sebahodnotením v sebe „nesie“ rodiča, ktorý ho odsudzuje a veľmi kritizuje jeho nedostatky. Rovnako sa stotožňujeme s Adlerovu hypotézou, že rané detstvo má hlboký význam pre vývin self a že jednou z podmienok zdravého vývinu je dobre rozvinutý cit spolupatričnosti. Podstatnú úlohu pri utváraní citu spolupatričnosti zohráva primárna sociálna skupina. Jedinci, ktorí majú oslabený cit spolupatričnosti, trpia citom menejcennosti a kompenzujú ho. V našom prípade nadmerným užívaním drog, ktoré ich dostávajú do citu nadradenosti. Nie sú si istí svojím miestom v spoločnosti, ich vlastné hodnotenie závisí od hodnotenia iných. Čím silnejší je cit menejcennosti, tým viac sú jedinci nútení zaujímať sa o seba samých a usilovať sa o prekonanie negatívneho citu. Sú často egocentrickí, presť má pre nich významnú hodnotu a v ich konaní sa často vyskytujú sebazvyšujúce sebaaprezenčné stratégie. Individuálny cieľ ich životného štýlu je spojený s nadradenosťou, mocou, silou a osobnou prevahou.

Vzhľadom na špecifiká daného výskumného súboru si uvedomujeme, že interpretácie nášho výskumu je nutné považovať skor za orientačné. Naše obmedzenia sú nasledovné a nie zovšeobecniteľné: v súbore je zastúpené viičšie množstvo chlapcov než dievčat, vo výskumnom súbore sa neobjavuje kontrolná skupina, ktorá by umožnila porovnanie. Domnievame sa však, že aj keď sú naše zistenia a interpretácie v tomto zmysle obmedzené, ukazuje sa zmysluplnosť skúmania v oblasti detstva pri utváraní

sebaponímania, identity ako možného prediktora vývoj a závislosti. Naznačujú však, že ďalšie bádanie o vplyve detstva na utváranie identity a vývoja závislosti nie je „slepou uličkou“ a zároveň, že koncepcia vývinuselfpodľa individuálnej psychológie je prínosná. Domnievame sa, že by bol o vhodné longitudinálnym výskumom venovať sa ďalej tejto problematike a sledovať vplyv na vývin sebapoňatia a vývoja závislosti.

Literatúra

- Adler, A.*: Porozumění životu. Praha: Translation, 1999. I'SBN 80-85974-76-2
- Ansbacher, HL.*: The Individual Psychology of Alfred Adler: A systematic presentation in selection from his writings. New York: Harper a Row, Publishers, 1964
- Ansbacher, HL.*: Life Style: A historical and systematic review. J Indiv Psychol, 23, 1967, 2, s. 191 – 212
- Dreikurová-Fergusonová, E.*: Adlerovská teória. Bratislava, Slovenská adlerovská spoločnosť, 2005. ISBN 80-969264-7-0
- Dreikurs, R.*: Psychology in the classroom. New York: Harper, 1957
- Dreikurs, R.*: Social Equality: The Challenge of Today. Chicago, Alfred Adler Institute, 1990
- Eckstein, D.*: Empirical studies indicating significant birth-order related personality differences. J Indiv Psychol, 56, 2000, 4, s. 481- 494
- Ellis, A.*: Better Deeper and More Enduring Brief Therapy, The Rational Emotive Behavior Therapy Approach. New York, Brunner/Mazel Publishers, 1996
- Greenwald, A G.*: The Totalitarian ego: Fabrication and revision of personal history. Amer Psychologist, 35, 1980, 1, s. 4 – 27
- Hašto, J.*: Vzťahová vazba. Trenčín, Pro mente sana, 2005. ISBN 80-88952-28-X
- Nicoll, W. G.*: Úvod do adlerovskej psychoterapie. Teória a analýza životného štýlu. I. výcvikový program v adlerovskej psychoterapii a poradenstve, 2004-2007. Bratislava, Slovenská adlerovská spoločnosť, 2004a/výcvikový materiál!
- Shulman, B. H — Mosak, H H.*: Manual for Life Style Assessment. Muncie, USA, Accelerated Development, 1990
- Sullivan, HS.*: Clinical studies in psychiatry. New York, Norton, 1956

Adresa autora: Mgr. V. Stanislav, Odborný liečebný ústav psychiatrický, n. o., 049 01 Predná Hora
e-mail: vladimir.stanislav@olup-prednahora.sk

NELEGÁLNÍ VÝROBA A OBCHOD S DROGAMI VE VIETNAMSKÉ KOMUNITĚ V ČR

PhDr. Miroslav NOŽINA, Ph.D., pplk. Filip KRAUS

Jedním z dynamických a zároveň nejméně prostudovaných kriminogenních fenoménů je problém šíření vietnamské organizované kriminality. V posledních několika desetiletích, a obzvláště od roku 1975, počty Vietnamsců žijících mimo Vietnam trvale rostou. Zároveň s tím roste i kriminalita ve vietnamských diasporách. Výroční zprávy Europolu¹⁾ opakovaně uvádějí vietnamský organizovaný zločin mezi nejaktivnějšími a nejhůře penetrovatelnými kriminálními uskupeními přicházejícími do Evropy²⁾. Jde navíc o zločin silně navázaný na prostředí dalších asijských diaspor.

Vietnamská kriminalita v Evropě dnes zahrnuje široké spektrum aktivit: ekonomickou kriminalitu, převaděčství, obchod s bílým masem a prostituci, násilný zločin, krádeže, padělatelské aktivity, obchod se zbraněmi. Jedním z dynamicky se rozvíjejících odvětví vietnamské kriminality je výroba a obchod s drogami. Tato trestná činnost je prováděna prostřednictvím specifických *módů operandi* a v současnosti jsou do ní zapojeny vietnamské kriminální sítě v řadě zemí světa, včetně České republiky.

Stav problému v ČR

V České republice byla tato trestná činnost v podstatě až do roku 2001 mimo zájem bezpečnostních složek, neboť se obecně nepředpokládalo zaměření vietnamské komunity na tento druh trestné činnosti (zneužívání a prodej drog jsou ve vietnamské komunitě všeobecně odmítány a odsuzovány). V první dekádě 21. století však tato trestná činnost začala ve vietnamské komunitě v ČR postupně narůstat.

Předmětem obchodování drogami ze strany vietnamské komunity v ČR se stal z 80 % heroin, zejména hnědý. Velké oblibě se těší také taneční droga extáze a LSD (zejména v nevěstincích a karaoke barech). Dále jsou zde distribuovány a užívány pervitin,

opium a výjimečně kokain. Prudce narůstající tendenci má produkce a distribuce marihuany.

V souvislosti se zhoršující se ekonomickou situací a rostoucí frustrací mezi příslušníky vietnamské komunity žijící v ČR, stále více Vietnamsců řeší svou těžkou životní situaci útekem k drogám. Mezi drogově závislými z řad vietnamské komunity tak můžeme vedle sebe vidět mladé teenagery, bývalé bohaté a vážené podnikatele, námezdní dělníky, prodejce z tržnic aj. Vietnamští překupníci se rovněž stále častěji obracejí i na český drogový trh a spolupracují s českým drogovým podsvětím.

Jako příklad rostoucích aktivit vietnamských organizovaných skupin na českém drogovém trhu může sloužit série policejních operací, která byla zahájena na jaře roku 2000 pod krycím jménem „Mau“ a pokračovala do podzimu 2001, kdy byla uskutečněna v pořadí pátá akce s krycím názvem „Lama“. Policie během této doby pozatýkala 24 lidí, z toho 14 Vietnamsců a 10 Čechů, zapojených do nelegálních drogových obchodů. Při domovních prohlídkách byly zadrženy drogy, prostředky pro jejich zpracování a falešné osobní doklady³⁾.

Příznačné je, že z 98 občanů Vietnamu ve vazbě v českých věznicích ke konci roku 2008 jich bylo 59 odsouzeno pro drogové delikty na základě § 187 tr. z.⁴⁾.

Drogové distribuční sítě

Prodejci a distributoři drog tvoří ve vietnamském podsvětí specifickou zločineckou vrstvu. Někteří bývalí pouliční prodávači zboží a bývalí dělníci přenesli svou pozornost na obchod s drogami jako na bohatý zdroj příjmů. Na nižších a středních článcích drogového řetězce mnohdy bývají sami uživateli drog. Tito drogoví dealéři jsou ve vietnam-

¹⁾ Do r. 2001 European Union Organised Crime Situation Reports; poté European Union Organised Crime Reports.

²⁾ Paoli, L. – Fijnaut, L. (2004): Introduction to Part II: Sources and Literature. In: Organised Crime in Europe. Concepts, Patterns and Control Policies in the European Union and Beyond. Eds.: Cyrille Fijnaut and Letizia Paoli. Springer, Dodrecht, (ss. 239–262), s. 248.

³⁾ Nožina, M.: Mezinárodní organizovaný zločin v České republice. Praha: Themis. 2003, s. 213.

⁴⁾ Vězeňská služba Ministerstva spravedlnosti ČR, Interní statistika (nepublikováno), 15. 11. 2008.

ském zločineckém podsvětí často považováni za „odpad“⁵⁾).

I když vietnamští drogoví dealeri jsou stále potlačováni konkurencí jiných obchodníků s drogami (kosovoalbánských, arabských a českých), zejména v rámci asijské komunity jsou stále aktivnější. Obvykle působí v malých domech, bytech, místnostech karaoke barů atd., kde si mohou konzumenti hlavně z asijské komunity koupit drogy a nezřídka si je zde i přímo aplikovat⁶⁾).

Skupina okolo osoby S.C. vznikla z drogově závislých osob, které si na Praze 4 zřídily prodejní místo drog, jež dodávaly jak dalším skupinám vietnamských dealerů, tak i koncovým odběratelům české, ale i vietnamské či čínské národnosti. Drogy skupina nakupovala od albánských dodavatelů (kdy řidič jednoho z nich byl zastřelen při policejním zákroku). Své „zboží“ dodávala mimo jiné i překupníkům drog vietnamské národnosti na Ostravsku.

Vedoucí postavení ve skupině měl S.C., který drogy nakupoval, třídil a balil. Měl dva své pomocníky a zástupce, kteří poté OPL dále distribuovali jak vietnamským, tak českým zákazníkům⁷⁾.

Své „zboží“ vietnamští dealeri odebírají od překupníků z řad Kosovských Albánců, osob pocházejících z Ruska, od Arménů, Bulharů (tzv. bulharských Turků) či větších překupníků z řad vietnamské, a jednotlivých případech i čínské komunity⁸⁾.

Hlavním zdrojem heroinu pro vietnamské drogové dealery jsou zločinecké sítě Kosovských Albánců (jen 10 % heroinu se nelegálně dováží z jihovýchodní Asie). Dodavatelské ceny heroinu od albánských překupníků se pohybují v rozmezí od 120 do 200 Kč za gram, v závislosti na kvalitě drogy. Prodejní cena koncovým uživatelům se pohybuje v ceně 200–300 Kč za gram již „řezané“ drogy (kvalita této drogy zpravidla není nijak vysoká).

Další drogovou kriminální činností v rámci vietnamské komunity je výroba a distribuce pervitinu. Na území ČR se jedná o latentní činnost. Cena pervitinu od výrobce se pohybuje kolem 750 000 Kč za kilogram. Vietnamští dealeri přitom často spolupracují s českými „vaříči“ pervitinu.

Někteří příslušníci vietnamské komunity se rovněž zabývají samostatným dovozem a distribucí heroinu a kokainu⁹⁾.

Celkově je hlavní doménou vietnamské komunity

v oblasti tvrdých drog obchod s heroinem na střední či nižší úrovni a v oblasti tzv. měkkých drog pak pěstování marihuany, její sušení a prodej zejména do zemí západní Evropy.

Popularita vietnamských dealerů je i u českých toxikomanů poměrně vysoká. Zvláštností je pak v rámci páchaní tohoto druhu trestné činnosti značná provázanost vietnamských dealerů s romskou komunitou, jejíž příslušníci tvoří relativně velké procento odběratelů drog, ať již za účelem přímé konzumace, či za účelem dalšího prodeje.

Šlehárný

Zneužívání drog v kulturním prostředí vietnamské komunity vedlo ke vzniku zvláštní formy páchaní této trestné činnosti – zřizování prodejních míst v podobě rodinných domů, či bytů, ve kterých byla distribuce prováděna. Koncový uživatel si zde mohl na místě dávku aplikovat, byl mu zde poskytnut nocleh a za další poplatek i strava. V policejním slangu jsou tato místa nazývána „šlehárný“.

Okolo takovýchto „šleháren“ pak vznikaly i jakési komunity toxikomanů zabývající se mimo jiné krádežemi luxusního zboží ve velkých obchodních domech, jejichž pomocí hradily své nákupy drog.

Fungování takového místa lze popsat na příkladu z Prahy 4, ul. Jirčanská, či K Novému sídlišti, kde se téměř na dohled od sebe nacházely dvě velké „šlehárný“. Na těchto dvou místech se v době policejních zásahů nacházelo vždy nejméně 20 osob, většinou koncových uživatelů drog. „Šlehárna“ v ulici K Novému sídlišti byla navíc specifická tím, že byla organizována Číňany, jejichž zákazníci však byli zejména vietnamští a čeští toxikomani.

Vedoucí postavení ve „šlehárně“ měl pan Son Con, který si za účelem prodeje OPL pronajal dvoupodlažní dům na Praze 4. Ten se mimo jiné nachází v bezprostřední blízkosti vietnamské velkotržnice SAPA.

Son Con obýval malý byt v prvním podlaží domu. Spodní patro a část prvního patra sloužily jako prodejní místa drog a zároveň „šlehárna“ pro toxikomany. Pan Son měl dva zástupce. Jeden z nich zajišťoval styk z českými zákazníky, zatímco druhý

⁵⁾ ZVK, 2007. Terénní pracovníci působící ve vietnamské komunitě, respondenti z vietnamské komunity a bezpečnostních služeb, a rovněž důvěrné materiály, jsou kvůli bezpečnosti v textu citováni jako „zdroje z vietnamské komunity“ (ZVK), „zdroje české policie“ (ZČP), „zdroje terénní pracovníci“ (ZTP) apod.

⁶⁾ ZČP: interview s V. M., Národní protidrogová centrála Policie ČR, 11. listopad 2007.

⁷⁾ ZČP: Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (ÚOOZ) – jednotlivé kriminální případy 2002–2003.

⁸⁾ ZČP: ÚOOZ, 2002–2008.

⁹⁾ ZČP: ÚOOZ, 2001–2008.

obstarával distribuci drog vietnamským zákazníkům a udržoval pořádek uvnitř „šlehárny“.

Drogy pan Son odebíral z menší části od drogových dealerů z vietnamské komunity, z větší části pak od dodavatelů z řad Kosovských Albánců. Mechanismus prodeje byl jednoduchý. Uživatel drog se předem telefonicky ohlásil a objednal si svou dávku drogy, telefonicky byla případně dohodnuta i cena (ta byla u stálých zákazníků pevná a měnila se pouze při změně dodavatele či podle momentální kvality drogy). Pan Son Con namíchal dávku dle požadavků toxikomana a předal ji svému zástupci. Ten ji po příchodu zákazníkovi předal a zároveň od něho vyinkasoval platbu, kterou později předal panu Son Conovi. Průměrná cena dávky se pohybovala okolo 230 – 250 Kč za gram heroinu (podle momentální kvality drogy), přičemž dodavatelská cena drogy se pohybovala okolo 150 Kč za gram (samozřejmě nepoměrně kvalitnější drogy, která ještě neprošla „řezáním“ dalšími příměsemi, jež zvyšují objem a tím i prodejní cenu drogy).

Čeští zákazníci objednávali drogy přímo u zástupce pana Son Cona, specializovaného na českou klientelu. Prodej českým zákazníkům pak ve většině případů probíhal mimo vlastní „šlehárnu“, neboť vietnamští drogoví dealeri se obávali možného přepadení ze strany českých toxikomanů a rovněž jim nedůvěřovali a obávali se vyzrazení prodejního místa policii. Poměrně velké množství drog bylo prodáno tzv. na dluh, což vedlo ke zvyšující se zadluženosti Son Cona vůči jeho kosovoalbánským dodavatelům. (Je vysoce pravděpodobné, že svým pozdějším zatčením se Son Con vyhnul odplatě Kosovských Albánců za nesplacení svého narůstajícího dluhu).

Tento systém s sebou přinášel komplikace v podobě časté zpronevěry peněz ze strany Con Sonových zástupců a následně k osamostatnění zástupce, který měl na starosti prodej drog českým zákazníkům. Tento muž se díky tomu po zásahu policie v Con Sonově „šlehárně“ vyhnul zatčení a dále pokračoval v dealerské činnosti. Po nějaké době se tento dealer dopustil vraždy na jednom ze svých českých zákazníků. Důvodem byl pravděpodobně velký dluh za odběr drog ze strany českého zákazníka. Vražda toxikomana snad měla být výstrahou i pro ostatní „neplatiče“, či jen jeho zkratové jednání.

Skupina kolem Con Sona mimo jiné dodávala drogy i vietnamským drogovým dealerům na Ostravsku. Společným zásahem ostravských a pražských kriminalistů byly pozatýkány obě skupiny těchto pa-

chatelů. Ti byli následně odsouzeni k vysokým trestům odnětí svobody¹⁰⁾.

Celkový počet „šleháren“ v ČR nelze odhadnout. Jen v Praze jich je nejméně 15. Další byly detekovány zejména v Ostravě, Brně, Ostrově nad Ohří, Děčíně, České Lípě, Karlových Varech, Chebu a jiných větších městech v ČR. Další poměrně velké množství drog je prodáváno ve vietnamských karaoke barech a nevěstincích.

Situace na vietnamské drogové scéně se po sérii úspěšných zásahů Policie ČR z let 2003–2005 zlepšila, nicméně tato forma trestné činnosti byla přizpůsobena nově vzniklé situaci a v poslední době vykazuje opět vzrůstající tendenci. Přímou raketovou nárůst zaznamenala produkce marihuany.

Pěstování, zpracování a distribuce marihuany

Tento problém tvoří samostatnou kapitolou vietnamských drogových deliktů. České bezpečnostní složky zaznamenávají od poloviny roku 2007 enormní nárůst především hydroponních pěstíren marihuany, zřizovaných Vietnamci. Zatímco v roce 2005 Policie detekovala pouhou 1 takovou pěstírnu, v roce 2007 to již bylo 8 pěstíren a v roce 2008 55 pěstíren.¹¹⁾

Jednou k nám přijel zaměstnavatel z druhého konce republiky osobně si vyzvednout souseda, bývalého dělníka, na novou práci. Táta na to: „Takovou dálku? Ten jde pěstovat kytky.“ I to je východ. Posledních půl roku čteme skoro každý týden zprávy o Vietnamcích a marihuaně ve skleníčku. Vietnamské týdeníky zas mají co psát. Redaktoři slovy typu čest národa, důstojnost komunity, hrdost ... rozhodně nešetří. Kritizují, obviňují dělníky ze zničení hezké pověsti o Vietnamcích, o kterou desetiletí usilují. ...Ono je to složitější, než se zdá. Vyhození dělníci pěstují něco zeleného, možná ani neví, co to je, pracovní doba bývá celý den, každý den v týdnu a plat maximálně 25000 korun, zatímco milionový zisk jde do kapes majitelů, kteří při zásahu české policie nikdy nejsou. Skuteční zločinci zůstávají jako bohatý, úspěšný vzor, chudí, nevinní stráví čas ve vězení a ještě dostávají ostrou kritiku od vlastních lidí.

(výpověď vietnamského migranta)¹²⁾.

Mnoho vietnamských výrobců tabákových výrobků se v poslední době specializuje na pěstování marihuany a její následný prodej do zemí západní Evropy, zejména Německa a Itálie. Tato činnost není

¹⁰⁾ ZČP: kriminální případ z let 2002–2003.

¹¹⁾ ZČP: analýza Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování Policie ČR (NPC), 2008.

¹²⁾ Jak opravdu žijí Vietnamci v ČR. In: <http://tranthu.blog.idnes.cz/c/44919/Jak-opravdu-ziji-Vietnamci-v-CR-cast-2.html>. (Text na internetovém blogu iDnes).

tak náročná na množství pracovních sil a logistickou podporu. Vietnam je rovněž převážně zemědělskou zemí, a proto má mnoho Vietnamců s pěstováním obdobných plodin zkušenosti již z vlasti. Pěstování marihuany je spojeno s poměrně nízkými pořizovacími náklady, relativně vysokými zisky za krátký časový úsek a hlavně s nízkým rizikem odhalení pro tyto skupiny. Tento směr páčání trestné činnosti katalyzuje i probíhající celosvětová hospodářská recese, která zásadním způsobem zasahuje vietnamskou komunitu a tlačí mnoho jejích příslušníků do nelegálních aktivit¹³).

Technologie pěstování marihuany byla až na malé výjimky přivezena z Nizozemí. Poprvé ji dle dostupných informací dovezl Vietnamec, známý pod přezdívkou Binh Con,

Skutečné jméno této osoby nebylo nikdy zjištěno a muž nebyl dopaden. To bylo způsobeno pravděpodobně tím, že několik dalších osob vietnamského původu se na „dobré“ pověsti této osoby pravděpodobně „přiživilo“ tím, že pod jeho jménem dále šířily technologii k pěstování marihuany hydroponickou metodou.

Na území ČR se pěstování marihuany značně rozšířilo zejména pro vysoké výnosy plynoucí z této trestné činnosti, kdy není výjimkou, že tzv. „pěstírna“ obsahuje 600–800 kusů rostlin a za sklizeň lze inkasovat až 3 000 000,- Kč.

10 kg suché drogy se od „výrobce“ prodává za částku kolem 800 000 Kč. Toto množství odpovídá jedné sklizni z pěstírny o rozloze cca 150 m². Náklady spojené s vybavením takovéto rozlohy pěstírny (elektroinstalace, vzduchotechnika, závlaha apod.) se pohybují v částce okolo 300 000 Kč. Jeden cyklus (od zasazení do sklizně rostliny) trvá 3 měsíce. Tedy zisk z prvního cyklu činí cca 500 000 Kč. Následující cykly pak přinášejí zisky ve výši 800 000 Kč, jelikož odpadá počáteční náklad na zřízení pěstírny. Nutné je ovšem odečíst i mzdy personálu a další vedlejší výrobní náklady¹⁴).

Modus operandi je ve všech případech velmi podobný. Organizátor této trestné činnosti si najde na území ČR nějaký odlehlý prostor nejčastěji v podobě bývalého zemědělského statku, či jen rozlehlého obytného domu, půdního prostoru, či prostě bytu v panelovém domě. Za účelem uzavření nájemní smlouvy často zneužije identitu jiné osoby či pozměněných dokladů. K jednáním jsou využíváni kultivovaní jedinci, kteří mají vzbudit důvěru pronajímatelů. Nájemné je placeno včas a v hotovosti.

Technologie k indoorovému pěstování si organizá-

toři pěstování marihuany pořizují ve specializovaných obchodech, které vlastní nezřídka i Vietnamci. Výskyt těchto obchodů je registrován v Ústeckém, Karlovarském a Středočeském kraji. Indoorový způsob pěstování je využíván Vietnamci i k pěstování zeleniny.

Dnes již v rámci vietnamské komunity bude pravděpodobně operovat několik osob dodávajících tuto technologii a schopných zprovoznit technologické zařízení potřebné speciálně k pěstování a výrobě marihuany. Prodejce technologie také zpravidla provádí montáž zařízení a nezřídka i zaučení personálu.

V rámci úprav objektu dochází k úpravě přívodu elektrické energie, která je obvykle ještě před rozvodnou sítí objektu uzpůsobena k nelegálnímu odběru (až 18000 kWh za měsíc/400 rostlin).

Organizátor si dále si najme vhodné pracovníky. Tito „zahradníci“ jsou obvykle občané Vietnamu, kteří jsou na území ČR v postavení žadatelů o azyl, porušují režim pobytu cizinců či jsou v jiném nevýhodném postavení (dluhy, nezaměstnanost apod.). Často se jedná o propuštěné vietnamské pracovníky, kteří se po ztrátě zaměstnání pohybují v prostorách velkých tržnic a jsou za každou nabídku práce (byť nelegální) vděční.

Průměrný pracovník dostává za svou práci 12 000–15 000,- Kč měsíčně. Je přesně instruován v technologii pěstování a v zásadách konspirace. V pěstírně je mu zajištěna strava a jistá forma ubytování, nesmí však opouštět její objekt a udržovat ji zamčenou. Jeho úkolem je starat se o rostliny a rovněž je chránit před krádeží. Pracovníci na těchto místech žijí po mnoho měsíců v malých, uzavřených a často nevětraných prostorách (zápach pěstované marihuany je velmi výrazný). Obvykle znají jen osoby, které je nábírají, instruují, zásobují potravinami a hnojivy a jezdí kontrolovat, nikoli majitele pěstíren. V průběhu jednoho růstového cyklu dochází k přemísťování „zahradníků“ mezi objekty¹⁵).

Poté již pěstírna funguje v podstatě jako samostatná buňka. Potraviny, živiny pro rostliny a podobně jsou dováženy na místo v nočních hodinách tak, aby nedošlo k odhalení místa. Zároveň jsou odváženy odpadky a suché části rostlin.

Surová „tráva“ se po sklizni často převáží k usušení na zvláštní místa tak, aby byl zajištěn plynulý růst nových rostlin.

Dvojice Vietnamců havarovala nedaleko Karlových Varů s vozidlem plným ještě neusušené marihuany. Pro dopravní policisty poté nebyl problém podle typického zápachu drogy ve vozidle nalézt. Těžce zraněný řidič nebyl schopen z místa havárie

¹³) ZČP: ÚOOZ, 2008.

¹⁴) ZČP/ZVK: ÚOOZ, kriminální případy z let 2005–2008 a operativní informace od informátorů z vietnamské komunity.

¹⁵) ZČP: analýza NPC, 2008.

uprchnout, nicméně jeho spolujezdec byl náhodně zadržen policejní hlídkou až poblíž Chebu, neboť vzbudil její pozornost tím, že se podél silnice pohyboval v únoru bos a velmi spoře oblečen. V havarovaném vozidle byl pak nalezen jeho cestovní pas a další doklady¹⁶⁾.

Po usušení je droga prodána v menší míře na domácí trh, ve větší míře do zahraničí – zejména do Německa. To se děje buď prostřednictvím dalších příslušníků vietnamské diaspory v Evropě či si po otevření hranic pro drogu často jezdí sami němečtí dealeri (při přechodu hranic bývají na území Německa velmi často kontrolováni řidiči s českými státními poznávacími značkami, na německé vozy se při přechodu státních hranic spolkové bezpečnostní síly většinou nezaměřují).

Na pěstírny marihuany provozované Vietnamci se dnes soustřeďují i některé vietnamské zločinecké gangy. Vytipují si objekt, poté pěstírnu skrytě hlídají a těsně před sklizní ji vykradou (sklidí¹⁷⁾).

Závěr

Vietnamské drogové sítě v ČR dnes představují rozvinutou strukturu. Abychom mohli zlepšit boj proti nim, je nutno studovat jejich fungování a kulturu. To do budoucna vyžaduje vyšší specializaci českých bezpečnostních složek pro tento typ kriminálních aktivit. Zahrnuje to zejména:

- zpravodajské pronikání do prostředí vietnamské diaspory a kriminálních sítí,
- identifikaci specifických *modus operandi* vietnamských kriminálních aktivit, adaptované strategie,
- metody šetření adaptované na vietnamské prostředí,
- vzhledem k současnému internacionálnímu charakteru vietnamských kriminálních sítí širší přeshraniční spolupráci na tomto problému s partnerskými bezpečnostními složkami, zejména v rámci Schengenského bezpečnostního prostoru. Mimo Schengenský prostor pak posílení doposud nedostačující spolupráce s Vietnamem.
- cesty rychlejší a flexibilnější adaptace legislativy na stávající podmínky.

Poznámka

Článek byl zpracován na podkladě studie Nožina, M. – Kraus, F.: *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře. Příklad České republiky. ÚMV Praha 2009*. Studie je dílčím výstupem výzkumného projektu Grantové agentury ČR „Organizovaný zločin ve vietnamské diaspoře“ (č. 407/09/1291), realizované na půdě Ústavu mezinárodních vztahů v Praze. Předmětem výzkumu bylo mezinárodní vietnamské podsvětí působící na území České republiky.

¹⁶⁾ ZČP: ÚOOZ.

¹⁷⁾ ZČP: ÚOOZ, NPC, kriminální případy 2005–2008.

TISKOVÁ ZPRÁVA K OPERACI „BAO“

Praha 28. prosince 2009

Společný pracovní tým detektivů Národní protidrogové centrály a Celní protidrogové jednotky Generálního ředitelství cel expozitury Praha zahájil v polovině měsíce srpna 2009 operaci pod krycím názvem „BAO“.

Operace byla zaměřena na organizovanou skupinu pachatelů vietnamské národnosti působící na území České republiky, Spolkové republiky Německo a Maďarska, kteří se v České republice zabývali zřizováním „indoorových velkopěstíren“ konopí, ze kterého následně vyráběli marihuany, jež pašovali prostřednictvím najatých kurýrů za účelem následného prodeje do Spolkové republiky Německo a do Maďarska.

V průběhu operace „BAO“ byla navázána mezinárodní policejní spolupráce s vyšetřovacími orgány Spolkové republiky Německo – GER Norimberk Nordbayern, Celní správou Slovenské republiky a Protidrogovou jednotkou Maďarska. Celá operace byla rozdělena do čtyř fází.

1. fáze – dne 7. října 2009 byl v součinnosti s příslušníky Generálního ředitelství cel a Celního kriminálního úřadu Selb zadržen na hraničním přechodu Selb občan ČR. Tento kurýr vietnamských organizátorů pašoval v kufru a na zadních sedadlech svého vozu Audi A6, celkem 29 kg marihuany. Tato marihuana měla být na německém drogovém trhu prodána za cenu 4.000,- euro za 1 kg. Zadržený kurýr je v současné době stíhán soudními orgány Spolkové republiky Německo. V případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí pachateli v Německu trest odnětí svobody v délce 5 až 10 let
2. fáze – dne 9. listopadu 2009 byl v součinnosti s příslušníky Celní správy Slovenské republiky zadržen v Bratislavě občan Maďarska, jež ve svém vozidle BMW, jako kurýr pašoval 15 kg marihuany, která byla určena pro maďarský trh v prodejní ceně 70 000,- Kč za 1 kg. V případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí pachateli na Slovensku trest odnětí svobody v délce 15 až 25 let
3. fáze – dne 17. listopadu 2009 byl příslušníky GER Norimberk Nordbayern zadržen **muž vietnamské národnosti**, žijící trvale na území Spolkové republiky Německo, který zde organizoval prodej marihuany pašované z České republiky. Kromě toho zadržený muž také zorganizoval na území SRN

zřízení dvou velkopěstíren konopí s kapacitou přibližně jednoho tisíce rostlin konopí na jednu pěstírnu. V současné době je vazebně stíhán soudními orgány Spolkové republiky Německo. V případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí tomuto muži trest odnětí svobody v délce 5 až 10 let.

4. fáze – v době od 27. listopadu do 1. prosince 2009 došlo v součinnosti s příslušníky Skupiny operativního nasazení Generálního ředitelství cel, SKPV územního odboru Havlíčkův Brod a Zásahové jednotky Krajského ředitelství policie Hradec Králové k zadržení **4 občanů Vietnamu**. Tito organizovali pěstování konopí a zřizování indoor pěstíren konopí na území České republiky. Jeden z pachatelů byl zadržen v Chebu a tři další na různých místech Prahy. Při domovní prohlídce v bytě v Praze – Libuši, který tato skupina pachatelů užívala jako sklad marihuany, bylo zajištěno 15 kg drogy. V rámci této operace byly zlikvidovány celkem tři velkopěstírny konopí. Jedna v obci Rudná okr. Praha – Západ, druhá v obci Krucemburk okr. Havlíčkův Brod a třetí v obci Habry okres Havlíčkův Brod. Dále byli zadrženi 3 občané Vietnamu, kteří pracovali jako tzv. „zahradníci“. Ti se starali o pěstování a sušení konopí. V pěstírnách bylo zajištěno celkem 3000 kusů rostlin konopí. Byly také zajištěny tři kompletní technologie určené k indoorovému pěstování konopí v pořizovací ceně 3 milióny korun. Policejní rada NPC zahájil trestní stíhání všech sedmi zadržovaných občanů Vietnamu pro trestný čin nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů. Dle § 187 odst. 1, odst. 2 písm. a) jsou obviněni tři tzv. „zahradníci“, za což jim v případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí trest odnětí svobody na dva roky až deset let a podle odst. 4 písm. c) trestního zákona jsou stíháni čtyři zbývající občané Vietnamu, kterým v případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí trest odnětí svobody na deset až patnáct let. Všichni obvinění jsou stíháni vazebně.

Celkově bylo v rámci této operace zajištěno 59 kg marihuany s vysokým obsahem účinné látky THC od 18 do 25 % v hodnotě nejméně 5 110 000 Kč. Z tohoto množství marihuany by bylo možné vyrobit až 59 tisíc dávek. Bylo zadrženo celkem deset osob. Všichni jsou v současné době vazebně stíháni.

TISKOVÁ ZPRÁVA K OPERACI CANH

V Praze 18. 8. 2010

Dne 04. 08. 2010 došlo k realizaci operace s krycím názvem „CANH“ (čti: kaň), která byla vedena společným pracovním týmem příslušníků Národní protidrogové centrály Policie České republiky Služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen NPC) a Celní protidrogové jednotky Generálního ředitelství cel (dále jen CPJ). S ohledem na rozsah operace se na celé akci podílely i další útvary Policie ČR a Celní správy ČR, včetně Skupiny operativního nasazení CS ČR, Útvaru rychlého nasazení, zásahových jednotek Krajského ředitelství policie Plzeňského kraje, Středočeského kraje, Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy a Speciální pořádkové jednotky Krajského ředitelství policie hl. m. Prahy.

Realizace operace „CANH“ byla výsledkem několikaměsíčního prověřování organizované trestné činnosti s významným mezinárodním prvkem. V průběhu akce byla zadržena na území ČR organizovaná skupina 21 osob původem z Vietnamu, dalších čtyři osoby zadrželi spolupracující celní a policejní orgány v zahraničí.

Pachatelé zřizovali a provozovali velkokapacitní „indoor“ pěstírny konopí. Z vypěstovaného konopí, vyráběli marihuany, kterou prodávali na území ČR, a také ji vyváželi do Rakouska, Maďarska a na Slovensko.

V počátečních fázích operace byla proto navázána úzká spolupráce s příslušnými protidrogovými policejními a celními jednotkami těchto zemí, což významnou měrou přispělo k úspěšné realizaci celé akce.

Samotné závěrečné fázi operace „CANH“ předcházelo:

- v březnu 2010 zadržení kurýra v Rakousku, který z ČR pašoval 7,2 kg sušené marihuany,
- koncem března 2010 zadržení kurýra na Slovensku s 6 kg sušené marihuany, která byla určena pro maďarský trh,
- v květnu 2010 zadržení kurýra přímo v Maďarsku se zásilkou 14 kg sušené marihuany,
- koncem května 2010 zadržení kurýra na česko-rakouské hranici při pokusu o vývoz 8 kg sušené marihuany do Rakouska.

V rámci operace došlo k odhalení 8 plně vybavených a funkčních velkokapacitních „indoor“ pěstíren konopí. Pěstírny se nacházely v obcích Starý Plzenec, Tachov, Nýřany, Třemešné – Bezděkov, Horoušany, Chotěboř, Havlíčkův Brod. Při domovních prohlídkách a prohlídkách jiných prostor u hlavních organizátorů trestné činnosti bylo zajištěno celkem 4200 ks rostlin konopí, 2 kg sušené marihuany, 40 mobilních telefonů, 10 notebooků, 10 digitálních vah. Dále byly zajištěny finanční prostředky pocházejících z obchodování s marihuanou v celkové výši 2 200 000,- Kč a osobní vozidla AUDI A6, Škoda Octavia a BMW 318.

Vzhledem k tomu, že vegetační období takto pěstovaného konopí je cca 10 týdnů, možná roční produkce marihuany z těchto pěstíren by mohla dosahovat až 1400 kg. Cena za 1 kg tohoto druhu marihuany v zemích EU dosahuje částky 3 000,- EUR, celková cena by tedy mohla dosáhnout částky 100 milionů korun.

Dvanáct ze zadržených bylo obviněno z trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 3 písm. c), odst. 4 písm. c) trestního zákoníku a účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1 trestního zákoníku, za což jim v případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí trest odnětí svobody v rozmezí 10 až 18 let.

Dalších devět zadržených, kteří působili v pěstírnách jako zahradníci, bylo obviněno z trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c) trestního zákoníku, za což jim v případě prokázání viny a pravomocného odsouzení hrozí trest odnětí svobody v rozmezí 2 až 10 let. Obvodní soud pro Prahu 4 rozhodl o umístění 20 obviněných do vazby. Jedna osoba je stíhána na svobodě. Vyšetřování dále pokračuje a lze předpokládat, že dojde k zadržení dalších osob.

plk. Mgr. Jakub FRYDRYCH
ředitel

LÉČENÍ UŽIVATELÉ DROG VE VĚKU 15 – 19 LET V ČR V ROCE 2009

MUDr. Běla STUDNÍČKOVÁ, Mgr. Barbora PETRÁŠOVÁ
Hygienická stanice hl. m. Prahy, referát drogové epidemiologie

V ČR jsou – v souladu se zásadami Evropského monitorovacího systému pro drogy a užívání drog – sledovány mimo jiné ukazatele i situace v léčení uživatelů drog, jak vyplynulo z vládního usnesení č. 446/1993, vycházejícího z Akčního programu OSN, schváleného Valným shromážděním v roce 1991. Sběr dat a jejich vyhodnocování zajišťují krajské hygienické stanice a jejich analýzy zabezpečuje referát drogové epidemiologie Hygienické stanice hl. m. Prahy. Od 1. 1. 1995 probíhá sběr a zpracování informací o uživatelích drog, kteří prvně v životě požádali o léčebnou, poradenskou či sociální službu v některém z tzv. léčebně / kontaktních center, což jsou zdravotnická i nezdravotnická zařízení, poskytující tyto služby (dále L/K centra). Od 1. 1. 2002 byl tento Drogový informační systém (DIS) rozšířen také o informace o klientech, kteří jsou v L/K centrech v dlouhodobém či opakovaném léčení. Získaná data jsou každé čtvrtletí kontrolována a jsou vyřazovány další vykázané záznamy o stejném klientovi tak, aby byl každý klient vykázan pouze jednou v příslušném kalendářním roce.

Všechny následující informace se týkají pouze těch uživatelů drog, kteří byli v roce 2009 alespoň jeden-

krát v kontaktu s některým L/K centrem. Stávající sbíraná data neumožňují zachytit *část populace experimentující s užíváním drog*, která při užívání drog ještě nemá zdravotní či jiné problémy motivující ji k návštěvě L/K centra, ani tzv. *skrytou populaci uživatelů drog* (prakticky problémové uživatele drog), kteří – alespoň zatím – jakoukoliv pomoc těchto L/K center z nejrůznějších důvodů odmítají.

Významnou skutečností je vysoký podíl léčených uživatelů drog v ČR ve věku 15–19 let. Jedná se o mladé lidi, kteří zahájili drogovou kariéru v raném věku a u kterých často dochází k narušení jejich sociální i ekonomické situace a perspektivy.

Z celkového počtu 8 763 léčených uživatelů drog v roce 2009 byli 1 604 klienti ve věku do 19 let (tj. 18,3 %), z nich 1 559 ve věku 15–19 let (tj. 17,8 ze všech léčených uživatelů drog v roce 2009). Jak vyplývá z následující tabulky, představovali klienti ve věku 15–19 let třetí nejpočetnější věkovou skupinu léčených uživatelů drog. Co do postižení je tato věková skupina hned na druhém místě za 20–24letými (240,6 léčených uživatelů drog / 100 000 obyvatel této věkové skupiny).

Léčení uživatelé drog v ČR v roce 2009 podle věkových skupin a pohlaví

věková skupina	muži	ženy	poměr mužů a žen	celkem	% z léčených osob	prevalence na 100 000 obyvatel
do 15 let	30	15	2,0 : 1	45	0,5	3,0
15 – 19 let	822	733	1,1 : 1	1559*)	17,8	240,6
20 – 24 let	1418	836	1,7 : 1	2257*)	25,8	324,0
25 – 39 let	3176	1136	2,8 : 1	4323*)	49,3	175,7
40 a více let	436	100	4,4 : 1	539*)	6,2	10,7
neznámá	29	9	3,2 : 1	40*)	0,5	*
celkem	5911	2829	2,1 : 1	8763*)	100	84,9

*) U 23 léčených uživatelů drog není známo pohlaví.

Chlapců ve věku 15 – 19 let bylo 822 (13,9 % z léčených mužů), dívek 748 (25,9 % z léčených žen) a u 4 klientů nebylo pohlaví uvedeno. V této věkové skupině je nejnižší poměr mužů a žen ze všech sledovaných věkových skupin (1,1 : 1). Je patrný podstatně vyšší podíl léčených mladých uživatelů drog z léčených žen ve věku 15 – 19 let ve srovnání s muži jak ve všech ostatních věkových skupinách, tak zejména mezi opakovaně či dlouhodobě léčenými. Mezi všemi léčenými uživateli drog v ČR je podíl žen pouze 32,6 %.

Léčení uživatelů drog ve věku 15 – 19 let podle charakteru léčení a pohlaví

	muži		ženy		celkem	% z léčených osob
	počet	%	počet	%		
prvožadatelé o léčbu	625	55,5	497	44,1	1126	72,2
opakovaně či dlouhodobě léčení	197	45,5	236	54,5	433	27,8
celkem klientů 0 – 19 let	822	52,7	733	47,0	1559	100

*) u 4 prvožadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Nejvíce léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let evidovala Praha (21,4 %), Moravskoslezský kraj (13,3 %) a Jihomoravský kraj (10,5 %). V postižení 15 – 19letých v rámci krajů však je situace odlišná: Nejpostiženější je sice také Praha (prevalence 550,7 / 100 000 obyvatel ve věku 15 – 19 let), následuje kraj Vysočina (483,9 / 100 000 obyvatel). Další kraje mají prevalenci 15 – 19letých léčených uživatelů drog 225 – 253 / 100 000 obyvatel příslušné věkové skupiny (kraj Moravskoslezský, Ústecký, Zlínský, Liberecký a Olomoucký). Nejnižší postižení 15 19letých má kraj Karlovarský (60,7 / 100 000 obyvatel).

Prevalence léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let podle krajů

Kraj	Počet klientů 15 – 19 let	Prevalence na 100 000 obyvatel 15 – 19 let
Praha	333	550,7
Středočeský	133	183,0
Jihočeský	67	168,7
Plzeňský	42	125,1
Karlovarský	12	60,7
Ústecký	130	246,8
Liberecký	67	242,0
Královéhradecký	48	140,7
Pardubický	36	110,4
Vysočina	164	483,9
Jihomoravský	136	194,9
Olomoucký	92	225,8
Zlínský	91	242,3
Moravskoslezský	208	253,6
Česká republika	1559	244,6

Téměř v polovině případů požádali mladí uživatelé drog o léčení na základě vlivu rodiny či vlastního rozhodnutí, rodina vedla k žádosti o léčení pro užívání drog výrazně častěji u chlapců. Dívky k léčení doporučila častěji sociální služba, ale také jiné kontaktní centrum či lůžkové zdravotnické zařízení. Zhruba 9 % klientů bylo doporučeno k léčení sociální službou, soudy a policie poslaly k léčení 7 % z léčených klientů.

Léčení uživatelé drog ve věku 15 – 19 let podle důvodu žádosti o léčbu

	muži	ženy	celkem	%
sám	198	195	394*)	25,3
rodina	218	151	370*)	23,7
sociální služba	53	85	138	8,9
soud, policie	66	43	109	7,0
ostatní, neznámo	287	259	548*)	35,2
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Mladí klienti žijí většinou s rodiči (téměř v 62 %), častěji také žijí sami či s přáteli. Jen 3,5 % klientů uvedlo, že žije s partnerem, výrazně častěji dívky než chlapci. Společnou domácnost s dětmi uvedlo pouze 10 mladých klientů, z toho 6 dívek. Celkem 220 z těchto klientů (14,1 %) údajně žije s dalším uživatelem drog, 112 chlapců (13,6 % z chlapců) a 108 dívek (14,7 %).

S kým žijí léčení uživatelé drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
sám	69	36	105	6,7
s rodiči	510	452	965*)	61,9
s dětmi sám či s partnerem	4	6	10	0,6
s partnerem	15	39	54	3,5
s přáteli	46	43	90*)	5,8
ostatní, neznámo	178	157	335	21,5
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Přes 58 % klientů ve věku 15 – 19 let udává stálé bydliště, zhruba 7 % uvádí bydliště přechodné, nejčastěji s přáteli či jinými osobami. Významným zjištěním je skutečnost, že 75 mladých uživatelů drog uvádí, že jsou bezdomovci, výrazně častěji chlapci (5,7 % z léčených chlapců 15 – 19 let) oproti dívkám (3,8 % z léčených dívek 15 – 19 let). Necelých 17 % mladých léčených uživatelů drog (263 osob) žije v zařízení, z toho 131 ve výchovných ústavech mládeže, 93 v diagnostických ústavech pro mládež, 6 klientů žije v dětských domovech, 8 ve squatech, 2 jsou léčeni v rámci výkonu trestu ve vězení.

Charakter bydlení léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
stálé bydliště	476	429	908*)	58,2
přechodné bydliště	46	59	106*)	6,8
v zařízení	147	116	263	16,9
bezdomovec	47	28	75	4,8
neznámo	106	101	207	13,3
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Mezi léčenými klienty ve věku 15 – 19 let uvedlo 29 osob jinou než českou národnost, z nich 6 cizí státní příslušnost (Ukrajina, Rusko, Velká Británie – uživatelé pervitinu nebo marihuany). Ostatní uvedli národnost romskou nebo slovenskou a užívali zhruba stejným dílem pervitin, heroin a marihuanu jako základní drogu.

Léčení uživatelé drog ve věku 15 – 19 let jsou v téměř 2/3 studenti a žáci, častěji dívky než chlapci (64,3 % dívek oproti 58,6 % chlapců). Vysoce závažné je však zjištění, že přes 29 % z 15 – 19letých klientů je nezaměstnaných, případně má pouze příležitostnou práci (chlapci o 3,5 % častěji než dívky) a pouze necelá 4 % z těchto uživatelů drog má práci pravidelnou. Nezaměstnaní léčení uživatelé drog ve věku 15 – 19 let jsou hlášeni ze všech krajů ČR, nejvíce z Ústeckého kraje (64 osoby), Středočeského kraje (50 osob), krajů Jihomoravského, Vysočina, Olomouckého, Jihočeského a Prahy (43 či 41 osob). Nejméně nezaměstnaných mladých uživatelů drog je z krajů Karlovarského a Pardubického (2 osoby, resp. 6 osob).

Charakter zaměstnání léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
pravidelné	39	21	60	3,8
student, žák	482	471	956*)	61,3
v domácnosti, důchodce i inv.	10	10	20	1,3
nezaměstnaný, přílež. práce	252	200	453*)	29,1
ostatní, neznámo	39	31	70	4,5
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Komplikovanou situaci a perspektivu léčených uživatelů drog dokumentuje i nejvyšší dosažené vzdělání léčených osob. Téměř 91 % z nich má pouze základní, či dokonce nedokončené základní vzdělání (u chlapců 90,2 %, u dívek 91,4 %). Tyto údaje jasně potvrzují neutěšené možnosti následného pracovního zařazení většinou nekvalifikovaných uživatelů drog po absolvování léčby.

Nejvyšší dosažené vzdělání léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
nedokončené základní	104	70	174	11,2
základní	637	600	1239*)	79,5
středoškolské bez maturity	47	36	84*)	5,4
středoškolské s maturitou	10	5	16*	1,0
vysokoškolské	1	*	1)	0,1
neznámo	23	22	45	2,9
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Jaké drogy mladí lidé užívají nejčastěji?

Nejčastěji uváděnou základní drogou byla stimulancia, téměř výhradně pervitin (přes 58 % klientů). Tato droga je užívána výrazně častěji dívkami než chlapci (56 % oproti 44 %). Druhá co do počtu léčených uživatelů drog je marihuana (35,2 %). Tuto drogu užívají častěji chlapci (67 % z léčených uživatelů marihuany). S velkým odstupem je třetí, co do počtu uživatelů, heroin (4,1 % z 15 – 19letých léčených uživatelů drog), který spolu s dalšími opiáty uvedlo jako základní drogu 75 osob, zhruba stejně chlapců jako dívek. Za pozornost stojí i 5 uživatelů subutexu a 1 uživatel metadonu, kteří tyto drogy užívali nelegálně. Rozpustidla jako základní drogu uvedlo 12 léčených 15 – 19letých uživatelů drog (0,8 %).

Celkem 999 z 15 – 19letých léčených uživatelů drog užívalo kromě základní drogy ještě 1 – 2 drogy sekundární. Nejčastěji byly jako sekundární droga uváděny kanabinoidy, téměř výhradně marihuana (684 osob, tj. 43,9 % klientů). Následoval alkohol užívaný k základní droze (179 osob) a pervitin (177 osob). Extázi jako sekundární drogu užívalo 5,4 % klientů, halucinogeny 5,8 % klientů – z toho LSD 4,4 %. Opiáty jako sekundární drogu uvedlo 66 osob (4,2 %), nejčastěji heroin, ale v 9 případech i nelegálně užívaný subutex. Kokain jako sekundární drogu uvedlo dokonce 20 z 15 – 19letých uživatelů drog.

Drogy užívané 15 – 19letými klienty jako základní a sekundární

skupiny základních drog	základní droga						sekundární drogy					
	muži		ženy		celkem osob	% ze všech	muži		ženy		celkem osob	% ze všech
	počet	%	počet	%			počet	%	počet	%		
opiáty	38	50,7	37	49,3	75	4,8	30	45,5	36	54,5	66	4,2
heroin	33	51,6	31	48,4	64	4,1	17	47,2	19	52,8	36	2,3
brown	3	75,0	1	25,0	4	0,3	4	40,0	6	60,0	10	0,6
metadon	*	*	1	100	1	0,1	*	*	*	*	*	*
subutex	1	20,0	4	80,0	5	0,3	2	22,2	7	77,8	9	0,6
ostatní opiáty	1	100	*	*	1	0,1	7	63,6	4	36,4	11	0,7
kokain	1	50,0	1	50,0	2	0,1	5	25,0	14	70,0	20	1,3
kokain	1	50,0	1	50,0	2	0,1	5	26,3	13	68,4	19	1,2
crack	*	*	*	*	*	*	*	*	1	100	1	0,1
stimulancia	398	43,8	508	55,9	908*)	58,2	122	46,2	142	53,8	264	16,9
amfetamin	*	*	*	*	*	*	1	50,0	1	50,0	2	0,1
pervitin	396	43,8	506	56,0	904*)	58,0	85	48,0	92	52,0	177	11,4
extáze	1	50,0	1	50,0	2	0,1	36	42,9	48	57,1	84	5,4
fenmetrazin	1	50,0	1	50,0	2	0,1	*	*	1	100	1	0,1
hypnotika, sedativa	*	*	1	100	1	0,1	7	43,8	9	56,3	16	1,0
benzodiazepiny	*	*	1	100	1	0,1	3	42,9	4	57,1	7	0,4
ostatní sedativa	*	*	*	*	*	*	4	44,4	5	55,6	9	0,6
halucinogeny	4	100	*	*	4	0,3	46	51,1	44	48,9	90	5,8
LSD	2	100	*	*	2	0,1	32	47,1	36	52,9	68	4,4
psilocybin	1	100	*	*	1	0,1	14	63,6	8	36,4	22	1,4
durman	1	100	*	*	1	0,1	*	*	*	*	*	*
rozpustidla – celkem	9	75,0	3	25,0	12	0,8	16	76,2	5	23,8	21	1,3
toluen	8	80,0	2	20,0	10	0,6	11	68,8	5	31,3	16	1,0
jiná rozpustidla	1	50,0	1	50,0	2	0,1	5	100	*	*	5	0,3

skupiny základních drog	základní droga						sekundární drogy					
	muži		ženy		celkem osob	% ze všech	muži		ženy		celkem osob	% ze všech
	počet	%	počet	%			počet	%	počet	%		
kanabinoidy	368	67,0	179	32,6	549*)	35,2	339	49,6	345	50,4	684	43,9
marihuana	368	67,0	179	32,6	549*)	35,2	337	49,5	344	50,5	681	43,7
hašiš	*	*	*	*	*	*	2	66,7	1	33,3	3	0,2
jiné drogy, léky	2	40,0	3	60,0	5	0,3	23	65,7	12	34,3	35	2,2
alkohol	*	*	*	*	*	*	108	60,3	71	39,7	179	11,5
neznámá	2	66,7	1	33,3	3	0,2	*	*	*	*	*	*
celkem	822	52,7	733	47,0	1559*)	100	696	50,6	678	49,3	1375	88,2

Pozn.: U 2 uživatelů pervitinu a 2 uživatelů marihuany jako základní drogy není známo pohlaví.

Lze tedy konstatovat, že nejčastěji užívanou drogou této věkové skupiny je marihuana, kterou uvedlo jako základní či sekundární drogu 1 230 klientů (78,9 %). Na druhém místě co do počtu uživatelů je pervitin (1 081 osob, tj. 69,3 %). S velkým odstupem následuje alkohol užívaný k jiné základní droze (11,5 %), heroin (6,4 %), extáze (5,5 %) a LSD (4,5 %). Ostatní uvedené drogy užívalo méně než 2,5 % léčených klientů.

Mezi všemi léčenými uživateli drog v ČR patří první místo uživatelům pervitinu (zhruba 75 %), následují uživatelé marihuany (50 %) a uživatelé heroínu (25 %).

Závažným zjištěním je velmi nízký věk prvního užití drogy. Celkem 561 z klientů, kteří uvedli věk prvního užití základní drogy (tj. 36 %), užilo tuto drogu před dovršením 15 let. Následující tabulka demonstruje nárůst prvního užití drogy s věkem, kdy maximum je v 15 letech, a to jak u chlapců (27,3 %), tak i u dívek (dokonce 29,2 %). Dívky ve srovnání s chlapci také častěji užily drogu ve 14 letech a v 17 letech, jinak měli vyšší podíl ve skupinách věku prvního užití drogy chlapci. Z přehledu je patrný snižující se podíl léčených 15 – 19letých uživatelů drog se stoupajícím věkem od 15 let. První užití drogy v těchto věkových skupinách však uvádějí starší léčení uživatelé drog. I z těchto dat je zřejmé, že dívky začínají s užíváním drog v nižším věku, než chlapci.

Nejčastější začátek užívání pervitinu byl ve 14 – 16 letech, pervitinu ve 12 – 17 letech (s maximem v 15 letech) a marihuany v 11 – 15 letech (s maximem v 15 letech).

Věk prvního užití drogy u léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
7 – 11 let	19	19	38	2,4
12 let	42	22	64	4,1
13 let	96	70	166	10,6
14 let	150	142	293*)	18,8
15 let	224	214	440*)	28,2
16 let	148	123	271	17,4
17 let	61	68	129	8,3
18 let	40	24	64	4,1
19 let	4	4	8	0,5
neznámo	38	47	86*)	5,5
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Stejně jako u všech léčených uživatelů drog je i u této věkové skupiny nejčastější formou aplikace základní drogy její injekční užití (40,7 % klientů, 34,7 % u chlapců, dokonce 47,6 % u dívek). Druhý nejčastější způsob užití drogy je kouření, což souvisí s podílem uživatelů marihuany. Inhalace či šňupání drogy je evidováno v téměř 21 % (309 uživatelů pervitinu, 12 uživatelů rozpustidel a 1 uživatel kokainu). Je patrná výrazná převaha dívek nad chlapci při injekční aplikaci základní drogy, ale také při čichání či šňupání drogy.

Způsob aplikace základní drogy u léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
injekční	285	349	634	40,7
kouření	376	198	577*)	37,0
požití	8	6	14	0,9
inhalace/šňupání	147	175	323*)	20,7
jiný, neznámo	6	5	11	0,7
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Injekční užívání drogy je spojeno především s užíváním pervitinu (567 z 904 uživatelů pervitinu ho aplikuje injekčně, tj. 62,7 %) a heroinu (54 z 64 uživatelů heroinu ho aplikuje injekčně, tj. 84,4 %). Injekčně užívají drogu všichni uživatelé brownu, ostatních opiátů, fenmetrazinu, ale i 80 % z nesubstitučních uživatelů subu-textu.

Při sledování frekvence užívání drog bylo nejčastější užívání drogy 2x – 6x týdně, 1x týdně či méně často a denní užívání drogy. Dívky výrazně častěji než chlapci neužívaly drogu v posledním měsíci, jinak ve všech kategoriích frekvence užívání drogy měli procentuální převahu chlapci. Nejvíce každodenních uživatelů bylo mezi uživateli pervitinu (74 chlapců, 98 dívek, celkem 18,9 %). Mezi uživateli heroinu užívalo drogu denně 14 chlapců a 13 dívek (42,2 % z uživatelů heroinu). Každodenní užívání marihuany udalo 85 chlapců a 33 dívek (20,2 % z uživatelů marihuany). Denní užívání drogy bylo nejčastější u užívání heroinu, ale i dalších opiátů (včetně metadonu a subutexu) a u kokainu. Užívání 2x – 6x týdně pak převažovalo u užívání pervitinu a marihuany.

Frekvence užití základní drogy u léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let

	muži	ženy	celkem	%
neužita v posledním měsíci	122	149	271	17,4
1x týdně či méně	231	165	397*)	25,5
2x – 6x týdně	249	207	459*)	29,4
denně	178	151	329	21,1
neznámo	42	61	103	6,6
celkem	822	733	1559*)	100

*) u 4 žadatelů o léčbu není uvedeno pohlaví

Velice závažným zjištěním je míra rizikového chování uživatelů drog, zejména při injekční aplikaci drogy. Mezi 15 – 19letými léčenými uživateli drog uvedlo injekční aplikaci nějaké drogy v současnosti 513 osob (tj. 32,9 %, z toho 232 chlapců a dokonce 281 dívek, což je 38,3 % z léčených dívek). Stejně rizikově aplikovalo drogu v minulosti dalších 192 osob (12,3 %, 82 chlapců a dokonce 110 dívek, což je 15,0 % z léčených dívek). Přestože 741 klientů udalo, že nikdy v životě žádnou drogu neužili injekčně, u 113 klientů tento údaj chybí, i když se jedná v mnoha případech o uživatele pervitinu. Lze tedy konstatovat, že z léčených 15 – 19letých uživatelů drog přes 45 % dříve či v současnosti provádělo vysoce rizikovou injekční aplikaci drogy, mezi dívkami dokonce přes 53 %.

Injekční aplikace drogy v řadě případů souvisí i se sdílením stříkaček a jehel. Tuto skutečnost přiznalo 227 osob (14,6 % z léčených mladých uživatelů drog), z toho 131 osob sdílelo stříkačky a jehly v posledních 30 dnech, 96 osob je sdílelo v minulosti. I u tohoto vysoce rizikového chování vedou dívky nad chlapci. Z celkového počtu 122 dívek (16,6 %) jich sdílelo stříkačky a jehly v posledních 30 dnech 67, v minulosti dalších 55. Mezi chlapci udalo sdílení stříkaček a jehel 150 osob (12,8 %), v posledních 30 dnech před léčením je sdílelo 64 chlapců, v minulosti dalších 41.

S rizikovým chováním úzce souvisejí i přenosná onemocnění uživatelů drog, zejména HIV a infekční hepatitidy typu A, B a C. Z celkového počtu 685 injekčních uživatelů drog ve věku 15 – 19 let byla testována na tato přenosná onemocnění jen zhruba třetina klientů, nejvíce na virovou hepatitidu A. Z testovaných osob byl zjištěn pozitivní nález HIV u 1 dívky, virové hepatitidy A (VHA) u 7 osob, virové hepatitidy B (VHB) u 6 osob a virové hepatitidy C (VHC) u 38 osob. I přes výše uvedenou míru rizika přenosu infekčních onemocnění v této populaci je testování na infekční onemocnění prováděno jen v malé míře a populace injekčních uživatelů drog je skrytým rezervoárem možného šíření těchto nemocí. Mezi injekčními uživateli heroinu je protestovanost v porovnání s injekčními uživateli pervitinu lepší, zejména co se týká vyšetření na HIV a virovou hepatitidu B (zhruba o 10 %).

Testování léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let na HIV, HHA, VHB a VHC

	celkem inj. uživatelů	testováno		z toho pozitivní		netestováno	
		počet	% z inj.	počet	% z inj.	počet	% z inj.
HIV	685	222	32,4	1	0,5	463	67,6
VHA	685	203	29,6	7	3,4	482	70,4
VHB	685	221	32,3	6	2,7	464	67,7
VHC	685	257	37,5	38	14,8	428	62,5

Závěrem je možné konstatovat, že v ČR dochází k zahájení užívání drog v poměrně nízkém věku, zejména kolem 15 let, u dívek časněji než u chlapců. Uživatelů drog je ve věkové skupině 15 – 19 let přes 240 / 100 000 obyvatel této věkové skupiny a jsou druhou nejpostiženější věkovou skupinou mezi všemi léčenými uživateli drog. I když zhruba 62 % těchto klientů žije s rodiči, je v této skupině téměř 17 % osob žijících v zařízeních (DÚM, VÚM, dětský domov, ale i vězení) a zhruba 5 % bezdomovců. Přes 29 % z klientů této věkové skupiny je nezaměstnaných nebo vykonává pouze příležitostnou práci, většina však patří do kategorie žák / student, i když není jasné, zda navštěvovanou školu dokončí. Přes 90 % z klientů ve věku 15 – 19 let má pouze základní či nedokončené základní vzdělání.

Nejčastěji užívanou základní drogou pervitin, který užíval větší podíl dívek než chlapců, následovala marihuana, kterou užívali častěji chlapci. Zhruba 2/3 léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let užívá ještě 1 – 2 sekundární drogy. Nejvíce klientů takto užívalo marihuanu a alkohol k jiné základní droze. Nejpopulárnější drogou této věkové skupiny (užívané jako základní nebo sekundární droga) je marihuana, kterou uvedlo 79 % klientů, následuje pervitin (69 %) a s velkým odstupem alkohol užívaný k jiné základní droze (11,5 %), heroin (6,4 %), extáze (5,5 %) a LSD (4,5 %). Mezi všemi léčenými uživateli drog v ČR patří první místo uživatelům pervitinu (zhruba 75 %), následují uživatelé marihuany (50 %) a uživatelé heroínu (25 %).

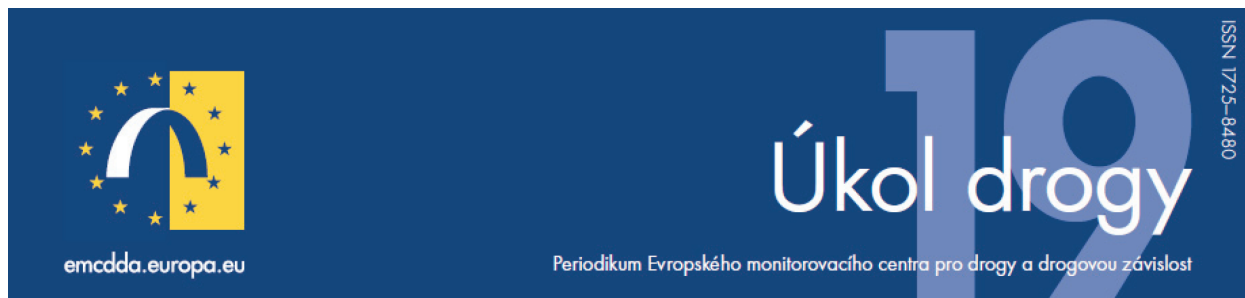
Celkem 36 % klientů užilo základní drogu před dovršením 15 let. Dívky zahajují užívání drog v nižším věku ve srovnání s chlapci. Nejvyšší počet z léčených uživatelů drog ve věku 15 – 19 let uvedl první užití základní drogy v 15 letech.

Nejčastější formou aplikace základní drogy je její injekční užití (40,7 % klientů, 34,7 % z chlapců, ale dokonce 47,6 % z dívek). Následuje kouření drogy, což souvisí s častým užíváním marihuany. Injekční užívání je spojeno především s užíváním pervitinu a heroínu. Injekčně užívají drogu všichni uživatelé brownu, ostatních opiátů, fenmetrazinu, ale i 80 % z nesubstitučních uživatelů subutexu. Přes 45 % klientů dříve či v současnosti provádělo vysoce rizikovou injekční aplikaci drogy, mezi dívkami dokonce přes 53 %. Injekční aplikace drogy v řadě případů souvisí i se sdílením stříkaček a jehel.

I přes vysokou míru rizikového chování nebyly zhruba 2/3 injekčních uživatelů drog ve věku 15 – 19 let testovány na infekční onemocnění.

Literatura:

Studničková B., Petrášová B.: Výroční zpráva – ČR 2009, Incidence, prevalence, zdravotní dopady a trendy léčených uživatelů drog – Praha, Hygienická stanice hl. m. Prahy, 2010
 EMCDDA Recommended Draft Technical Tools and Guidelines. Key Epidemiological Indicator: Demand for treatment by drug users – Lisbon, EMCDDA, 2000

Neurobiologický výzkum drog: etické a politické aspekty

NEUROBIOLOGICKÝ VÝZKUM DROG: ETICKÉ A POLITICKÉ ASPEKTY

připravil Miloš VANĚČEK, NPC

Drogová závislost je chování charakterizované ztrátou kontroly jednotlivce nad užíváním drog. Závislé osoby mohou chtít přestat, ale zjišťují, že je to obtížné, přestože se často potýkají s nepříznivými následky. Moderní objevy v neurobiologii nám pomáhají tomuto procesu lépe porozumět. Tyto poznatky navíc nyní poskytují přesvědčivou vědeckou oporu k tomu, aby na drogovou závislost bylo nahlíženo jako na psychiatrické onemocnění, obvykle klasifikované jako „chronické a recidivující onemocnění mozku“. Neurobiologický výzkum závislosti se většinou zaměřuje na roli, kterou má neurotransmitter dopamin uvolňovaný působením drog na opakovanou aktivaci „systému odměny“ – obvodu vytvořeného složitou soustavou mozkových struktur působících jako barometr signalizující fyzický a psychický stav jednotlivce.

Nové modely, které vznikly díky současnému rychlému technologickému vývoji v této oblasti, zohledňují význam jiných neurotransmiterů v tomto procesu a rovněž zkoumají roli genetických rozdílů mezi jednotlivci. Tím, že umožní lépe porozumět tomu, jak závislost vzniká, může tento výzkum poskytnout východisko pro nové psychologické a farmakologické léčebné a preventivní postupy. Dosavadní zjištění jsou povzbuzující, ale jejich závěry mohou být snadno zveličovány nebo špatně pochopeny. Rovněž vyvolávají řadu závažných etických otázek, které je třeba pečlivě zvážit. Tento dokument shrnuje hlavní vývoj v této oblasti a zdůrazňuje skutečnost, že jakékoli potenciální nové přístupy budou před uvedením do běžné praxe vyžadovat důsledné vyhodnocení bezpečnosti a účinnosti

Definice

Neurotransmitter: Chemická látka vytvořená a uvol-

ňovaná neurony. Některé z těchto molekul (GABA, kyselina glutamová) se podílejí na komunikaci mezi neurony; jiné (dopamin, noradrenalin, serotonin) ovlivňují (zesilují nebo zeslabují) přenos informací.

Systém odměny: Je-li tento obvod v mozku aktivován, podporuje určité chování. Údaje ukazují, že zneužívané drogy vyvolávají pocity libosti tím, že tento systém aktivují.

LETMÝ POHLED NA KLÍČOVÉ PROBLÉMY

1. Neurobiologický výzkum se snaží porozumět tomu, jak návykové drogy vyvolávají neurochemické změny v rámci „cesty odměny“ v mozku, činí jejich užívání přitažlivým a vyvolávají nutkání k opakovanému užívání.
2. Stále rozsáhlejší výzkum nasvědčuje tomu, že chronické užívání drog vyvolává dlouhodobé poruchy v neurokognitivních obvodech podílejících se na motivaci a pozornosti, rozhodování a schopnosti ovládat nutkání.
3. Neurologické zobrazovací metody a genetické technologie mohou pomoci přesněji definovat detailní mechanismy závislosti a identifikovat jednotlivce, kteří jsou náchylní ke vzniku závislosti, což potenciálně umožňuje cíleně zasáhnout u osob s vyšším rizikem.
4. Nové způsoby farmakoterapie zaměřené na specifické systémy neurotransmiterů, farmakologické náhrady drog, vakcíny proti drogám nebo neurologická léčba mohou mít potenciál k nápravě závislostního chování.
5. Neurověda a genetický výzkum slibují poskytnout podrobné kauzální vysvětlení procesů v mozku. Avšak kauzální nebo zjednodušující modely závislosti by bohužel mohly ve vyšší míře vést také k nátlakovým postupům vůči závislým osobám,

k přehlížení důležitých sociálních opatření nebo k oslabení podpory existujících osvědčených postupů v drogové léčbě.

6. Naléhavě je nutno prozkoumat etické a politické aspekty neurovědeckého výzkumu závislosti a zajistit, aby výzkum byl veden způsobem, který adekvátně zabezpečí lidská práva a ochrání etické principy souhlasu, svobody, rovnosti a soukromí.

1. NEUROBIOLOGICKÝ VÝZKUM ZÁVISLOSTÍ

Téměř všechny drogy, u nichž je známo, že u lidí vedou ke zneužívání nebo závislosti, zvyšují uvolňování neurotransmiteru zvaného dopamin v subkortikální oblasti mozku, nucleus accumbens. Buněčná těla neuronů, která uvolňují dopamin, jsou umístěna ve ventrální tegmentální oblasti a v substantia nigra (viz obrázek). Tyto dopaminergní neurony vytvářejí mesokortikolimbickou dráhu. Stimulují rozdílné mozkové struktury, jako je prefrontální kůra, amygdala a hippocampus, což jsou části obvodu označovaného jako „systém odměny“.

Většina neurobiologických modelů závislosti dokazuje, že závislost je způsobena modifikací kinetických reakcí a zvýšením uvolňováním dopaminu, protože zneužívané drogy uvolňují dopamin a aktivují „systém odměny“. Tato dysregulace by odpovídala buď zvýšené reaktivitě dopaminergních neuronů na specifické podněty spojené s návykovým a libé pocity vyvolávajícím přípravkem, nebo snížené regulaci dopaminové signalizace a snížení aktivity v rámci „cesty odměny“. V přirozených situacích je dopamin uvolňován lépe, je-li „odměňující“ zkušenost nová, než když je očekávaná nebo nepředvídaná. Toto uvolnění dopaminu napomáhá jednotlivci zapamatovat si signály oznamující „odměnu“. Proto tedy, když dopaminový systém začne být přehnaně vybuzený užíváním drogy, může snaha o soustavné opakování těchto účinků ovládnout jiné důležité cílené aktivity.

2. NOVÉ MODEL Y V NEUROBIOLOGII ZÁVISLOSTÍ

Z některých nedávných studií vyplývá, že přes základní a nepopiratelnou úlohu, kterou hraje dopamin v „odměňování“, nemusí drogy nutně vyvolávat závislost cestou přímého účinku na dopaminergní neurony.

Existují důkazy, že dopamin působí na dva jiné neuromodulátory, noradrenalin (odpovědný za bdělost) a serotonin (odpovědný za impulzivitu). Studie na zvířatech ukazují, že noradrenergní a serotonergní neurony jsou spolu propojené (tj. navzájem limitují svou aktivitu) a že opakované vystavení zneužívaným drogám tuto regulaci narušuje. Postupem času se noradrenergní a serotonergní neurony stávají autonomní a hyperreaktivní na vnější podněty a toto drogou vy-

volané dlouhodobé „odpojení“ pravděpodobně vysvětluje dysfunkci v motivaci a ve schopnosti potlačovat nutkání. Studie na zvířatech a jiné důkazy naznačují velkou variabilitu v náchylnosti k závislosti. Nové technologie naznačují, že neurobiologický výzkum může začít identifikovat neuropsychologické a genetické rozdíly u jednotlivců, které mohou mít vliv na pravděpodobnost, s jakou se u nich vyvine závislost, užívají-li drogy.

3. NOVÉ TECHNOLOGIE VE VÝZKUMU ZÁVISLOSTÍ

Pokroky v genové a molekulární biologii, jako je schopnost klonovat a vytvářet posloupnost podtypů receptorů, transportérů a endogenních agonistů, umožnily vědcům identifikovat příslušné receptory nebo transportéry a konkrétně na ně zaměřit léky, které buď blokují (antagonisté) nebo usnadňují (agonisté) jejich aktivitu. Techniky genetické manipulace byly použity také na zvířecích modelech ke zvýšení (tj. mutanty zvýšené exprese) nebo zablokování (tj. transgenní vyřazení dominantních, negativních mutantů) aktivity analyzovaných specifických molekul. Genetické studie na lidech se pokoušejí identifikovat specifické geny odpovědné za sklon k závislosti. Rozsáhlé studie zkoumající vazby a souvislosti určily řadu slibně vypadajících genů, které s sebou nesou náchylnost k závislosti, ale jen málo z těchto alel bylo dosud důsledně replikováno a mnoho z těchto souvislostí je neprůkazných. Neurologické zobrazovací metody využívající technologie, jako je funkční magnetická rezonance (fMRI), pozitronová tomografie (PET), jednofotonová emisní tomografie (SPECT), magnetoencefalografie (MEG) a elektroencefalografie (EEG), umožňují porozumět tomu, jak mohou změny v mozku vyvolané drogami způsobit poruchy kognitivních funkcí zaznamenané u osob závislých na drogách. Jde o neinvazivní techniky, které mohou pomoci rozpoznat neuropsychologické deficity, jež mohou být primárním zdrojem neschopnosti dané osoby přestat s užíváním drog.

„Vývojové trendy v neurovědě mění naše chápání toho, jak se lidé stanou závislí na drogách, a otevírají přitom široké možnosti výzkumu nových přístupů k léčbě. Musíme však zajistit, že takovéto prospěšné nové přístupy budou před jejich použitím přísně posouzeny tak, aby byl zajištěn maximální úspěch a finanční efektivita.“

*Wolfgang Götz,
ředitel EMCDDA*

4. TRADIČNÍ A NOVÉ ZPŮSOBY LÉČBY ZÁVISLOSTI

Závislost je tradičně léčena kombinací farmakologické a psychosociální léčby. Obvyklá farmakologická léčba zahrnuje:

- i) léky, které buď blokují účinky návykové drogy (např. naltrexon jako prevence relapsů u závislosti na heroinu), nebo činí účinek drogy nepříjemným (např. disulfiram u závislosti na alkoholu); nebo
- ii) léky, které nahradí návykovou drogu její bezpečnější variantou (např. použití metadonu v rámci substituční léčby závislosti na opiátech).

Substituční léčba nikotinem je běžně používaná při závislosti na tabáku, jenže není zvláště efektivní. Některé druhy léčby mohou být použity také krátkodobě, aby pomohly uživatelům přestat s užíváním všech drog. Psychosociální působení zahrnuje kognitivní behaviorální terapii, motivační pohovory, drogové poradenství nebo podpůrné skupiny založené na programu dvanácti kroků. Tyto léčebné metody poskytují důležitý doplněk k farmakologické a lékařské léčbě při dosahování dlouhodobých příznivých výsledků.

Výsledky získané v neurobiologickém výzkumu závislosti vedly k použití léků, které cíleně působí na dopaminergní systém. Tato strategie se však zatím neukázala jako efektivní v léčbě závislosti, možná z toho důvodu, že je zaměřena na nesprávný dopaminový receptor (D2), nebo protože je třeba vzít v úvahu i jiné modulační neurotransmiterové systémy. Řada dalších vyvíjených či zkoumaných novátorských léčebných postupů může přinést nové přístupy k léčbě některých forem drogové závislosti. Tyto postupy zahrnují imunoterapii ve formě „vaccín“ proti účinkům nikotinu, kokainu a heroinu, které působí vazbou na cílovou drogu v krevním oběhu, čímž zabráňují jejímu vstupu do mozku. Neurochirurgie je nejinvazivnější a trvalá forma experimentální léčby, ale tento přístup vzbuzuje značné etické námitky. Méně radikální, ač stále vyvolává etické znepokojení, je hluboká mozková stimulace, jež vyžaduje vložení elektrických stimulujících elektrod do oblastí mozku podílejících se na závislosti, jako je například centrální část mozkové hemisféry. Méně invazivním přístupem je transkraniální magnetická stimulace, což je umístění malé magnetické cívky na lebce tak, aby blokovala nebo zvyšovala nervovou aktivitu. Žádný z těchto přístupů není v současné době ověřen a všechny mají možná rizika i přínosy.

5. KAUZÁLNÍ MODELY ZÁVISLOSTI

Postoj společnosti k závislosti hraje důležitou roli v rozhodování o tom, jaká opatření jsou vhodná. Definice závislosti jako onemocnění, při kterém jednot-

livec ztrácí kontrolu nad užíváním drogy, může být v rozporu s historickým pohledem, kdy na uživatele drog bylo názíráno jako na nezávislé jednotlivce, kteří se dobrovolně zapojují do nelegální činnosti. Dokonce i dnes někteří autoři zůstávají skeptičtí, pokud jde o existenci závislosti, a míra, do jaké mají závislé osoby vládu nad svým chováním, zůstává zásadní otázkou. Model závislosti jako onemocnění mozku odmítá názor, že užívání drog je vždy dobrovolná volba, se zdůvodněním, že dlouhodobé užívání drog vede k dlouhodobým změnám ve strukturách mozku, které těžce porušují schopnost volního jednání. Třebaže tyto změny v mozku mohou vysvětlit, proč závislé osoby pokračují v užívání drog navzdory toleranci k jejich příjemným účinkům a navzdory závažným vedlejším účinkům, může být tento model použit i ke zdůvodnění toho, že závislým osobám chybí svobodná vůle k tomu, aby mohly učinit informované rozhodnutí a jednat podle něj. Užívání drog zahrnuje široký soubor chování a rovněž schopnost volního chování závislých osob je proměnlivá. Jedním rizikem příliš zjednodušené interpretace objevujících se neurobiologických důkazů je, že mohou být nepřiměřeně použity ke zdůvodnění vynucených, vysoce invazivních nebo dokonce poškozujících výkonů ze strany jejich zastánců, kteří jsou příliš optimističtí, pokud jde o schopnost těchto způsobů léčby léčit závislost, a kteří nemají dostatečný respekt k nadřazeným lidským právům a etickým hlediskům.

6. ETICKÉ A POLITICKÉ ASPEKTY

Neurobiologický výzkum může významně přispět k našemu chápání toho, do jaké míry je chování závislých osob volní, čili do jaké míry tyto osoby odpovídají za své jednání.

Autonomie vůle je v rozhodování o užívání drog u závislých osob nepochybně snížena v momentě, kdy jsou intoxikovány nebo mají těžké abstinenci příznaky. Jakkoli se míra tohoto snížení velmi liší, po stabilizaci pacienta lze získat (a měl by být získán) informovaný souhlas, což je proces, kterým osoby dávají bez donucení a s plným vědomím možných rizik a přínosů souhlas s léčbou. Pokud neurobiologický výzkum povede k rozvoji nových léčebných postupů, přiřadí se tyto postupy k již existujícím způsobům léčby a doplní je. Bude potřeba, aby pacienti byli informováni o různých možnostech léčby. Náklady a přínosy každé nové terapie by měly být pečlivě zváženy společně s její potenciální účinností. Lze těžko ospravedlnit způsoby léčby, které jsou invazivní nebo nebezpečné, existují-li již bezpečnější možnosti. Je jisté, že pokud bude pacientům odepřena možnost svobodné volby léčebného postupu, vyvolá to vážné etické obavy – tyto otázky jsou pravděpodobně zvláště důležité u léčebných postupů poskyto-

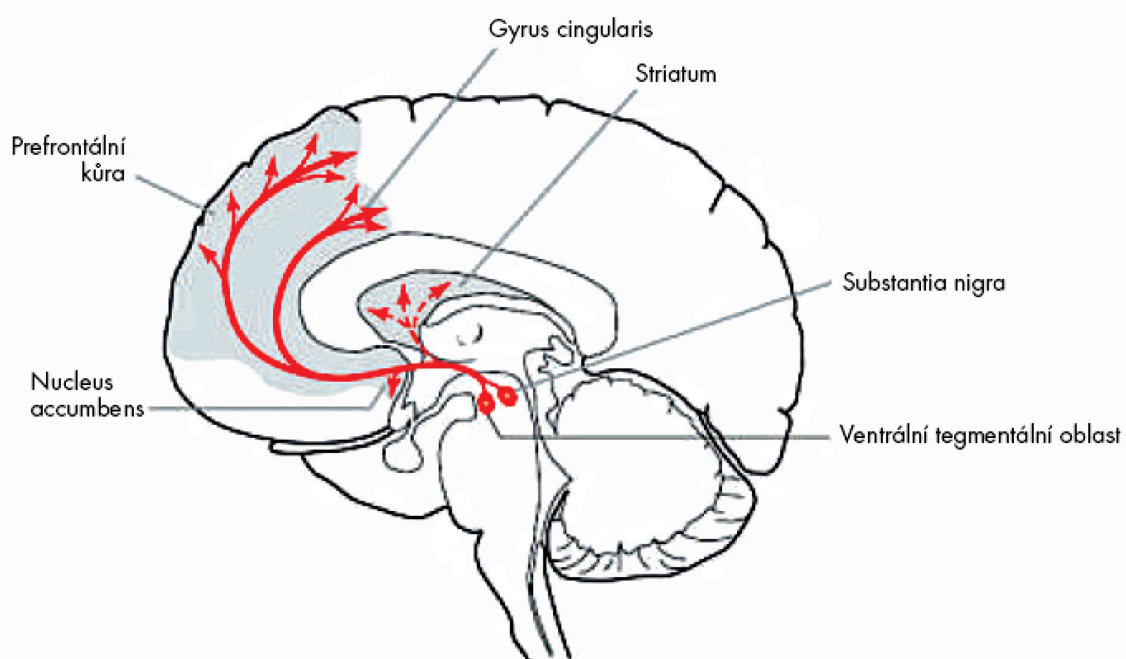
vaných v rámci trestněprávního systému, kde se určitý stupeň donucení může vyskytnout. Obecně přijatá etická zásada je, že péče dostupná ve věznicích by měla být rovnocenná s léčbou dostupnou celé

společnosti. Bylo by eticky problematické, pokud by nové způsoby léčby byly neúměrně zaměřeny na uvězněné osoby a jiné způsoby s ověřenou účinností by jim byly odepřeny.

Poznámka: Mesokortikolimbické dopaminergní neurony z ventrální tegmentální oblasti a substantia nigra zasahují do důležité struktury „systému odměny“, nucleus accumbens, a do kortikálních oblastí primárně odpovědných za rozhodování, jako např. za rozhodování, zda užít drogy (tj. prefrontální kůra a gyrus cingularis). Výběžky ze středního mozku vytvářejí také spojení s nucleus caudatus a putamen (na obrázku označené jako striatum).

Zdroj: Hyman et al., 2006

Dopaminergní projekce ze středního do předního mozku

ZÁVĚRY A ÚVAHY O POSTUPECH

1. Neurověda má potenciál zlepšit naše chápání závislosti a může vést k novým formám léčby. Při úvahách o tom, jak lze lépe podporovat a organizovat evropský výzkum, je třeba zohlednit potřebu podpory studií v této oblasti.
2. Předpoklad, že opakované užívání drog vyvolává dlouhodobé změny v mozkové neurotransmisii, je pádným důvodem pro provádění výzkumu zaměřeného na popsání těchto změn a nalezení způsobů, jak je zvrátit.
3. Nové metody, jako jsou zobrazovací techniky a genetický výzkum, mohou pomoci lépe porozumět rozdílům ve sklonech k závislosti, i když i sociální faktory hrají samozřejmě významnou roli. Míra použitelnosti v praxi zůstává přesto stále sporná.
4. Účinnost novátorských imunologických přístupů a neurologických technik bude nutno podrobně prozkoumat. Některé přístupy v této oblasti mohou být použity způsobem, který vyvolává závažné etické a sociální obavy, jež mohou potenciální přínosy anulovat nebo dokonce převýšit.
5. Neurobiologický výzkum poskytuje podporu „medicinskému modelu“ závislosti. Přesto se však řada otázek souvisejících s drogami týká užívání nezákonných látek bez vzniku závislosti. Otázka, jaké přístupy jsou vhodné k povzbuzení závislých osob k léčbě – obzvláště těch, které nechtějí být léčeny –, je velmi důležitá.
6. Hlavní výzvou drogové politiky bude najít způsoby, jak vzdělat veřejnost v oblasti neurobiologické podstaty závislosti, přičemž je třeba brát v úvahu, že osobní a sociální volby mají na užívání drog a vznik závislost také svůj vliv.

Hlavní zdroje

- Deroche-Gamonet, V., Belin, D. a Piazza, P. V. (2004), „Evidence for addiction-like behavior in the rat“, *Science*, svazek 305, č. 5686, s. 1014–1017.
- EMCDDA (2009), „Addiction neurobiology: ethical and social implications“, monografie č. 9, Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost, Lisabon (v tisku).
- Goodman, A. (2008), „Neurobiology of addiction: An integrative review“, *Biochemical Pharmacology*, svazek 75, 1. vydání, s. 266–322.
- Hyman, S. E., Malenka, R. C. a Nestler, E. J. (2006), „Neural mechanisms of addiction: The role of reward-related learning and memory“, *Annual Review of Neuroscience*, svazek 29, s. 565–598.
- Nutt, D., Robbins, T. a Stimson, G. (2007), „Drugs futures 2025“, in: Nutt, D., Robbins, T., Stimson, G., Ince, M. a Jackson, A. (eds.), *Drugs and the future: Brain science, addiction and society*, Academic Press, Londýn, s. 1–6.
- Schultz, W., Dayan, P. a Montague, P. R. (1997), „A neural substrate of prediction and reward“, *Science* 275, s. 1593–1599.
- Tassin, J.-P. (2008), „Uncoupling between noradrenergic and serotonergic neurons as a molecular basis of stable changes in behavior induced by repeated drugs of abuse“, *Biochemical Pharmacology*, svazek 75, 1. vydání, s. 85–97.
- Volkow, N. D., Fowler, J. S. a Wang, G. J. (2004), „The addicted human brain viewed in the light of imaging studies: Brain circuits and treatment strategies“, *Neuropharmacology*, svazek 47, dodatek 1, s. 3–13.

Úkol drogy je periodikum, podávající analýzy jednotlivých témat drogové politiky, které vydává Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA) v Lisabonu. Vychází pravidelně ve 23 úředních jazycích Evropské unie a v norštině a turečtině. Jazyk originálu: angličtina.

Kteroukoli část je možné reprodukovat za předpokladu, že bude uveden zdroj.

Pokud máte zájem o bezplatné zasílání, zašlete prosím svou žádost e-mailem na adresu: publications@emcdda.europa.eu

Rua da Cruz de Santa Apolónia 23–25, 1149-045 Lisabon, Portugalsko

Tel. +351 218113000 • Fax +351 218131711

info@emcdda.europa.eu • <http://www.emcdda.europa.eu>

VÝZBROJ A VÝSTROJ PŘÍSLUŠNÍKŮ NÁRODNÍ PROTIDROGOVÉ CENTRÁLY

kpt. Bc. Zdeněk HEJDUK

Pro to, aby mohl člověk kvalitně vykonávat určitou činnost, potřebuje vytvořit podmínky. Nejinak je tomu při práci policie. Nejen moderní technika jako jsou přístroje pro odposlechy, počítače, faxy, tiskárny, ale i osobní výzbroj a výstroj policistů je velice důležitá. Právě tyto prostředky mají ve finále za úkol ochránit to nejcennější – život a zdraví nezúčastněných osob a policistů samých.

Osobní výstroj

Policisté Národní protidrogové centrály mají možnost, jakožto příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování, sloužit v civilním oděvu, což je zásadní pro jejich splynutí s davem. Jsou ale i takové chvíle, kdy je důležité, aby se od ostatních lidí odlišili. Jsou to především okamžiky realizací, které jsou po měsících a někdy i rocích tečkou za vyčerpávající týmovou prací.

Policejní sklady nabízí našim příslušníkům jednotnou ústroj pro práci, kdy je nutné se odlišit od civilistů a prokázat tak příslušnost k Policii České republiky. Je to především kombinéza vz. 92, takzvané černáky, které jsou opatřeny znakem „POLICIE ČR“, suchými zipy pro nápisy POLICIE a poutkem pro připevnění služebního odznaku. Boty Gore-Tex, ať už vysoké s podrážkou Vibram nebo nízké, zaručují vysoce kvalitní obutí, se kterým jsou policisté některých jednotek spokojeni více než deset let. Taktické vesty, které používají zásahové jednotky a umožňují na sebe připevnit spoustu nezbytné výzbroje, jsou již méně dostupné. Ty, které nám nabídl policejní sklady, jsou vhodné především pro speciální pořádkové jednotky, ale ne pro nás. Cena taktické vesty se pohybuje okolo třech tisíc korun. Někteří naši specialisté jsou si vědomi, že nebudou výstrojnými sklady uspokojeni, a proto si pořizují tuto výstroj z vlastních finančních prostředků, což je obvyklé i u jiných útvarů. Taktická stehenní pouzdra firmy Safariland pro možnost uložení zbraně Glock opatřené kombinovaným taktickým světlem s laserem M6 jsou vynikající. Ze skladových zásob se však dostalo jen na ty šťastnější. Kvalitní rukavice proti prořezu jsou záležitostí zcela individuální, stejně tak jako taktické brýle, kukla pro povolené maskování obličeje, nákolníky a spousta dalších taktických doplňků, které jsou v dané chvíli a situaci potřebné.

Balistická ochrana

Mezi prostředky balistické ochrany řadíme u nás neprůstřelné vesty a balistické přilby se štítem pro ochranu očí.

Neprůstřelné vesty pro skryté nošení z kvalitního kevlarového materiálu od firmy Petris zajišťují balistickou ochranu TBO 3, což značí neprůchodnost standardní devítimilimetrové střely FMJ 9x19 o ústřední rychlosti zvuku a některé střely 357 magnum. Tato vesta se dá nosit skrytě a její součástí jsou dvě moirová trička pro odvod nežádoucího potu. Těžké neprůstřelné vesty s vložnými keramickokompozitovými panely jsou vhodné zejména pro zásahy v oděvu vz. 92 v kombinaci s taktickou vestou a kevlarovou přilbou s ochranným balistickým očním ští-

tem (TBO3). Tato balistická ochrana je u našeho útvaru v omezeném množství a doba zaručené ochrany je podmíněna deseti až dvanácti lety od výroby. Vždy samozřejmě záleží na podmínkách skladování (UV záření, vlhkost) a zacházení s tímto materiálem.

Výzbroj

Můžeme s klidným svědomím říci, že výzbroj příslušníků Národní protidrogové centrály je na velmi dobré úrovni a je srovnatelná s výzbrojí zásahových jednotek. Jsou to krátké osobní zbraně GLOCK 9x19 vz. 17, 19, 26, samopaly HK MP5, MP5-K, SD6 s tlumičem, útočné pušky HK G-36KA2 a brokovnice Benelli M3.

Osobní zbraně – každý příslušník má možnost volit mezi třemi typy rakouské pistole GLOCK. Nej-

menší je GLOCK vz. 26, která je vhodná především pro skryté nošení, vyšetřovatele a ženy. Kapacita zásobníku je 10 nábojů. Pistole vz. 19 a 17 se používají především při realizacích, neboť lze na tyto zbraně připevnit taktickou svítilnu M6 a kapacita standardního zásobníku např. Glock 17 je 17 nábojů + jeden v komoře zbraně. Všechny tyto zbraně jsou osazeny tritiovými mířidly, která zajišťují kvalitní zamíření i za špatných světelných podmínek. U těchto zbraní je možná 80% záměna součástek.

Zbraně pro výcvik používáme od stejné firmy v provedení Glock 17T 9mm FX v modré barvě pro střelivo FX simulation v značkovací barvě modré a červené.

Laserové zbraně Glock 17R 9x19 v červené barvě jsou kompatibilní s laserovou střelnicí Papeom PopUp. Tato střelnice je vynikající v náviku suchého tréninku a zejména spouštění.

Samopaly HK – německé samopaly HK se drží řadu let na špičce u speciálních jednotek zejména v Evropě. Tento velmi přesný samopal v ráži 9x19 jak přes mechanická mířidla, tak ve spojení s kolimátorem Eotech, vykazuje velmi dobré výsledky i u slabších střelců. Jde o modely HK-MP5, HK-MP5K, HK-SD6 s tlumičem pro zákroky v prostředí, kde by mohlo dojít k výbuchu vlivem třesku a výšlehu pla-

meně z hlavně. Tyto zbraně jsou vybaveny kolimátorem, integrovaným světlem v předpažbí a laserem. Výsuvná opěrka zajišťuje lepší manipulaci a skladnost zbraně.

Pro výcvik střelivem FX simulation jsou osazeny zbraně HK-MP5 conversi, tedy vložnou hlavní pro střelbu tímto značkovacím střelivem.

Útočná puška HK-G36KA2 – využití této zbraně v ráži 5,56x45 NATO si můžeme představit zejména při střelbě na větší vzdálenost, nebo na lehce balisticky chráněné cíle. Právě úst'ová rychlost začínající na 890 m/s a končící rychlostí 1006 m/s dokáže prostřelit blok motoru a spolehlivě zastavit vozidlo. Jád'rovaná střela SB 5,56x45 Nolimit dokáže bez pro-

blémů prostřelit vestu s balistickou ochranou TBO 3CZ a nebo vestu s keramickou vložkou. Tyto zbraně jsou osazeny optikou o přiblížení 1,5 a kolimátorem Hensoldt který vyniká svými miniaturními rozměry a funkcí tlumící jas světelného bodu při pohledu do temnějšího prostředí. Pro větší mobilitu je zbraň vybavena sklopnou pažbou.

Brokovnice Benelli M3 – zbraň určená k ničení cílů, na které nestačí jeden projektil, a je potřeba více energie. Střelba na kolo jedoucího vozidla střelou 9x19, která by byla zřejmě neúčelná, není pro brokovnici s jednotnou střelou Slug nebo brokem 8,6 mm, kterých je v nábojnici 9, žádný problém. Na

vystřelování pantů a zámků u vstupních domovních dveří se používá speciální vyrážecí náboj, který má místo broků plastickou hmotu, která není při průniku dovnitř bytu nebezpečná. Nácvik vystřelování pantů naši příslušníci mohou cvičit k tomu určeným kouřovým nábojem.

Munice používaná Národní protidrogovou centrálou – vzorový výčet

Brokové náboje pro zbraň Benelli M3,

9x19 simulation červená a modrá značkovací,

9x19 střela FMJ pro výcvik test do tvrdého materiálu,

9x19 střela QD 1 MEN pro zbraně HK s červenou plastovou špičkou test do tvrdého materiálu a test do simulace lidské tkáně,

9x19 střela Action 4 se žlutou plastovou špičkou test do tvrdého materiálu,

9x19 střela Action 5 s černou plastovou špičkou test do tvrdého materiálu a test do simulace lidské tkáně,

5,56x45 Nolimit střela po průrazu neprůstřelné vesty s keramickou vložkou,

5,56x45 NATO,

5,56x45 SWISS P TARGET s dutinkou.

TISÍCE TABLET LÉKŮ URČENÝCH K VÝROBĚ DROGY PUTOVALY NA MORAVU

por. Mgr. Soňa ŠTĚTÍNSKÁ, por. Bc. Dagmar SCHINDLEROVÁ

Moravskoslezští kriminalisté vyšetřují případ z oblasti drogové problematiky. Nejedná se však o klasickou výrobu drog, ale nákup a dovoz farmaceutických výrobků ze zahraničí určených právě k výrobě drogy pervitin. V našem regionu se jedná z hlediska množství dovezených léků v tak krátké době o ojedinělý případ. Obvinění si již vyslechli dva muži, z toho jeden cizinec.

Na úvod ještě něco málo ohledně samotného pervitinu a trestní odpovědnosti. Na výrobu a nakládání s návykovými látkami, mezi které je zařazena rovněž psychotropní látka metamfetamin (zvaný též pervitin), pamatuje mimo jiného i trestní zákoník. Jednání osob související s výrobou, dovozem, vývozem, nabídkou a prodejem, respektive jakýmkoli jiným neoprávněným nakládáním s pervitinem (včetně látek určených k jeho výrobě) lze za zákonem daných podmínek kvalifikovat jako trestný čin. Trestní sazby uvedené v zákoníku nejsou nízké, pachatelům hrozí v krajním případě trest odnětí svobody až na osmáct let. Pro ty, kdo by chtěli vyzkoušet účinky pervitinu, je adresováno varování: člověk se může stát na droze velmi rychle psychicky i fyzicky závislý. Při chronickém zneužívání této drogy se objevuje neklid, psychóza. Při předávkování může dojít k bezvědomí, nebo dokonce k úmrtí uživatele.

Co je možné v současné době o případu říci, respektive napsat? Začneme od samotného počátku. Moravskoslezští policisté před časem zaznamenali informaci, že někdo ve velkém dováží z polského příhraničí léky, ze kterých se v České republice následně vyrábí droga pervitin. Kriminalisté začali okamžitě s rozsáhlým prověřováním s cílem zjistit, zda se zakládá na pravdě. Díky intenzivní práci zadokumentovali ve velmi krátké době maximum informací, které opravňovaly zadržet a obvinít dvojici podezřelých. Čeho se muži dopustili?

Jedenatřicetiletý muž z Ostravska, mimochodem uživatel pervitinu, se zřejmě rozhodl vydělat si způsobem ne zrovna legálním. Vzhledem k aktuální situaci v naší republice začal jezdit do příhraničních lékáren s úmyslem kupovat a dovážet léčiva určená k výrobě pervitinu. V jedné z lékáren se seznámil s ještě ani ne třicetiletým farmaceutickým technikem. Slovo dalo slovo a cesta k penězům se zdála být jasná. Obchod měl probíhat tak, že muž se ve sjednaný den objevil u svého komplice v příhraničí. Ci-

zinec mu domluvil v různých lékárnách na území Polské republiky nákup velkého množství farmaceutického výrobku, popřípadě léky sám nakoupil a předal muži z Ostravy. Ten je pak s vědomím, že budou užity k výrobě drogy, prodával v České republice různým odběratelům ze severní Moravy. Zprvu si za dodané zboží „účtoval“ část ve formě drogy, později již zejména peníze. Za dobu zhruba měsíce nakoupil, dovezl a prodal nejméně 38 000 tablet způsobilých k výrobě více než 1 500 gramů pervitinu. Dvojice se o zisk z prodaných několika tisícovek balení léků dělila rovným dílem. Za každou krabičku inkasoval každý z nich přibližně po deseti korunách.

Jeho polský komplic navíc obstarával léčivo nejen pro něj, ale rovněž pro jiné odběratele nejen ze severní, ale také z jižní Moravy, kteří se vzájemně neznali, a sám také dovážel prekurzory do naší republiky. Za uvedené období měl v několika dalších případech prodat či zprostředkovat prodej celkem 5 600 balení léčiv za finanční částku téměř 420 000 korun. Z takového množství léčiva bylo možno vyrobit více než 2 700 gramů drogy (zhruba 13 500 dávek).

Policisté ve spolupráci s kolegy z Celní protidrogové jednotky Ostrava zadrželi muže na Karvinsku ve chvíli, kdy měl naložené vozidlo stovkami balení farmaceutik. Tisíce zajištěných tablet již nedorazily k určeným výrobcům pervitinu. Ve vozidle pak byly nalezeny a zajištěny různé další věci, mimo jiného bílá krystalická látka, která po provedení orientační detekce na přítomnost metamfetaminu reagovala pozitivně.

Soud rozhodl o vzetí obou obviněných do vazby. Pro úplnost, kriminalisté obvinili oba muže ze zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy (§ 283 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku). Zákon zde stanoví trest odnětí svobody v rozmezí 5 – 12 let. Ani jeden nebyl v minulosti pro obdobnou trestnou činnost odsouzen.

Kriminalisté v souvislosti s tímto případem prověřovali samozřejmě také „činnost“ odběratelů léků. Muž z Ostravska zásoboval dovezenými prekurzory mimo jiné i skupinu výrobců a distributorů pervitinu, kterou následně postupně zadrželi opavští kriminalisté ve spolupráci s kolegy z krajského ředitelství. A napišme něco rovněž o tomto případě.

TOXI Tým Opava složený z pěti policistů služby

kriminální policie a vyšetřování (dále jen SKPV) Územního odboru PČR Opava objasnil případ nelegální výroby a distribuce pervitinu. Na základě vlastních poznatků a zjištěných skutečností pracoval na tomto případu již od měsíce února tohoto roku. Jedná se o závažnou trestnou činnost, do které je zapojeno více pachatelů z řad výrobců, distributorů až po mnoho uživatelů drog. Taková trestná činnost bývá páchána skrytě a na různých místech, často na území několika okresů. Kriminalisté proto pracují na případech výroby a distribuce drog v delším časovém období.

Samotná realizace případu začala začátkem července, kdy byla provedena první z řady domovních prohlídek a došlo také k zadržení prvních podezřelých mužů. Kriminalisté zadrželi celkem pět mužů ve věku od 20 do 30 let, kteří pochází z Opavska a Ostravy. Všichni byli postupně umístěni do policejních cel a na základě návrhu státního zástupce pak soudce Okresního soudu v Opavě shledal vazební důvody a rozhodl o vzetí všech zadržených mužů do vazby. Tito muži se různým způsobem podíleli na nelegální výrobě pervitinu. Při jejich zadržení spolupracovali opavští kriminalisté také s policisty odboru obecné kriminality SKPV Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje a se specialistou odboru kriminalistické techniky a expertiz krajského ředitelství. U zadržení dvou podezřelých z pětice mužů zasahovali příslušníci moravskoslezské zásahové jednotky.

Komisař SKPV Opava obvinil dva z pětice mužů ze spáchání zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami

a s jedy. Tito muži drogu opakovaně vyráběli na vlastním laboratorním zařízení a poté ji dále distribuovali, přičemž jednoho z nich kriminalisté zadrželi přímo při výrobě drogy.

Další tři pachatelé byli obviněni ze spáchání pomoci ke zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými psychotropními látkami a s jedy. K páchání trestné činnosti měli napomáhat například tím, že poskytovali výrobcům drog bytové či nebytové prostory. Je třeba zmínit, že jeden z této trojice obviněných mužů je profesionální voják – příslušník Armády České republiky. Od jara letošního roku do července opakovaně a po předchozí domluvě obstarával v Polsku volně prodejný lék, který poté předával jednomu z výrobců, jenž pak drogu z tohoto léku skutečně vyráběl. Za tuto službu pak měl získávat peníze nebo také část vyrobeného pervitinu pro sebe. O zahájení trestního stíhání vojáka policisté informovali příslušný vojenský útvar.

Opavští kriminalisté při realizaci tohoto případu nelegální výroby drog zajistili dvě varny pervitinu při celkem čtyřech domovních prohlídkách prováděných v Ostravě a Opavě. Vyrobený pervitin putoval prostřednictvím dealerů k uživatelům do celého Moravskoslezského kraje i dále. Množství účinné látky – metamfetaminu – je předmětem odborných expertíz a dalších vyšetřovacích úkonů v trestním řízení, stejně jako celkové množství pervitinu poskytnutého dalším uživatelům. V současné době opavští kriminalisté dokumentují výrobu a prodej nejméně 1 200 g pervitinu, jehož hodnota na černém trhu může odpovídat částce 1 200 000 korun. Této pětici obviněných hrozí trest odnětí svobody na dvě léta až deset let.

Foto č. 1: vozidlo s „nákladem“.

Foto č. 2: zajištěná balení tablet.

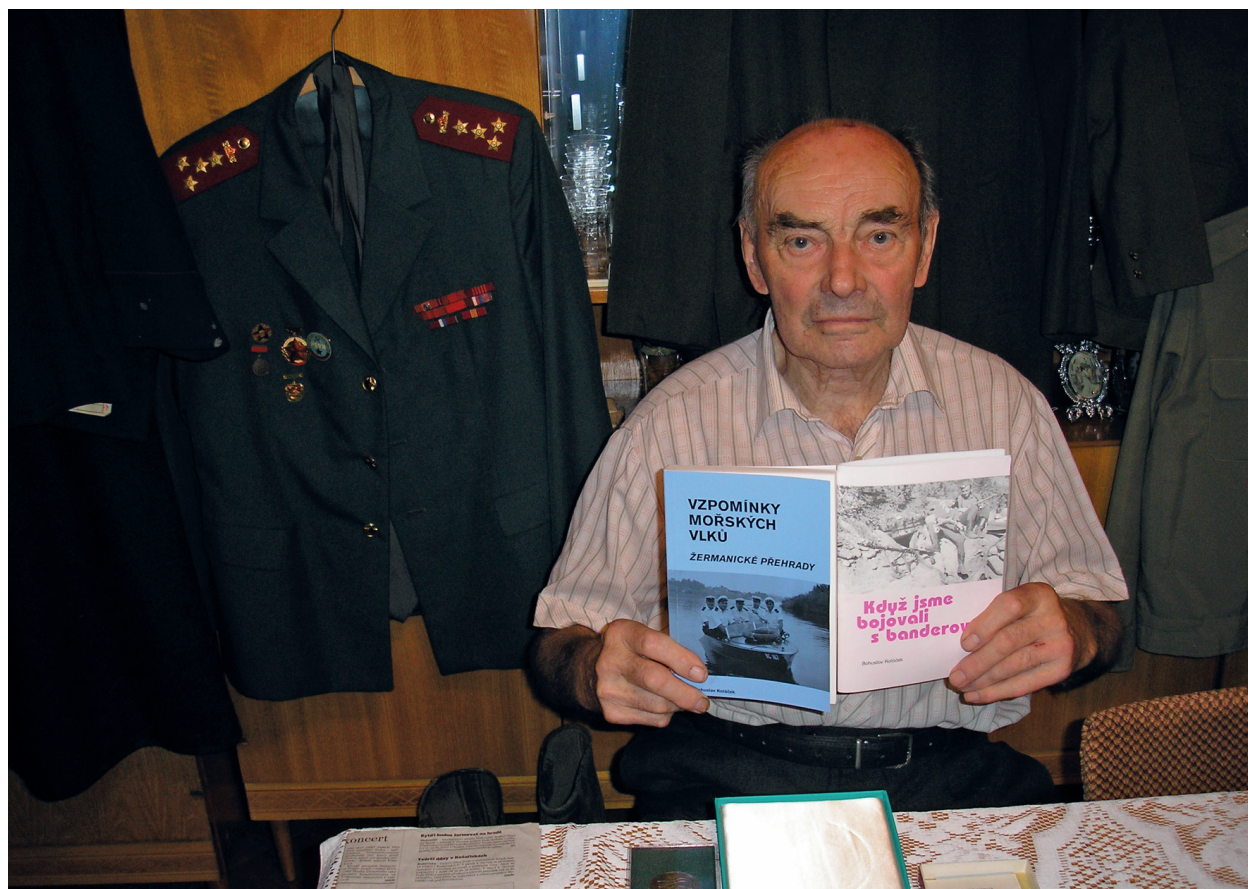
Foto č. 3: Ve vozidle našli policisté mimo jiného bílou krystalickou látku, která po provedení orientační detekce na přítomnost metamfetaminu reagovala pozitivně.

BOJOVAL S BANDEROVCI

David SKOŘEPA

Jako Klub vojenské historie SOS, družstvo Kallich o.s. a Spolek policejní historie a prevence jsme při svém bádání a studiu ozbrojených sborů ČSR a ČSSR, včetně poválečného a revolučního vojska a SNB z let 1945 – 1948, narazili na dosud možná posledního žijícího účastníka bojů s Ukrajinskou povstaleckou armádou (UPA), takzvanými banderovci, na pana Bohuslava Koláčka.

Náš zájem směřoval nejenom k získání jeho knihy, která vyšla letos v únoru pod názvem „Když jsme bojovali s banderovci“, ale i k osobnímu setkání. Pan Koláček byl mile překvapen a velmi potěšen naším zájmem a knihu, jež běžně není k dostání a vydal ji ve vlastním nákladu, nám zaslal. Proti osobnímu rozhovoru rovněž nic nenamítal, a tak jsme si u něho domluvili návštěvu.

Za panem Koláčkem jsme se vypravili s kolegou Markem Jarošem v posledních dvou červencových dnech letošního roku a o co horší počasí nás cestou provázelo, o to větší překvapení nás čekalo na místě.

Předem bych chtěl ještě podotknout, že cílem naší návštěvy ani této reportáže nebylo a není hodnotit tehdejší politickou situaci poválečného Československa, ani motivy a důsledky chování tehdejší soldatesky Stěpana Bandery na našem území. Chtěli jsme vyslechnout příběh bývalého řadového příslušníka

SNB, který v době, kdy republika slavila mír a zotavovala se z šestileté nacistické okupace, odešel do další, nikým nevyhlášené války při ochraně státních hranic Československé republiky.

Pan Koláček nás přijal ve svém domě velmi přátelsky a jeho radost z naší návštěvy byla zjevně upřímná.

Uvedl nás do obývacího pokoje, který připomíná spíše malé muzeum uniforem, vyznamenání, fotografií a řádů, na něž je právem hrdý a nedal by je nikdy z ruky.

„Víte, to jsou mé vzpomínky, celý můj život a vlastně to jediné, co mám“, podotkne pan Koláček.

Rovněž jsme byli velmi mile překvapení fyzickým a duševním stavem našeho hostitele, který i přes svůj požehnaný věk se stále těší dobrému zdraví a při čtení nepotřebuje ani brýle. Usadil nás do křesel a započal své vyprávění.

Popravdě řečeno jsme měli na začátku obavu, abychom jej při vzpomínkách příliš nerozrušili a přemýšleli jsme, jak vhodně pokládat otázky. Ale opak byl pravdou. Záhy jsme poznali, že pan Koláček je a vždy byl veselá kopa a vše zlé, co mu život připravil, bere s nadhledem a nadsázkou.

Pan Bohuslav Koláček se narodil roku 1923 a své mládí a dětství prožil spolu s rodiči a setrou Emilkou, na kterou velmi rád a často vzpomíná a jež rovněž dosud žije v malé vesničce na Brněnsku.

Jeho tatínek byl drobný zemědělec a totéž plánoval i pro svého jediného syna.

„Dodnes mám v živé paměti, jak jsem musel s koníkem, krávkami neustále o grunt se starat, no..., ale to mne moc nelákalo“, vzpomíná s úsměvem p. Koláček.

Po skončení války mu jeho kamarád sdělil, že v Brně nabírají k SNB, že to jsou vlastně „takoví noví četníci“ a že by to mohli zkusit.

„Tatínek nechťel o tom ani slyšet“, a tak proti vůli otce, potají, na zapřenou, odjel p. Koláček se svým kamarádem do Brna.

Byli přijati a odvedeni, a tak 1. července 1945 nastoupil p. Koláček k SNB. Nejprve prošel základní dvouměsíční kurz v Brně – Lužánkách a po jeho ukončení byl převelen k policejnímu komisařství do centra Brna.

„Nebylo to jednoduché, v podstatě jsme nic neměli a starí policajti nám to těž nijak neusnadnili. Měli strach, my byli mladí a oni se báli, že je po válce vyhodí a na jejich místa pak dají nás mladé. Někteří nám pomohli, jiní ne, ale dalo se...“

Tatínek p. Koláčka se s tím však nemohl smířit a dělal všechno možné, aby syna přivedl zpět domů.

Apeloval na místní četníky, aby zařídili jeho propuštění nebo vyhození od sboru, ale plnoletý byl, republika potřebovala nové a mladé strážce zákona, nedalo se nic dělat.

„Však on se nebude mít tak zle, chodit bude s rukama na zadnici, korunu taky vydělá, mladý dnes potřebují a zle mu nebude, nebojte se o něho. A pak, s tím my stejně nic nemůžeme dělat, plnoletý je, no...Třeba neudělá zkoušky, paragrafy jsou složité, hodně jich už skončilo samo....“, utěšovali ze slušnosti místní četníci tatínka p. Koláčka.

V roce 1946 následovala šestiměsíční škola SNB v Olomouci „a tam nastalo peklo: učení – mučení. Zákony, paragrafy, nařízení... a potom zkoušky. Někteří z nás to vzdali“.

Po úspěšném ukončení školy přišlo převelení k pohraničnímu útvaru SNB do Českého Těšína. Zde pak mladí frekventanti SNB posilovali finanční stráž při ostraze státních hranic, zejména proti pašerákům z Polska.

Ani zde pak nešetřil p. Koláček ve vzpomínkách různými, zejména humornými historkami a my poslouchali jeho vyprávění a pomalu, však poctivě, a již zcela bez ostychu, konzumovali vynikající borůvkovou buchtu, kterou pro nás upekla a připravila jeho dcera „Naděnka“.

Následoval rok 1947 a v novinách bylo možno číst, že na východní Slovensko stále pronikají ve velkých počtech ozbrojené oddíly ukrajinského nacionalisty Stěpana Bandery a že situace v těchto oblastech je velmi vážná. Byla tam pochopitelně nejprve nasazena armáda, ale situace si vyžadovala dalších posil. A tak z pohraničních útvarů SNB byly formovány nové posilové útvary, které měly za úkol spolu s armádou eliminovat v maximální možné míře průnik banderových „sotní“ (jednotka v síle roty) na naše území, sjednat klid a pořádek v daných oblastech a ochránit místní obyvatelstvo a jejich majetek hlavně na samotách a v malých horských vesničkách.

V červnu 1947 přišel tedy rozkaz k přesunu na východní Slovensko. Pan Koláček se tak stal příslušníkem nově vytvořeného útvaru SNB – 9600 „Slovensko“. Tento nově vytvořený pluk SNB byl okamžitě vybaven potřebnými zbraněmi, střelivem a dalšími náležitostmi nezbytnými pro vedení boje a přežití v horách, kde výzbroj byla z části ještě po německé armádě a z části z dodávek ze SSSR.

Četa pana Koláčka, pod velením štábního strážmistra Jaroslava Dosoudila, byla vysazena ve vesnici Neřeš u Prešova a v podstatě ihned nasazena do boje.

„Nevěděli jsme pořádně, kam jedeme, prý někde k Dukle. To víte, obavy byly, nevěděli jsme, co nás čeká. Nebáli jsme se, to ne, to vůbec, naopak, byli jsme mladí a s vervou, jen taková ta nejistota, víte, jedete, kde to neznáte, no...“

„Výzbrojeni jsme byli hlavně ruskými samopaly

a kulometry, ale já jsem si stejně nejvíce oblíbil německou pistoli P 08, se kterou se mi velmi dobře střelilo, a snad také proto, že mne provázela od samého začátku, ještě z Brna“

Sedíme, prohlížíme fotografie a mlčky posloucháme. Vitalita pana Koláčka nám bere dech a neustále pokládáme další a další otázky. Sedí, hledí na nás, a s vážnou, byť veselou tváří nám odpovídá.

Vzpomíná na události před více než šedesáti lety, bez emocí a bez osobní zášti, jen při vzpomínce na padlé kamarády mu zvlhnou oči.

„Tehdy u nás některé politické strany hlásaly, že lidé a skupiny sdružené okolo Bandery jsou v podstatě chudáci, kteří utíkají před komunistickým terorem z Ruska a bojují za svou zem, a tak, že by jim lidé u nás měli pomáhat a nechat je projít do bezpečí k Američanům. Nevím, možná ano, toto hodnotit nechci a ani nemohu, ale my viděli jen hrůzu, slzy, strach a vypleněné osady. Nebyli jsme vycvičení horalové, terén a kraj jsme zpočátku neznali a právě v tom měli banderovci velkou výhodu. Než jsme se trochu otrkali, stálo to mnohé kamarády život. Napadali nás v přesile, dělali různé léčky, stříleli ze zálohy, no... banditi.“

„Sotní, které procházely, nebo měly projít přes naše území bylo více, ... Chromenko, Brodič, další a další, ale nejhorší sotňa byla Burlakova. K tomu se ještě ale dostanu. No a abych nikomu neublížil, tak musím také konstatovat, že jedna sotňa, již si nepamatuji která, měla lékaře. Po boji se zmocnila našeho příslušníka a tento byl jejich lékařem ošetřen a ponechán v místní hájovně, a tak mu vlastně zachránili život. Naproti tomu pak jiné sotně vraždily a zabíjely naše kamarády, a když je třeba překvapili a přechíslili, neměli soucitu. Zabili je a potom okradli. Brali zbraně, šaty, boty, jídlo, cennosti, peníze, prostě okradli ty mrtvé o všechno“, vzpomíná s vážnou tváří pan Koláček.

„Tedy Burlakova sotňa byla ta nejhorší, byla známa svou krutostí a brutalitou. Chtěli projít za každou cenu, silou se prostrít a za nimi pak jenom spouštět a vraždy.... A pak, když už neměl východiska, ze severu ho tlačili Poláci a spojení se mu zhroutilo, tak se vzdal“.

Burlak, vlastním jménem Volodymyr Szcygielski, byl ukrajinské národnosti a zastával vysoké postavení v Banderově štábu. Hlavním cílem ukrajinských nacionalistů bylo vytvoření samostatné Ukrajiny jako státu. Tomuto cíli podřídili naprosto vše a po ústupu německých vojsk na východní frontě a obsazení celé Ukrajiny Rudou armádou přešli v partyzánskou válku. Po skončení války se jim dostávalo podpory z Bavorska, tedy z americké okupační zóny, kterou z mnichovského exilu organizoval a řídil právě Stěpan Bandera.

Sověti a Poláci na to zareagovali vyhlášením operace „Visla“, která měla za cíl rozdrtit Ukrajinskou

povstaleckou armádou silou. Právě proto začalo docházet k častému narušování naší státní hranice, kterou sotně UPA překračovaly stále častěji hlavně z důvodu odpočinku, neboť za ní je již regulérní polské síly nemohly pronásledovat.

Po eliminaci ukrajinského podzemního hnutí se UPA ocitla prakticky bez podpory, spojení a zásob, a nezbývalo tedy nic jiného, než se dostat do bezpečí k Američanům. Zde se pak měli pod Banderovým vedením zreorganizovat a dále pokračovat v boji za samostatnost Ukrajiny. Pro průchod si vybrali právě Československo, které nevystupovalo proti ukrajinskému nacionalistickému hnutí tak radikálně a kde existovala jistá možnost materiální či jiné podpory.

Značná část oddílů UPA se tedy snažila projít v naprosté tichosti a bez boje, třeba i jako jednotlivci, jiné však svými krutostmi páchanými na československém civilním obyvatelstvu právě vyvolaly prudkou reakci naší vlády a následné nasazení armády a SNB.

Burlak se tedy v polovině roku 1947 ocitl se svou sotňou v bezvýchodné situaci, kdy ze severu byl svírán polskými silami a z jihu jednotkami naší armády a útvary SNB. Postupně byl Burlak zatlačen až do Nízkých Tater, kdy pak po neúspěšném pokusu probít se z obklíčení rozpustil začátkem září 1947 svoji již značně zdecimovanou sotňu u obce Krasňany a sám se vzdal na samotě zvané Jánošíkovo dne 3. 9. 1947. Nejprve byl převezen do Košic k vyslechu a poté byl vydán do Polska, kde byl souzen a 7. 4. 1949 za své zločiny popraven.

Následují další smutné vzpomínky na těžké boje a padlé kamarády a pak se tvář starého bojovníka opět rozjasní a vypráví o běžných věcech roty, jak si opatřovali jídlo z místních zdrojů, jak přežívali v okopech a bunkrech na bojových pozicích v těžkém horském terénu.

„Jednou, bylo hrozné horko, já šel z palpostu pro vodu a neměl jsem nic než spodky, bagančata a zbraň. Vracím se zpět a akorát, jako na potvoru přijela náhlá kontrola. Byl to vysoký důstojník a já se zrovna vracel s vodou. Čekal jsem, co bude, mráz mi běhal po zádech, ale byl jsem naopak pochválen před jednotkou, jaký jsem to zodpovědný esenbák, že i když jsem v podstatě nahý, zbraň neodložím“, směje se p. Koláček a hned na to dodá: „To stejně ani jinak nešlo, cokoli odložit ano, ale zbraně nikdy“.

Další vzpomínky jsou pak věnovány období, kdy byli staženi na Oravu. Zde pan Koláček mimo jiné velmi rád vzpomíná, jak „pečovali“ o místní děvčata, kdy pak tyto neslužební aktivity byly mnohdy zdrojem jistých potíží.

„Víte, my byli mladí esenbáci – šandáři nám říkali, a místním děvčatům jsme se líbili – to víte, uniforma. Ale místní parobci to moc chápat nechťeli, a tak jsme se občas tak trochu pobili. No ale to je v pořádku, tak to má být. Stejně čekali, až jednou odjedeme, až je

budou mít zase jenom pro sebe, no...“, mávne rukou pan Koláček a směje se na celé kolo.

Po skončení akce „B“ byl pluk SNB 9600 rozpuštěn a jeho příslušníci se vrátili zpět ke svým původním útvarům. Taktéž i pan Koláček, ale začátkem padesátých let se přestěhoval k Frýdku Místku, kde nastoupil službu u Obvodního oddělení VB Dobrá. Tam pak již zůstal natrvalo a kde žije s manželkou dodnes.

I zde mu připravila služba celou řadu zážitků, na které rovněž velmi rád vzpomíná a jež se humornými historkami jenom hemží. Ty jsou z velké části popsány v jeho druhé knize – Vzpomínky „mořských vlků“. Žermanické přehrady, kde pan Koláček jako velitel Poříčního oddělení VB Lučina, v podřízenosti OO VB Dobrá, sloužil až do roku 1978, kdy odešel do výslužby v hodnosti kapitána.

Tento poříční oddíl VB působil každoročně pouze v době letní sezóny na Žermanické přehradě a zbytek roku opět sloužili jeho příslušníci u kmenového obvodního oddělení. A právě Žermanická přehrada přirostla panu Koláčkově k srdci. Další jeho vzpomínky se týkají právě přehrady, u jejíhož zrodu byl, na léta strávená na člunech na vodě, na kolegy kamarády a na všechno to hezké, co mu život a služba přinesly.

Kromě veselých historek a příběhů nás pochopitelně zajímala technika, pomůcky a výstroj, zejména v prvopočátcích existence poříčního oddělení, a tak nám náš hostitel ukazuje další bohatou kolekci fotografií z té doby. Je na nich prakticky vše, co nás zajímalo a zároveň s odborným výkladem.

„První člun byla vlastně delší dřevěná loď se závěsným motorem Wartburg. Nápis – Veřejná bezpečnost – na každém boku jsme si zhotovili tehdy z vlastní iniciativy, na to žádný předpis nebyl, to jen aby lidé věděli, o koho jde, a bílé košile s červenými nárameníky jsme všichni od poříčního obdrželi ještě v padesátých letech, vzpomíná s nostalgií pan Koláček.

„To jsme byli štramáci, ale mělo to i své nevýhody. Občas nás motor zradil a dělal si, co chtěl, hlavně když jsme oslňovali koupající se dívky. Ony nám mnohdy mávaly a nám to dělalo dobře. Najednou však Wartburg zdechnul a jako na potvoru nechtěl naskočit. Tak my museli vzít vesla a co nejrychleji k našemu kotvišti. To se pochopitelně neobešlo bez smíchu, jásaní a tleskání výletníků. No jen si to představte – Veřejná bezpečnost a vesluje ke břehu“, vypravuje smějící se „mořský vlk“ a dále pokračuje ve vzpomínání.

Následujícího dne jsme byli pozváni na prohlídku hráze vodního díla Žermanice, kterou pro nás rovněž pan Koláček zajistil. Těmito prostorami nás provázel hrázny pan Popěluch, který nám v necelých dvou hodinách ukázal vnitřní prostory a zařízení hráze a podal velmi zajímavý a poučný výklad o historii, výstavbě a současnosti vodního díla Žermanice.

Po exkursi jsme se s panem Koláčkem vypravili do okolí samotné přehrady. Navštívili jsme místa, která popisuje pan Koláček ve své knize, místa ke kterým se právě pojí celá řada příběhů a veselých historek, jež pan Koláček spolu se svými kolegy ve službě prožil.

Posledním bodem programu naší návštěvy bylo setkání právě s „mořskými vlky“, tedy tehdejšími kolegy pana Koláčka. Odehrálo se v příjemné restauraci na břehu přehrady v místech, kde kdysi bylo domovské kotviště Poříčního oddělení VB. „Mořští vlci“ nás již očekávali v salónku (v „extrovníčce“ – jak jej nazývá p. Koláček) a po dobrém obědě nás zde čekalo poslední, zato velmi milé překvapení, které nám doslova vyrazilo dech.

Byli jsme požádáni, abychom byli kmotry při křtu obou knih pana Koláčka. Byla to pro nás velká pocta a zpočátku jsme nenalezali slov. Pro tento ceremoniál bylo již připraveno důstojné místo, kde jsme pak za potlesku „mořských vlků“ a dalších hostů tento čestný úkol s určitou dávkou trémy a dojetí vyplnili.

Po křtu následovala rozprava. Zde se několika větami zastavím u každého z přítomných, neboť co jméno, to vlastně legenda a hlavní postavy příběhů o „mořských vlcích“. Již na první dojem bylo zcela zřejmé, že tvořili velmi dobrý a kamarádský tým, o čemž svědčí i fakt, že i po létech mimo službu jsou všichni neustále mezi sebou v kontaktu a vzájemně si i nadále pomáhají.

Tedy pana Koláčka již známe a po jeho pravici sedí bývalý náčelník Obvodního odd. VB Dobrá, major ve výslužbě (dále v.v.), pan Josef Lupinský. Rovněž on strávil u Žermanické přehrady celou řadu let, nejprve jako potápěč a posléze se stal náčelníkem oddělení. Jeho, i po létech přísný, avšak dobrácký výraz ve tváři prozrazuje, že jako nadřízený býval náročný, ale vždy lidský a přímý s vrozenou autoritou, kterou si vybudoval u svých podřízených a občanů stylem a výsledky své práce.

„Víte, jistá přísnost musela pochopitelně být, měl jsem odpovědnost za celé oddělení a pak jsem musel tu svou smečku udržet na uzdě, jen si to představte...“

Kluci byli ale perfektní, a i když jsem byl mnohdy přísný, brali to s nahlledem. A to je dobře.

U veřejnosti jsme měli rovněž dobrou pověst, ale když někdo porušil pravidla, či zákon, pak šla legrace stranou. Většina deliktů se týkala hlavně majetkové trestné činnosti, vloupačky do chat a okrádání turistů na přehradě. Zde jsme museli být opravdu sešraná parta a velmi důslední při prověřování všech okolností, faktů a osob, jinak bychom nikdy nic nevypátrali“, vysvětluje bývalý náčelník a vzpomíná spolu s ostatními na léta strávená ve službě.

Dalším v pořadí je bývalý technik oddělení, nadporučík v.v. pan Miloslav Šablatura. Pana Šablaturu známe již z předešlého dne, neboť právě on nám na

pokyn pana Kolářka zajišťoval ubytování a osobně dohlédl na bezproblémový chod této procedury včetně zajištění následného odpočinku a „regenerace sil“ v restauraci. Zde se stala velmi úsměvná příhoda, kdy jsme po ubytování chtěli spláchnout prach z hrdla a něco drobného ještě pojíst. Nápoj jsme obdrželi bez problému, avšak na kuchyň bylo dle sdělení servírky již příliš pozdě. Tu se pan Šablatura na chvíli někam vzdálil a v zápětí přišel vrchní se slovy „*Promiňte, pochopitelně vaříme, jen se střídal kuchař, servírka to popletla. Máme tam vynikající svíčkovou pánové*“ a uvedl nás do salónku, abychom nebyli při konzumaci a odpočinku nikým rušeni.

Hlavní náplní práce pana Šablatury bylo tedy, mimo běžnou služební činnost, zajišťování stop a fotodokumentace u drobné trestné činnosti kterou řešilo ve své kompetenci místní obvodní oddělení, popřípadě zajištění místa činu pro pracovníky kriminální služby z okresu.

„*Byli jsme dobrá parta, rád na to vzpomínám, a ptákovin jsme nadělali – někdy až hanba...*“, vzpomíná se smíchem „mořský vlk“ a po očku pozoruje bývalého náčelníka.

Dalším přítomným je bývalý příslušník Pomocné stráže VB Lučina, pan Miloš Peterek. To nás popravdě trochu překvapilo, neboť právě PS VB máme zafixované v paměti z velkých měst jako věčné „prudiče“ při dopravních akcích, kdy se tito lidé při obdržení rozlišovací pásky na ruku velmi rádi projevovali a nad rámec běžné kontroly často dávali najevo svou „moc“. Tím se stávali nesnesitelnými. Zde nás potom ostatní v čele s náčelníkem vyvedli z omylu, neboť právě PS VB díky místní dobré znalosti a užšímu kontaktu s občany pomohla vyřešit celou řadu trestných činů, zejména vloupání do rekreačních chat a dalších objektů.

„*Víte, vždy když se množily vloupačky, nebo něco jiného, tak jsme sledovali vlastně v každé vsi pohyb všech cizích osob a vozidel. I lidé nám to sami řekli, že viděli to, či ono, a my pak vyhodnotili, zda tím máme zatěžovat oddělení VB nebo ne*“, vysvětluje pan Peterek.

„*Tehdy, kdo kradl, tak byl prostě zloděj, a tak by to snad mělo být i dnes a ostuda pak byla na jeho straně. Na nějakou buzeraci nebylo ani pomyšlení. A proč taky, všichni jsme se navzájem znali a co nám vzájemně vadilo, jsme si vyříkali v klidu, třeba v hospodě. Proč bych se tedy měl dnes stydět za to, že jsem pomáhal chránit majetek lidí, klid a pořádek*“, pokračuje a v zápětí se dozvídáme z úst bývalého náčelníka, jakou neocenitelnou pomoc mnohdy poskytl dobrovolně právě PS VB. Například v posilování nočních hlídek VB, při pátracích akcích a podobně. Též zazněly konkrétní případy, kdy zrovna na podnět PS VB byly vyřešeny mnohé trestné činy vloupání do rekreačních objektů a zařízení.

„*Mnohdy nám pak přišli sami chataři poděkovat, že už jsme ty bulače konečně chytili*“, dodává pan Peterek a ukazuje svou kolekci odznaků a medailí, nad kterými by mnohé srdce sběratele zaplesalo.

Bývalý náčelník pak vzpomene na případ sériových vloupání do chat, kdy tyto byly jedním pachatelem nejprve vytipovány a následně další skupinou pachatelů napadány a vykrádány.

A právě všímavost místních občanů v součinnosti s PS VB pomohla tuto organizovanou skupinu zajistit.

„*Dnes hledí každý sám na sebe, a kdyby souseda vykradli, tak je mu to jedno. Nám tehdy ale vadilo, že u nás řadí darebáci a přes týden vykrádají chaty*“, dodá pan Peterek.

„*Tehdy bylo také součástí naší práce předcházení v rámci prevence trestné činnosti i takzvaným vyhledáváním potenciálních rizik. K tomu byla mimo jiné i PS VB ideálním pomocníkem. Mnohdy stačilo s dotýčenými problémovými osobami pouze promluvit po dobrém, dát jim najevo, že o jejich úmyslech víme, a bylo po problému. Nečekat až se něco stane, pak je už pozdě*“, konstatuje bývalý náčelník pan Lupinský za podpory všech přítomných.

Nezbývá než konstatovat, že v rámci objektivit jsme si poněkud upravili názor na Pomocnou stráž VB jako takovou, a je dobré, že v celé řadě oblastí republiky měla zcela jistě svůj nezastupitelný význam při potírání trestné činnosti.

„*Ostatně, všechno je to jenom o lidech. Když je někdo s prominutím vůl, pak je jedno kde a v jaké době žije a jestli má nebo nemá na sobě uniformu*“, vstoupí do debaty pan Kolářek.

Posledním přítomným u stolu je bývalý potápěč Poříčního oddělení VB Lučina, podpraporčík v.v., pan Jan Šrubář.

Tomu bývalí kolegové neřeknou jinak než „vodník“ a i on je neodmyslitelnou postavou a součástí žermanické přehrady a „mořských vlků“

Bývalý potápěč vzpomíná na své zážitky ze služby, kde vedle humorných příběhů jsou i ty smutné při vyprošťování utonulých z vod přehrady.

Při srovnání výbavy dnešních policejních potápěčů s tím co měl dříve on, vzpomíná:

„*Nejprve jsem šel do potápěčského kurzu a byl jsem vybaven nejnutnější potápěčskou výstrojí. Především to byly dvě 12 litrové lahve na stlačený vzduch, dávkovač s náustkem a ploutvemi. Postupně mi pak byly do potápěčské výstroje doplněny další komponenty, takže jsem měl kompletní potápěčskou výstroj. Hůře byl na tom můj předchůdce, který neměl ani neoprenový oblek a musel se potápět nahý, jen v trenýrkách.*

K potápění jsem si ještě opatřil a upravil takovou malou kovovou 2 litrovou láhev na stlačený vzduch, která za války sloužila na startování leteckých motorů

Luftwaffe. Tuto po úpravě jsem používal především pro potápěčský výcvik (trénink). Byla lehčí než služební láhve a praktičtější v malých hloubkách.

K vyprošťování utonulých jsem však používal zásadně služební potápěčskou výstroj s láhvemi se stlačeným vzduchem, které mi zaručovaly delší pobyt pod vodou a sestup do větších hloubek“, dodá bývalý potápěč p. Šrubař.

„Do služeb jsem chodil jako ostatní, ale když bylo potřeba, šel jsem pod vodu a za dobu osmi let své potápěčské činnosti jsem vytáhl z vodních nádrží a řek v okrese Frýdek-Místek celkem 16 utonulých osob“.

Zde stojí za zmínku další zajímavá a velmi užitečná pomůcka, kterou si pan Šrubař ke své práci potápěče zhotovil. „*To abych si to trochu ulehčil*“, říká. Jedná se o zařízení na vyprošťování utonulých. Vlastně jde o takovou kotvu z ocelové kulatiny, která byla přivázána na laně a tažena po dně v místech předpokládaného utonutí dotyčné osoby.

„Pokud nám svědci označili místo, kde osoba utonula, vytýčil jsem si z lodě čtverec asi dvacet na dvacet metrů a ten jsem takto s kotvou propátral. Pokud bylo místo přesné, vždy jsem utonulého takto vyprostil, aniž bych musel sám pod vodu. Velkou výhodu to mělo v zimě, kdy jsme takto vyprošťovali utonulé v probořeném ledu“, dodává a vzpomínky

obohatí smutným případem, kdy takto vyprošťoval mimo jiné i utonulého otce s dcerou, kteří si byli zabruslit příliš brzy na ještě tenkém ledě.

Tuto pomůcku uznalo MV po odzkoušení a atestech panu Šrubařovi jako zlepšovací návrh a od roku 1972 byla touto kotvou vybavována další poříční oddělení VB.

Čas neúprosně letí, již je večer a my musíme pomalu ale jistě myslet na návrat do Prahy.

Rádi bychom seděli s panem Kolářkem a „mořskými vlky“ ještě další dlouhé hodiny, ale bohužel to pro tentokrát již nejde, musíme k domovu.

Pan Bohuslav Koláček je autorem dvou knih, které napsal na popud svého okolí, bývalých kolegů a rodiny a které jsou vlastně jeho biografií

O první jsem se již zmiňoval a byla vlastně prvním impulsem pro kontakt s panem Kolářkem

Druhou o „mořských vlčích“ lze bez nadsázky nazvat humoreskami příslušníků SNB Poříčního oddělení VB Lučina, kde autor líčí v krátkých a velmi úsměvných epizodách všední život a též i náročnou službu u sboru.

Obě knihy jsou charakteristické zajímavým a velmi poutavým jazykem autora, kdy se čtenář ani na okamžik nenudí a jsou určeny právě pro širší okruh čtenářů.

Knihy: Když jsme bojovali s banderovci, 2010

Vzpomínky „mořských vlků“ Žermanické přehrady, 2007

Na závěr bychom chtěli velmi vřele poděkovat panu Kolářkovi a jeho „mořským vlkům“ za více než přátelské přijetí a za čas, který nám věnovali.

Díky tomuto jsme se obohatili o celou řadu cenných informací o poválečných ozbrojených sborech a náročnosti služby u SNB.

Bylo nám opravdu velkou ctí osobně promluvit a poznat se s člověkem, který byl připraven pro svou vlast nasadit i svůj život v době, kdy jiní slavili mír.

Popřejme tedy panu Kolářkovi a všem „mořským vlkům“ hodně zdraví, štěstí a pohody do dalších let a mějme na paměti, že společnost, která si nevážá vlastních hrdinů, nebude žádné mít v okamžiku, kdy je bude nejvíce potřebovat.

INTERPELACE

**poslanců dra Jaroslava Stránského, Hugo Bergmanna, dra Patejdl
a druhů ministru vnitra o bezpečnostních poměrech ve Velké Praze
a o nezákonném postupu nadřízených úřadů vůči členům bezpečnostní služby**

Bezpečnostní poměry ve Velké Praze, městě, jež prožilo za třináct let strmý vývoj z tichého města v metropoli a velkoměsto, tvoří předmět starostlivé pozornosti jak obyvatel samých, tak i jejich reprezentantů. Vzrůst kriminality, zjev v celém světě pocítovaný, stává se zvláště povážlivým v městě rychle rostoucím. Je zjištěno, že kriminalita velkoměsta stoupá neúměrně s počtem obyvatelstva. Kromě ochrany života a majetku jest moderní policii svěřen také důležitý podíl na státní péči sociální. Jejím úkolem je více než stíhat delikty, zabráňovat jim a působiti preventivně. Tím vším je dána důležitost tohoto sboru a že je třeba zvláště o tom mluvit, je dokladem velikého nepochopení, s nímž se tento sbor setkává na místech, kde by toho bylo lze nejméně očekávati, totiž v policejních referátech Zemského úřadu a hlavně ministerstva vnitra.

Funkce každého orgánu i ve státním útvaru je podmiňována v prvé řadě možností existence jeho jednotlivců a možností vykonat předepsaný úkol. Poměry, jež byly vytvořeny za poslední léta u státní policie v Praze, jak uniformované, tak neuniformované, jsou přímým protikladem zmíněných předpokladů. Už systemisace sama byla provedena nešťastně. Zřejmě bez slyšení odborníků byl počet úřednictva i stráže stanoven číslem, neodpovídajícím vůbec logice a praksi.

Pražská policie čítala roku 1900 celkem 1311 mužů uniformované stráže. Policejní obvod měl tehdy 450 000 obyvatel. Dnes je obyvatel 780 000 a systemisováno pak bylo 2900 mužů stráže. Na první pohled, kterým se dala svěst také systemisační komise, přibýlo skutečně procentuálně stejně stráže i obyvatelstva. Nebýt převratu, byl tento počet obstojně přiměřený. Chyba početní je v tomto: úkoly policie v hlavním městě státu jsou rozšířeny o množství úkolů, jež vážou velký počet policejních sil; jen namátkou: ochrana vyslanectví, konsulátů a státních budov (ministerstev atd.). V Praze na př. je 60 exteritoriálních míst a okrouhle 50 ministerských budov. Že je třeba pro všechny případy a vždy míti na blízku exteritoriálního místa ochranu pro osoby, požívající výsad podle mezinárodního práva, je samozřejmé. Vyžádá si tedy už tato namátkou vybraná samozřejmost denně 60 hlídek uniformované stráže.

Jak roste život velkoměsta, ukazují dále tyto číslice: roku 1900 dopravila pražská tramvaj celkem 20 milionů cestujících. Roku 1929, kdy se počet oby-

vatelstva toliko sotva zdvojnásobil, byla frekvence na tramvajích 243 743 000 cestujících. Na přírůstek obyvatelstva 100 % zvýšila se tato pouliční frekvence o 1220 %. Stejným tempem rostla i cena veřejného majetku, jež je cele svěřena ochraně policie. Poštovní úřad šekový, Národní banka, veřejné pokladny, všechny tyto instituce znamenaly úplně nové zatížení stráže, jejíž počet byl přizpůsoben systemisaci k úrovni roku 1900.

Okolnost, že se při uprázdňení místa u mužstva stráže hlásí ani pětinasobný počet nad množství, jež může býti přijato, je jedním z nejsilnějších náznaků dnešní sociální bíd. Ačkoliv dnešní čs. státní policista koná asi čtyřnásobné množství práce, než policie předválečná v Čechách a než kterákoliv evropská policie nynější, neodpovídá jeho situace finanční tomuto zvýšenému úkolu.

Jak se rysuje budoucnost mužstva státní stráže bezpečnosti? Absolvent obecné a měšťanské školy a byv. poddůstojník vyjde ze šestiměsíčního kursu. Po době šesti měsíců až dvou let (podle toho, jak dlouho byl v presenční službě vojenské) stane se – čekatelem. Tímto čekatelem je plných pět let.

Plnou službu se vším jejím nebezpečstvím a odpovědností koná ovšem po celých pět a půl až sedm let, a to za plat okrouhle Kč 650. – měsíčně. Neuvěřitelným faktem však je, že po těchto sedm let nepožívá strážník žádné ochrany, ani pensijní, ani invalidní. Stane-li se strážník v této době fyzicky neschopným k vykonávání své služby, – byť se tak stalo i následkem zranění ve službě – bude sice vyléčen na útraty léčebného fondu, na který si sám platil, potom však bude propuštěn s měsíční výpovědí a ponechán svému osudu. I když se stane definitivním, nezlepší se valně jeho platový poměr.

Neutěšená finanční situace mužstva stráže státní policie v Praze je zostřena výjimečnými předpisy, platnými výhradně pro tuto kategorii státních zaměstnanců: strážník je povinen bydleti ve městě a je nad to z pochopitelných důvodů (časté pohotovosti) nucen bydleti pokud možno blízko své strážnice. Je tedy nucen platiti buď nepřiměřeně vysoké nájemné, nebo spokojiti se s příbytkem laciným pro jeho hygienické závady. Nedostatečný plat nahrazován je podvýchovou, za to na nedostatečně živěné tělo kladou se obrovské fyzické požadavky pochůzkou, službou na čerstvém vzduchu a nezdravým bydlením, takže bují katastro-

fální vzrůst tuberkulosy mezi členy stráže a jejich rodinami. Úředními lékaři bylo zjištěno, že v pražském policejním sboru je o sto procent více tuberkulosních, než tomu bylo (poměrně) roku 1914.

Peněžní mizérie je zvyšovaná dále okolností, známou každému, kdo je obeznámen s policejní službou a neznámou tudíž těm, kdož v zemském úřadě a v ministerstvu vnitra o policii rozhodují: třináct plných dní po 24 hodinách do měsíce stráví strážník mimo domov. Je ve službě a nesmí se vzdálit ani z pochůzkové linie, ani ze strážnice. Třináct plných dní do měsíce musí se stravovat mimo dům. Jde-li o ženatého strážníka, vzniká mu dvojnásobné vydání.

Kromě těchto pravidelných třinácti dnů služby je strážník povinen býti k dispozici kdykoliv pro asistence a pohotovosti. Při malém početním stavu nelze pohotovosti (jde o preventivní bezpečnostní opatření při schůzích, velkých slavnostech, očekávaných demonstracích a při katastrofách) sestavovati z mužstva, jež jest ve službě. Je třeba konsignovati mužstvo, jež má právě volno. Volným časem pak není snad měsíc minus třináct dní služby, protože ve dnech mimo oněch třináct je strážník povinen účastniti se pěších cvičení, cvičení se zbraní, kursů a škol. Dále je přidržován k účasti na kursích jazykových, telegrafních, sanitních a podobných. Za normálního běhu má skutečné volných dní do měsíce asi 8, což jistě není přemrštěná náhrada za 13 probdělých nocí a za neděle a svátky obětované službě.

Ve skutečnosti však nezná bezpečnostní služba normálního běhu života. Z »volného času« je strážník skoro denně volán k asistenci nebo pohotovostem, a nejsou řídké případy, kdy pohotovost se začíná tak těsně po skončení služby, že strážník neopustí službu po 36 i více hodin.

Už třináct služeb po 24 hodinách do měsíce znamená 312 pracovních hodin, proti 224 hodinám, jež znamenají 28 pracovních dnů ve smyslu zákona o osmihodinové době pracovní. Při odlišné povaze policejní služby nežádá ani stráž sama, jež má mnoho pochopení pro situaci státu, jehož je oporou, aby tato služba byla redukována pod dvanáct služeb do měsíce. Mnohem větší odpor budí – a to právem – způsob, jimž se honorují či nehonorují hodiny mimořádné služby asistenční a pohotovostní.

Zřízení státní – do jejichž kategorie je stráž zařazena, jsou podle zákona honorováni při práci přes čas za hodinu částkou 2 Kč. Ve většině státních resortů jsou práce přes čas opatřeny výjimečným a neznamena pro dotyčné absolutní maření doby, vyhrazené pro odpočinek a soukromý život. U státní policie patří práce přes čas k chronickému zlu, jež je ve svých důsledcích stupňováno ještě zhoršením odměny. Předepsané 2 Kč za hodinu dostává strážník toliko za pohotovost, trvající méně než pět hodin. Jakmile služba žádá od něho pohotovost delší, zhor-

šuje se mu automaticky tato beztak nepřiměřeně nízká odměna. Státní policista nemůže za žádnou pohotovost dostati více odměny, než 10 Kč. Tak se stalo, že na př. za posledních voleb, kdy bylo určité množství stráže v pohotovosti od 7 hodin ráno do 24 hodin, t. j. 17 hodin, připadlo na každou hodinu pro strážníka 58 haléřů odměny za práci přes čas. Pohotovosti trvající déle než pět hodin nejsou výjimkou a mizerné honorování této práce je odsouzení hodné zvláště proto, že jde většinou o opatření podnikaná ve prospěch soukromých záležitostí. (Slavnosti, průvody soukromých korporací, pořádková opatření při sportovních záležitostech, při příjezdu populárních soukromníků a pod.). Zvláštní kapiláru tvoří služba v divadlech. Strážník musí býti v divadle než se budova otevře pro obecnost a smí opustiti budovu až po obchůzce úplně vyprázdněným divadlem. Za tuto službu se v Praze platí stráž: v soukromých divadlech Kč 10.-, v Národním a Stavovském Kč 2.- (jen z milosti zvýšila tato divadla, nejsou k tomu nucena, poplatek pro stráž na Kč 6.-). Výjimku tvoří Německé divadlo v Praze, které dává policii k dispozici 15 Kč pro každého strážníka a při představeních, jež trvají přes 23. hodinu, Kč 30.-. Dostane tedy český strážník za strážní službu při Lohegrinu v Národním divadle cestou milosti místo Kč 4.- Kč 12.- a v Německém divadle pak Kč 30.-.

Při všech těchto pracích přes čas jde o službu komandovanou. Důstojníci stráže a úředníci konceptní, tedy absolvovaní právníci, nejsou na tom mnohem lépe. Oni dostávají za práci přes čas do 3 hodin Kč 8.-, do 5 hodin Kč 16.-. Více nemůže dostati, ani když je se svou stráží v pohotovosti třeba 17 hodin, nebo když se na plese služebně nudí od 18 do 7 rána.

Stejně nedostatečné je honorování více práce tak zvaných policejních důstojníků, čili úředníků uniformované stráže. Jsou to bývalí důstojníci armády, středoškoláci. I u nich je maximem odměny za pohotovost Kč 16.-.

Obě kategorie, jak koncept, tak úředníci stráže, jsou postiženi další pohromou, jež vyvěrá z naprosté zvěle a libovůle nadřízených míst (u Zemského úřadu).

Každá pohotovost zapíše se na zvláštním formuláři. Výkon služby je potvrzen velitelem, či šéfem okresu, propočítán podle zmíněné sazby, a v určitý den se tyto výkazy podávají účtárně Zemského úřadu. Už několik let pak se v Zemském úřadě praktikuje tento protizákonný a protiprávní postup: účet za vícepráce, kontrolovaný šéfem, podepsaný státním úředníkem, jenž službu konal a jenž přece, – vždyť jde o policejní orgány – nemůže býti podezírán z pokusu podvodu, je prostě podle oka seškrtnán. Už po několik let nedostal žádný komisař ani okresní inspektor (důstojník stráže bezpečnosti v hodnosti kapitána) za

pohotovost více než 150 Kč (sto padesát Kč) měsíčně, byť i pohotovosti, propočítané podle předpisu, činily třeba 250 Kč. Úředník nedostane svého výkazu zpět, nedozví se nikdy, která služba byla uznána, či honorována. 100 Kč se mu prostě z moci úřední zadržují. U Zemského úřadu se ustálil zlovyk, že se pohotovosti uznávají podle hodnoty: komisař smí si počítati Kč 150.-, vrchní komisař 200 Kč. Víc nedostane, ať na to má zákonné právo.

Kromě toho opakuje se každoročně v říjnu tragikomédie: prý není peněz na vyplácení pohotovostí. Každého roku v lednu nabídne se Zemský úřad, že ušetří tolik a tolik tisíc. Každého roku v říjnu není peněz na vyplácení gáže pro policii.

Každá státní služba je honorována penězi jen z části. Další částí povzbuzení je ctižádost, podporovaná státem tak dalece, že za bezvadné vykonávání služby slibuje se povýšení. I v tomto ohledu stát, lépe řečeno ministerstvo vnitra – policejní referát slibu nedodrží, ba naopak sabotuje i skrovné výsledky systemizace. U důstojníků stráže je neobsazeno jediné jejich místo ve třetí platové stupnici a je neobsazeno dokonce od začátku roku 1926 místo ve 4. platové stupnici, ač u policie v Praze jsou důstojníci s nejlepším služebním popisem, i legionáři, kteří od převratu nebyli povýšeni, a ač obzvláště pro 3. a 4. platovou stupnici jsou k dispozici kandidáti nad jiné povolání.

Systemisace není využito ani co do počtu mužstva stráže. Vzhledem ke katastrofálnímu zjevu zdravotnímu opouští tak zvaným přirozeným odchodem sbor stráže každý měsíc deset až čtrnáct mužů. Nynější stav činí asi 2700, systemisováno je 2950. V říjnu měl být zahájen kurs, pro nějž bylo vybráno již 230 kandidátů. Policejní resort ministerstva vnitra v posledním okamžiku zrušil tento kurs a odvedené policejní nováčky zakázal povolati. Prý z úsporných důvodů.

Tito strážníci měli nastoupiti službu v červenci roku 1932. Za deset měsíců ubude policii nejméně 140 mužů, takže kurs znamenal plus toliko 110 strážníků. Nebude-li tento kurs zahájen nejpozději 1. ledna 1932, zastihne sokolský slet policii neschopnou zvládnouti dopravní potíže a bezpečnostní opatření, nezbytná v době frekvence tak veliké, jako bude v tyto dny, kdy statisíce cizinců bude si tvořiti obraz a představu hlavního města republiky a republiky vůbec.

Konečně je třeba zmíniti se ještě o systemisaci konceptního úřednictva. Ve 3. platové stupnici bylo u politických úředníků systemisováno 12 %, kdežto u policejních úředníků pouze 6 %. Nyní je stav takový, že polovina konceptních úředníků policejních musí odejiti do pense v 5. plat. stupnici jako vrchní komisaři, kdežto v jiných resortech jejich kolegové, se vzděláním třeba jenom středoškolským, odcházejí do výslužby v platové stupnici 4.

Dalším příkořím, jež demoralisuje, je na př., že policejní konceptní úředníci (doktoři práv) jdou ve statusu za ostatními politickými úředníky, místo s nimi. Vůbec jsou považováni zřejmě u svých představených v Zemském úřadě a na ministerstvu patrně za úředníky druhořadé. Policii patří v Praze několik budov. Místo, aby byty v nich byly přiděleny policejním úředníkům, kteří jsou do měsíce několikrát voláni do služby, byly byty přiděleny úředníkům ministerstva vnitra.

Na otázku, proč je periferie Velké Prahy nedostatečně chráněna stráží a proč ani ve vnitřní Praze nelze se vždy dovolati strážníka, když je zapotřebí, dává odpovědi tato číselná statistika:

ROZDĚLENÍ SLUŽBY:

Vrchní velitelství uniformované stráže má k dispozici okrouhle 2700 mužů. Z toho je přímo ve službě v pravidelnou dobu 40 %, to jest 880 mužů. Služba je zásadně 24hodinová, to jest, strážník, jenž má službu, nastupuje ji v poledne a končí ji v tutéž dobu příštího dne. Ve skutečnosti trvá služba skoro 26 hodin, protože strážník musí přijít o něco dříve (to »něco« třeba bráti vojensky), aby se dozvěděl, co je ve službě nového. Kdo je hledán, stíhán, očekáván, jaké jsou mimořádné okolnosti atd. Službu pak opouští o něco později, až skončí hlášení, raporty atd.

Těch 880 mužů je rozděleno na 25 strážnic, roztroušených po Velké Praze. V tomto počtu jsou zahrnuty strážnice samostatné i strážnice filiální, které podléhají hlavní strážnici svého okolí. Šéfem strážnice samostatné je strážmistr. To je obvodní inspektor I. třídy, jenž prošel s úspěchem zkouškami z trestního práva, zkouškou telegrafisty, hodnostní školou policejní služby a složil nikoliv lehkou zkoušku strážmistra. K vnitřní službě strážnice patří dále telegrafista, jenž má na starosti i telefon, stráž v bráně a ordonanční služba, již jest svěřen dozor nad »separací«. Ze strážního počtu vyřazují se tedy již předem čtyři muži.

Ostatní stráž ve službě koná službu na ulici. Za 24 hodin absolvuje každý muž 12 hodin na ulici, a to ve čtyřech pochůzkách po 3 hodinách. Ostatní stráž je na strážnici.

To znamená: z 880 mužů připadá na vnitřní službu na strážnicích okrouhle 80 mužů. Ze zbytku 800 je na ulici polovina, to jsou 400.

V celé Praze je současně na ulici v normální službě 400 mužů, to jest v noci 200 hlídek. Praha I.–VIII., Bráník, Břevnov, Bubeneč, Dejvice, Karlín, Košíře, Michle, Nusle, Podolí, Smíchov, Strašnice, Střešovice, Vinohrady, Vršovice, Vysočany a Žižkov, tedy tak zv. »zastavěná Velká Praha« má plochu 8600 hektarů. Pripadá tedy v Praze v noci na 86 čtverečných km 200 hlídek. To znamená, že na 43 ha připadá

jedna hlídka. Náměstí Václavské má plochu asi 4 ha. To znamená, že by se tam hlídka s tříhodinovou službou (s rayonem 43 hektarů) měla zdržeti právě asi 20 minut. Kdežto 160 minut by tam stráž nemusila vůbec být. Ve skutečnosti ovšem je tam hlídka pořád. Jsou tam skoro po celou noc dokonce hlídky dvě, protože Václavské náměstí patří každou polovinou do jiného komisařství. Druhý příklad: Praha V., Josefov, má plochu 9 hektarů. Celý Josefov má tedy podle své plochy nárok na sedminu turnusu. Celý Josefov. I tam je však hlídek víc. Praha VI. – Vyšehrad, má přibližně 43 ha. Bydlí tam 6000 lidí ve 1480 bytech. Vyšehradu tedy přísluší jedna hlídka, procházející podle své povinnosti kolem citadely, kolem sv. Petra

a Pavla a kolem hřbitova, pro Neklanovu, Vratislavovu a Hostivitovu ulici. I na Vyšehradě bývá více než jedna hlídka.

1. Václavské náměstí by mělo býti 160 minut bez stráže, ale není,
2. Na Vyšehradě by měla býti toliko jedna hlídka, ale je jich víc.

Jak se tento nedostatek nahrazuje? Bud je celá periferie Prahy, anebo celá řada ulic nechráněná, anebo využívá se nelidsky nedostatečného počtu strážníků.

Jak rozrůstají úkony bezpečnostní služby a jak naproti tomu vypadá systemisace služebních míst, vidno nejlépe z tohoto srovnání:

Agenda:	1923:	1925:	1927:	1929:
Počet obyvatel Prahy	688 575	712 700	751 109	780 000
policií předvedeno	4 119	6 021	6 455	3 843
policejních vězňů bylo	17 870	14 289	13 769	15 391
soudům dodáno pro přestupky	3 873	4 649	4 840	6 376
soudům dodáno pro přečiny a zločiny	2 595	2 854	3 207	3 215
trest, oznámení na neznámého pachatele přijato	3 214	4 820	6 338	11 412
z venkova přijatých zatykačů a pátranek	3 979	2 942	4 709	4 563
Za tuto agendu bylo odpovědno v bezpečnostním oddělení konceptních úředníků				
detektivů	8	8	7	6
kancelářských úředníků	131	115	117	108
aktuárů	8	6	6	4
oficiantů	2	3	3	3
kancelářských pomocníků	6	11	11	8
kancelářských pomocníků	6	2	3	4

Z přehledu je vidno, že od roku 1923 klesl toliko počet policii předvedených a vězňů. Tento zjev se vysvětluje tím, že Praha jednak byla očištěna od značného množství tuláků, kterým přísné tresty za reversi vzaly chuť na Prahu. Druhým momentem však je policejní poznání, že nová předvádění při ubohém početním stavu policejních sil nemají účelu: případy nelze zpracovat.

Stoupající tendenci vykazují však ostatní kategorie, kde policie nemá možnost regulovat příliv klientů. Jde tu o počet lidí, dodaných soudům přestupkovým a soudu krajskému. Dále o počet venkovských žádostí za spolupátrání po pachatelích, kteří se na útěku

snad obrátili do Prahy, a o počet trestních oznámení na neznámé pachatele.

Dnešní režim ministerstva vnitra uvaluje tedy břímež, rozhodovat podle ústavy o svobodě skoro 20 000 občanů ročně šesti konceptním úředníkům. Žádat po soudci (byť i uniformovaném), aby vydal do roka 3 300 správních rozsudků, to ve stadiu, kde ještě nic není vyšetřeno – to je požadavek, o kterém se nedá říci, že je rozumný. Trestních oznámení na neznámé pachatele

bylo 11 412
zatykačů a pátranek 4 563

Za rok 1929 bylo pátrati po 15 975 případech.

Každý čtenář detektivek ví, co je to »pátrání po neznámém pachateli«. A na to má Praha 6 konceptních úředníků a ve výkonné službě (část detektivů je zaměstnána v kancelářích) asi 80 civilních strážníků, čili detektivů.

Při mizerném platu (jsou na tom stejně jako uniformovaní) štvou se civilní strážníci ve dne v noci, svátek nesvátek, stejně jako konceptní úředníci, za fantomem služby, při čemž jim prostá násobilka dokazuje, že jakživ nestačí všechno zastat. Čtrnáct set nových případů za měsíc (nehledě k zatčeným a pátrání po známých pachatelích) nemůže vyřídit osmdesát detektivů, I kdyby měli k dispozici auta nebo motocykly, peníze a dostali nahrazené koruny, které protелефонují v automatech, když něco hlásí svému úřadu. Leč tyto všechny prostředky oni nemají.

Konceptní úředník, jenž má na stole k podpisu deset zatykačích listů, nemůže ani za celý den a celou noc vyslechnouti padesát svědků, kteří by řekneme třem z desíti kandidátů vazby prokázali objektivně nevinu.

Dosavadní režim žádá po policejních soudcích a jejich pomocnících, po detektivech, nemožnosti, které musí se vymstít.

Za loňský rok odešlo z policejní konceptní služby jen v Praze šest úředníků. Vesměs dobře, ba výborně kvalifikovaných. Že neodešli z odporu ke státní službě vůbec, je vidno z toho, že toliko jediný z nich šel do služeb soukromých (jako šéf právního oddělení průmyslového podniku). Z ostatních odešli tři do resortu ministerstva školství, dva do zemědělství.

Policejní ředitelství vůbec má 103 konceptní úředníky, kteří ručili veřejnosti a státu roku 1929 za:

430 000 spisů, prošetřích všeob. podacím protokolem,
18 000 spisů, prošetřích presidiálním protokolem,
26 000 spisů, prošetřích tiskovým protokolem,
650 000 spisů, vyřízení t. zv. krátkou cestou,
1 124 000 t. j. asi 11 000 spisů na jednoho úředníka.

Tragika této situace vysvitne ještě lépe ze srovnání s rokem 1918, jistě nad jiné rušným. Úředníků bylo asi stejně.

Jednacích čísel v protokolu:	1918:	1929:
Všeobecný	134 597	430 000
Presidiální	14 477	18 500
Tiskový	10 192	26 000
Krátkou cestou	250 000	650 000

Co se týče služby ryze bezpečnostní, vypadá situace takto:

Z důvodů, jež netřeba blíže vysvětlovati, má každá pražská čtvrt přidělené své detektivy, kteří jsou v první řadě odpovědní za pořádek a hlavně za vědomost policie o té které části a o všem kriminálním dění. Neboť znát lidi a vědět, co se chystá, je pro bezpečnostní službu nutnost zřejmá i laiku. Kromě toho ovšem je oněm rayonním detektivům svěřeno vyšetřování všech trestných činů a všech udání, které mají původ v jejich okrsku. Jenom při pátrání v mimořádných případech (vraždy) nebo v oborech speciálních (pokladny, nádraží) pomáhají jim, ale nepracují za ně, detektivové sekcí speciálních.

Z detektivů, rozdělených na pražské čtvrti, sestavuje se ovšem tzv. denní pohotovost. Od rána do poledne a od poledne do 22 hodin jsou na bezpečnostním oddělení policejního ředitelství v pohotovosti čtyři detektivové pro neočekávané a větší případy. Je tedy po Praze vždy o čtyři detektivy méně, než činí teoretický počet.

Ráno a v poledne je na bezpečnostním oddělení tak zvané čtení. Z každého rayonu musí býti přítomen alespoň jeden, detektiv, neboť toto „čtení“ je vlastně osou pátrací služby. Šéf bezpečnostní služby nebo jeho zástupce předčítají trestní oznámení, jež došla, přiděluje případy podle rayonu a přijímání hlášení o výsledcích aktuálního pátrání.

Stejně důležitá je výměna zpráv mezi detektivy navzájem, neboť kriminální případy spolu souvisejí a zvláště při hledání pachatelů podle popisu osoby nebo způsobu činu jsou zkušenosti detektivů neoceňitelným a společným majetkem. Musí tedy z každého rayonu odejet před osmou hodinou ránní a před polednem alespoň jeden detektiv, aby se zúčastnil »čtení«. Odpadá tedy z každé čtvrti na půl dne (pražští detektivové mají k dispozici toliko tramway a nohy) po jednom detektivu.

Pak ovšem ve světle statistiky objeví se nám tento výmluvný obraz:

Policejní rayon pražský. Pátrací a hlídkové rayony. Stráž civilní.

Čtvrť:	Počet obyv.	Počet domů neb plocha:	Počet přiděl. detektivů:
Staré Město a Josefov	33 964	985	3
Hor. Nové Město a Vyšehrad	44 365	asi 1040	5
Dol. Nové Město	39 058	900	4
Malá Strana	21 199	584	2
Hradčany, Střešovice, Břevnov, Vořechovka	37 627	zastav. a nezastav. plocha 800 ha	2
Karlín	24 006	asi 560	7
Vinohrady, Strašnice, Vršovice, Slatiny	149 210	1750 plocha: 1216 hektarů	7
Smíchov, Radlice	64 385	asi 1620 plocha 937 ha	4
Bubeneč, Dejvice, Votkovice, Veleslavín, Podbaba, Šárka	60 350	asi 1470, plocha 1498 ha	4
Holešovice, Letná	59 116	1120	3
Žižkov, Jarov, Vackov	91 098	1271	5
Libeň, Kobylisy, Střížkov	47 018	(kromě Libně 408 ha)	3
Nusle, Pankrác, Bráník, Michle, Podolí	79 020	1614 plochy	4
Košíře	16 251	231 ha	2
Výsočany, Hloubětín, Prosek	26 722	1367 ha	2

Policejní rayon pražský má 793 389 obyvatel. Plocha okrouhle 16 000 hektarů.

Věřejnosti není známa agenda jednotlivých komisařství. Uvádíme zde jedno z patnácti komisařství, jež se hodí jako příklad proto, že jde o čtvrť spořádanou a ne největší v Praze: Jsou to Král. Vinohrady. Tento okres vyžádal si roku 1930 těchto úředních úkonů:

došlých spisů	79 786
telegramů došlo	17 638
»odesláno	2 507
počet přihlášek obyvatel	56 090
»odhlášek	58 226
pohřešovaných hlášeno	104
dětí zbloudivších vráceno rodičům	37
Ztrát ohlášeno	368
Nálezů ohlášeno	1 029
První pomoc poskytnuta	324
Smírčích jednání	5 680
Vyšetřování o podporách	346

Čeledních sporů	275
Jednání ve věcech živnostenských	920
ve věcech zdravotních	583
Z toho pitev	54
» » do ústavu choromysl. dodáno	34
do nemocnic	450
Povolování veřej. produkcí	19 844
Na penězích přijato	Kč 215 280
Z toho za povolení přes uzavírací pol. hodinu	Kč 100 360
Intervence úředníků:	
při schůzích spolkových	36
veřejných	68
v divadle	128
při zábavách	419
při komisích	35
při výtržnostech	10
při pouličních revisích atd	850
při požárech	25

při náhlých úmrtích, sebevraždách	99
Intervence civilní stráže:	
schůze spolkové	36
» veřejné	68
v divadlech	939
v biogramech	2 426
při zábavách	640
při komisích	6
při výtržnostech	8
při revisích pouličních	378
při náhlých úmrtích	4
při pohotovosti	451

Zatčeno či předvedeno 2 466 osob. Trestních řízení nebo vyšetřování proti osobám na svobodě ponechaným bylo 2 323, kromě 406 případů, v nichž řízení zastaveno. Intervence znamená v úředním nářečí služební přítomnost úředníka nebo detektiva při nějakém soukromém podniku.

Tuto agendu mělo a muselo zdolat a odpovědnost za ně vůči představeným i veřejnosti má pět konceptních úředníků.

Bezpečnostní oddělení (úředně: IV. odděl. pol. řed.) je úřad, jenž na sebe soustřeďuje kriminální

agendu a stížnosti veřejnosti, nespokojené s ochranou majetku a života v Praze. Toto oddělení je vybaveno tímto aparátem: 9 konceptních úředníků, 3 aktuáristi úředníci, 5 kancel. úředníků, 10 oficiantů, 3 kancel. pomocníci a 2 smluvní síly a 110 civilních strážníků čili detektivů.

S tímto počtem sil musí se obsaditi: Místo šéfa, místo zástupce šéfa. Místa referentů (t. j. úředníků vedoucích čtyř detektivů). Dále protokol, trestní rejstřík oddělení ztrát a nálezů, výpravná desinfekční stanice, Všeobecná kriminální ústředna podle mezistátní konvence, odděl. pro pátrání po nezvěstných a identifikaci neznámých mrtvých, odděl. pro zkoumání písma, sbírka podobizen, oddělení zpráv (styk s ostatními bezp. úřady). Odd. pro potírání padělků, platidel, odděl. železniční, oddělení ochrany nádraží, odděl. poštovní, ochrana pokladen, odděl. protikapsářské, odděl. pro stíhání neznámých pachatelů a okresní čtyři, jichž seznam byl výše uveden.

Žádné z těch oddělení není zbytečné, žádné nezahálí. A žádné není obsazeno dostatečně. Zde číselné doklady o počtu sil a o agendě jednotlivých oddělení:

Oddělení a rayon	Agenda za rok 1930	Kolik detektivů přiděleno
Protikapsářské (celá Praha):	Hlášeno 493 krádeží Vypátráno 44 krádeží	1 insp., 1 agent
Ochrana pokladen (celá Praha):	Hlášeno: 83 vloupání a pokusy. Vypátráno: 27. K evid. z venkova hlášeno: 294 případů.	4 insp.
Ochrana nádraží (jichž je v Praze 12):	Hlášeno 190 příp., vypátráno 25.	3 insp., 1 agent
Pátrání po nezn. pachatelích:	Hlášeno 10 578, vypátráno 1382.	1 úřed., 1 insp.
Mravnostní:	Projednáno celkem 8921 případů.	1 úřed., 3 insp. 1 insp., 4 agenti
Fotoateliér:	Fotografováno 4 410 lidí, míst činu, mrtvých atd. Pořízeno 17 301 fotografií.	1 insp., 1 agent
Ztráty a nálezy:	Písemných hlášení přijato 3 668 Nalezených peněz přijato 208 261 70 Frekvence stran: osob 43 800 Telef. dotazů vyřízeno 14 600 Spisů o odměnách atd. vyř. 18 764 Nalezených věcí přijato 12 308	1 kanc. úřed.
Podací protokol:	Jednacíh čísel bylo 189 913	1 oficiant, 1 agent

Oddělení a rayon	Agenda za rok 1930	Kolik detektivů přiděleno
Výpravna bezpečn. odděl.:	dopisů do ciziny posl. 1 050 dopisů doporučených 485 Kurentních přepisů 6 931 listin stát. zastup. a soudům krajským 8 602 soudům okresním 2 654 listin o postrku 1 085 opis telefonátů 372 hektografie 103 21 172	1 vrch. ofic. 4 oficiantky 1 kancel. Pomocnice
Kriminální ústředna:	Zařazeno k evidenci 146 138 karet. Daktyloskopováno 3446 osob. Zjištěno 3167 osob, falešných jmen zjištěno 100. Na místě činu intervenováno v 561 případech. Mrtvol daktyloskopováno 35. V evidenci je vedeno 13 950 monodaktylogramů a 2810 dlaní.	1 akt. úředník 1 oficiant 7 insp., 1 agent
Pátrání po nezvěstných a ident. neznámých mrtvých:	Hlášeno: nezvěstných 932 Vypátráno 904 Nalezeno mrtvých v pol. obvodu Praha 35 Zjištěno 33 Z nalez, mimo obvod zjištěno v Praze 35	1 inspektor
Zkoušení a srovnávání rukopisů	Zkoušeno 185 rukopisů.	1 inspektor
Sbírka podobizen:	Nově zařazeno 2 895 celkem v evidenci 56 021	1 inspektor
Oddělení zpráv:	telef. inform. Četnictvu 141 v evid. vedeno vězňů 680 evid. zločinců podle přezdívek 5 610 evid. odcizených předmětů kusů 37 000 evid. hledaných osob 579 Celníc, dotazů vyřízeno 9 733	obsazeno členy krim. ústředny.
Potírání padělků platidel a bankov. podvodů:	Vyřízeno 2276 spisů o padělcích. Zatčeno 39 osob. Zabaveno 790 padělků č. sl. platidel a 46 cizích. Pro bankovní podvody o úhrnné škodě 2 225 000, – Kč zatčeny tři osoby. (Roku 1929 pro 6 115 000, – Kč patnáct osob).	1 úředník 1 inspektor
Železnice:	Vykonáno domovních prohlídek 249 Výšetřováno případů 1 060 Zatčeno osob pro železn. krádeže 283	7 inspektorů

K tomu nutno podotknouti, že úkolem speciálních čet je i zabraňovati chystaným zločinům, kteroužto činnost nelze číselně vyjádřiti. Okolnost, že Praha nemá speciální čty pro pátrání po vrazích, je výmluvnou. Stane-li se vražda, alarmuje se všechno a ostatní činnost musí ustát, pokud alarm trvá. Bezpečnostní oddělení má 110 detektivů, z nichž 52 je jich rozděleno po Praze v čty a pro službu ústřední zbývá jich 58 a zpravodajské oddělení má jich 80. V osobním stavu je jich sice 520, poněvadž však má naprostý nedostatek kancelářských sil, používá ostatní k práci kancelářské; kdyby tak nečinilo, če-

kalo by se na vydání pasu cestovního nejméně šest měsíců, na vydání ztracených předmětů nejméně osm měsíců a na povolení schůze celý rok, neboť jeden úředník musí vyřizovati do roku až 18 000 spisů.

Policejní ředitelství má povoleno 142 kancel. úředníků a zaznamenává 1 1/2 a milionu spisovných čísel; připadá tedy na jednoho průměrně 10 000 spisů, po odečtení dovolené a svátků 1000 spisů do měsíce, čili 33 denně.

Mimo to má míti v pohotovosti 100 lidí pro tzv. parlamentní stráž. Tyto poměry nejsou již jen zájmem 4 lidí v zemském úřadě a ministerstvu vnitra, nýbrž

eminentním zájmem celé veřejnosti, neboť jde o bezpečnost života a majetku veřejnosti.

Československo, jakmile tyto poměry bezpečnostní budou zločinci postřehnuty, stane se eldorádem mezinárodních světových zločinců. Podepsaní táží se proto pana ministra vnitra:

1. Je-li mu známo, že hmotné poměry členů policejního sboru jsou neutěšené a že jsou členům tohoto sboru protizákonně zadržovány příplatky, stanovené zákonem?
2. Je panu ministru znám nedostatečný systemisovaný stav úředníků i mužstva bezpečnostní služby, která je na nejvyšší míru ohrožována?
3. Je panu ministru známo, že nebylo provedeno povyšování na systemisovaná místa, a tato zůstávají ve vyšších platových stupnicích neobsazena?
4. Je panu ministru známo, že v policejních referá-

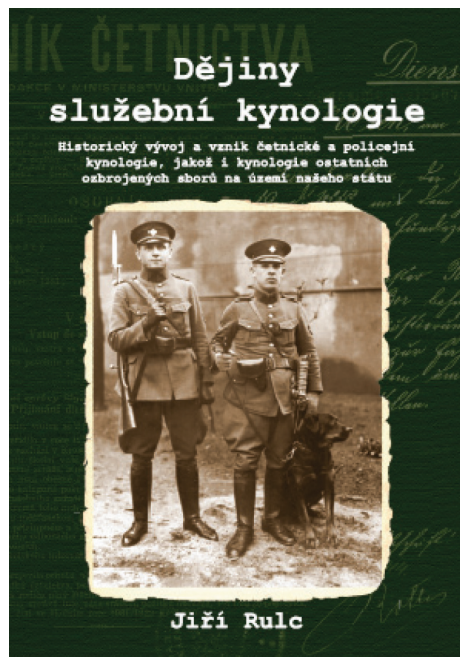
tech zemského úřadu a ministerstva vnitra není úředníka, který by byl prakticky prodělal policejní službu, aby měl potřebné vědomosti praktické?

5. Co hodlá pan ministr vnitra učiniti pro nápravu neudržitelných poměrů ve službě policejní?

V Praze, dne 21. října 1931.

**Dr Stránský, Bergmann, dr Patejdl, dr Moudrý,
Šeba, Špatný, Tučný, B. Procházka, Malý,
Stejskal, Pechmanová-Klosová, Lanc, Hatina,
Tykal, Fiala, Solfronk, Richter, Sladký,
Polívka, Netolický, Slaviček, Hrušovský,
Šmejcová, Mikuláš.**

KNIHOVNIČKA

RULC Jiří: DĚJINY SLUŽEBNÍ KYNOLOGIE

Úvod ke knize.

Každému kynologovi, který se jen trochu zajímá o historii využití služebních psů, musí zaplesat srdce radostí při listování stránkami této knihy a zároveň s obdivem k autorovi žasnout nad tím, kolik času a práce musel věnovat nashromáždění těchto informací.

Sami dobře víme, jak těžko se shání byt' jen jedna kniha, či zmínka o tom kterém autorovi vývinové literatury, ale sehnat všechny informace, které se této problematice týkají, je doslova nad lidské síly. Díky této knize může mít dnes ve své knihovně každý kynolog tolik informací, které by léta marně sháněl po všech knihovnách a antikvariátech. Znáť historii využití služebních psů je velmi důležité k pochopení úsilí a práce, kterou vynaložili naši předchůdci k tomu, aby služební pes byl stále platným pomocníkem ve službě i k ochraně majetku soukromých kynologů amatérů.

Připomeňme si slova Karla Všelka, která napsal ve své knize „Německý ovčák“ vydané v roce 1954: „Německý ovčák je nejrozšířenějším a nejvíce používaným psem na celém světě. Tuto oblibu získal hlavně pro svoji přirozenou krásu, účelnou stavbu těla, bystrost, nebojácnost, obratnost, vytrvalost, odolnost vůči

všem povětrnostním vlivům, pro svoji všestranou upotřebitelnost a ochotu ke každé práci. Aby všechny tyto vlastnosti byly nejen udržovány, ale ještě více zdokonalovány, k tomu je třeba, aby chovatelé a všichni ti, kdož si tohoto psa zvolili jako pomocníka ve službě, nebo jako čtyřnohého přítele, dbali té hlavní zásady, že německý ovčák je pracovním psem. V tomto směru musí být řízen jeho chov, výchova a výcvik. Tam, kde se německý ovčák, stejně jako ostatní plemena služebních psů, stává předmětem masového množení a obchodování, tam není předpoklad úspěšného chovu a pozdějšího využití psa ke službě a tím ku prospěchu celku.“

A já si dovoluji doplnit, že jestliže se ještě dnes někdo domnívá, že majitelé špičkových exterierních psů mají zájem o výcvik, pak se hluboce mýlí. Nemá cenu, abychom si stále namlouvali, že náš chov německého ovčáka není dvoukolejný. Je třeba učinit rázný krok a nekompromisně se distancovat od „chovatelů“, jejichž jediným cílem je zisk za krytí, či „chovatelů“, jejichž jediným cílem je zisk za krytí, či prodej štěnat, která jsou pro výcvik absolutně bezcenná. Je nejvyšší čas, pokud již není pozdě, sjednotit chovatele a výcvikáře, kteří mají svůj cíl v zachování temperamentu a v ohotě k práci u chovného materiálu. Proto i k účtům těch, kteří vynaložili tolik úsilí k prosazení psů do práce policie, jsme v roce 1994 založili Speciální kynologický svaz TART, který se snaží udežet tradice našich starých národních zkušebních řádů a hlásit se tak k odkazu zakladatelů služební kynologie v našem státě.

Děkuji jménem všech poctivých „pejskařů“ autorovi této knihy za obrovskou práci, kterou pro podpoření myšlenky využití služebních psů vynaložil, a přeji této knize mnoho zapálených čtenářů.

Prezident SKS TART Honza Dubový m. s.

34. Využití služebních psů specialistů ve výkon u služby po roce 1970

Schopnost psa sledovat pachovou stopu člověka i několik hodin starou a nepřejít na stopu jinou, je již všeobecně známa. Pes totiž svým jemným čichem dovede rozlišit velké množství pachů. V tomto směru můžeme vypěstovat čichovou paměť psa natolik, že za určitou dobu po ukončení práce na stopě (1 hodinu i více), je pes schopen daný pach ztotožnit s osobou či věcí. Tato schopnost psa má velký význam pro kriminalistickou praxi. Spolehlivý výkon psa dovede rozšířit počet nepřímých důkazů proti podezřelé osobě, případně vyloučit osobu z podezření vůbec. Správný výkon psa působí navíc velmi depresivně na pachatele,

který se často ke spáchanému činu při spatření psa již předem dozná. Pro praktické používání však připadají v úvahu jen ti psi, kteří diferenční výkony speciálních pachových prací provádí naprosto přesně, spolehlivě a hlavně přesvědčivě.

Disciplíny speciálního použití služebních psů jsou založeny na vysoké citlivosti čichového ústrojí psa, který je schopen vyhledat a detekovat specifické okruhy látek, na které má vytvořenu čichovou paměť, případně diferencují individuální pach jednotlivých osob. V přehledné tabulce je vidět postupný vývoj počtů psů-specialistů na jednotlivé problematiky v Policii České republiky v letech 1998 až 2006.

Výcvik psa na speciální pachové práce je jedním z nejnáročnějších výcviků z celé výcvikové práce. Je velmi náročný na vůli a na vztahu psovoda k práci se psem. V žádném případě se neobejde bez základních znalostí fyziologických procesů nervové soustavy a čichového ústrojí psa, tedy jeho citlivého analyzátoru.

V následujících statích se ponoříme do historie jejich vzniku jako celku, seznámíme se s jednotlivými specializacemi realizované minulosti a v současné praxi, a učiníme krátký exkurz do blízké budoucnosti. V přehledné tabulce je možné vidět vývoj rozšiřování specialistů v PČR ve sledovaných letech. Dle nárůstu můžeme všichni konstatovat, že speciální práce jsou na cestě k plnohodnotnému rozšiřování a jejich využitelnost v budoucnosti má zaručené místo v činnosti ozbrojených sborů.

ROK	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Vyhledávání výbušnin	44	41	50	47	49	54	55	68	86
Vyhledávání drog	28	28	26	26	26	34	41	43	53
MPI	30	29	27	29	27	36	32	31	28
Vyhledávání zbraní	6	4	4	6	4	4	6	7	7
Požáry	1	2	1	2	3	5	5	10	11
Vyhledávání osob (neživých)	1	2	3	0	1	1	2	2	2
Vyhledávání osob (živých)	0	0	0	0	0	2	2	2	24
CELKEM	110	106	111	110	110	134	141	163	214

Specializace-vyhledávání omamných a psychotropních látek

Metoda vyhledávání a detekce omamných a psychotropních látek pomocí psů je metodou kriminalistické taktiky, která slouží zejména k vyhledávání drog či jiným psychotropních látek v osobních automobilech, objektech, zavazadlech apod. Je založena na vysoké citlivosti čichového ústrojí psa, který je schopen spolehlivě vyhledat a detekovat specifický okruh látek, pro které má vytvořenou čichovou paměť, a to i ve velmi složitých podmínkách.

SAZBA A REPRODUKCE

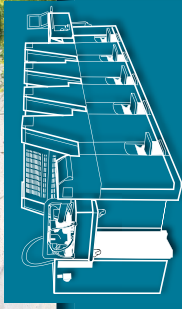
- Provádíme **veškerou sazbu a zlom** publikací a časopisů, plakátů, letáků, pozváněk, vizitek a dalšího merkanitů. Dále zajišťujeme výrobu **tiskových PDF souborů** z podkladů dodaných například v textovém editoru **WORD**, programech **COREL Draw**, **Adobe Photoshop**, **Illustrator** nebo podkladů dodaných v PostScriptovém souboru.
- Podle potřeby provádíme také **skenování obrazových předloh do formátu A3 a dle předloh do formátu 25 x 20 cm**.
- Pro své zákazníky také nabízíme **zajištění grafických návrhů** obalů, přebalů, plakátů, pozváněk, oznámení, vizitek, včetně **grafické úpravy** brožur a ostatních tiskovin.

TISK

- Tiskové desky zhotovujeme pomocí technologie **CTP** (computer to plate), tedy bez použití filmů, přímo z tiskových souborů v elektronické podobě (**PDF** nebo **PostScriptových** souborů). Na barevném plotrovém výjezdu umožňujeme zákazníkovi provést poslední obsahovou a barevnou kontrolu správnosti tiskových dat.
- Tiskárna svým zákazníkům nabízí výrobu zakázek pomocí následujících tiskových technik:**
 - 1. Knih tisk** – touto technikou lze zpracovávat jednobarevné a dvoubarevné zakázky od formátu 103x148 cm do formátu 21 x 30 cm o plošné hmotnosti poliskovaného materiálu 30–300 g/m² + obalky, tiskový papír.
 - 2. Ofset** –
 - a) **archivový ofsetový tisk** do formátu papíru 70 x 100 cm při plošné hmotnosti poliskovaného materiálu 30–300 g/m²
 - b) **potlační ofsetový tisk**, při maximální tiskové ploše 62 x 43 cm a o plošné hmotnosti poliskovaného papíru 45–100 g/m², bez možnosti potisku natřaného či jinak povrchově upraveného papíru.
- Dále nabízíme pro naše zákazníky **nížkonákladový černobílý i barevný digitální tisk** ve formátu A3, A4 a A5 včetně připadného sešití zakázky skobkami. V rámci našich tiskových služeb nabízíme také **perforaci, rýhování a číslování** (např. stravenky, listky, pokladní bloky apod.).

DOKONČUJÍCÍ ZPRACOVÁNÍ

- a) výrobu vazby V1** (sešitové měkké vazby šířé drátem)
- b) vazby V2** (lepené měkké vazby)
Nabízíme i výrobu **ostatních druhů knižních vazeb** např.:
V3 (obalové měkké vazby), **V6** (celoplošné vazby), **V9** (tuhé vazby z plastů)
- Pro naše zákazníky zajišťujeme v rámci dokončujícího zpracování výrobu například vazby do spárky (ve formátu A5, A4), **težání, výšek propagačních desek, rýhování, lalcování, perforaci a zlacení**.
Dále nabízíme také výrobu plátěných desek s chloupěmi, desek na personální spisy, vazbu a polisk desek zclaceným písmem, pevnou vazbu kompletních ročníků například Sbírek zákonů, diplomových prací atd.
- Na přání zákazníka zajišťujeme i **výrobu razítek**:
 - ❖ klasická obdelníková (do šířky 10 cm) i kulatá razítka
 - ❖ gumová razítka do strojek dodaného zákazníkem (např. Trodat)
 - ❖ razítka pro různá loga, znaky a podpisy
- Pro případné zájmené máme připraveny i **přímému prodeji** také některé **univerzální tiskopisy především pro vedení písemné agendy, organizací a podniků** (např. Jedinací protokol, dohlašovací listiny pošty, knihy jízdy, střešelské terče atd.)

TISKÁRNA MINISTERSTVA VNITRA

*Tiskárna Ministerstva vnitra, p. o.,
Bertůčkova 4/1159
149 01 Praha 4
Tel.: 974 887 315, 348, 318, fax: 974 887 395
E-mail: zakazky@tmv.cz
www.tmv.cz*

Tiskárna Ministerstva vnitra je vybavena ofsetovou a knihtiskovou technologií, která je především zaměřena na merkanitní výrobu hospodářsko-úředních tiskovin. Je schopná zajišťovat i výrobu časopisů a publikací ve vazbě šité drátem a ve vazbě lepené. Tuhé vazby zajišťujeme kooperací se specializovanými firmami. Všechny tiskové služby poskytujeme v souladu s požadavky i na operativnosti výrobu výtisků jak naší zákazníci, tak i tisk Spolky zákonů a ostatních státních zakázek. Postupnou modernizací rozšiřujeme výrobní kapacity v oblasti barevného tisku. Tiskárna je vybavena vlastním reprografickým studiem a moderním DTP.

**OBCHODUJEŠ S DROGAMI?
POČÍTEJ S NAŠÍ NÁVŠTĚVOU!**

PF. 2011

